

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

A background image showing a pair of hands cupped together, holding several Swedish Krona coins. The image is faded and serves as a backdrop for the title text.

Offentlig ekonomi

2007

Offentlig ekonomi

Offentlig ekonomi

2007

Public Finances in Sweden 2007

Official Statistics of Sweden
Statistics Sweden
2007

Tidigare publicering Uppgifter rörande kommunernas finanser har publicerats i serien Sveriges officiella statistik under titeln Kommunernas fattigvård och finanser fr.o.m. 1874–1917, från 1918 under titeln Kommunernas finanser, från 1999 under titeln Den offentliga sektorns finanser, från 2001 under titeln Den offentliga sektorn. Bokslut för verksamhetsåret och från 2006 under titeln Offentlig ekonomi.

Previous publication Information on municipal finances was published in the Official Statistics of Sweden series under the title Municipal poor relief and finances from 1874 until 1917. From 1918 until 1998 the title used has been Municipal finances, from 1999 under the title General Government Finance, from 2001 under the title Annual accounts for general government sector and from 2006 under the title Public Finances in Sweden.

Producent SCB, enheten för statistik om offentlig ekonomi
Producer Statistics Sweden, Public Finance Statistics Unit
SE-701 89 ÖREBRO
+46 19 17 60 00
offentlig.ekonomi@scb.se

Förfrågningar Ingegerd Berggren, +46 19 17 62 44
Enquiries Ingegerd.berggren@scb.se

Marie Glanzelius, +46 19 17 60 11
marie.glanzelius@scb.se

Sveriges officiella statistik – fri att återge

Denna publikation är en del av Sveriges officiella statistik (SOS). Den officiella statistiken får fritt användas och återges. Det är alltså tillåtet att kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet i publikationen. Ange alltid källa (SCB + publikation) när du citerar. Den särskilda SOS-logotypen får enligt lag inte användas vid vidarebearbetningar av statistiken.

Official statistics of Sweden – free to quote

This publication is a part of the official statistics of Sweden (SOS). The official statistics may be used freely and quoted. In other words, permission is granted to copy and reproduce the contents in this publication. When doing so, please always state the source (Statistics Sweden and the name of the publication). Use of the particular SOS logotype is prohibited when further processing the statistics.

Om du citerar ur denna publikation, var god uppge källan på följande sätt:
Källa: SCB, *Offentlig ekonomi 2007*.

When quoting material from this publication, please state the source as follows:
Source: Statistics Sweden, *Public Finances in Sweden 2007*.

Omslag/Cover: Ateljén SCB
Foto/Photo: Mark Markefelt, Pressens Bild

ISSN 1654-1227 (online)
ISSN 1653-5057 (print)

ISBN 978-91-618-1367-4 (print)

URN:NBN:SE:SCB-2007-OE06SA0701_pdf (pdf)

Printed in Sweden

Förord

För andra året publicerar nu SCB årsboken *Offentlig ekonomi*. Här samlas uppgifter från den officiella statistiken som sammantaget ger en vid belysning av den offentliga sektorn ur ett makroekonomiskt perspektiv. Boken finns både i tryckt version och som webbversion. Boken publiceras också i sin helhet, i båda versionerna, på engelska med titeln *Public Finances in Sweden 2007*.

I *Offentlig ekonomi 2007* redovisas de senast tillgängliga uppgifterna från den officiella statistiken som beskriver den offentliga sektorns ekonomi och omfattning. Till den offentliga sektorn räknas huvudsakligen de verksamheter och transfereringssystem som staten, kommuner och landsting ansvarar för, men även uppgifter om de offentligt ägda bolagen redovisas i boken. Sektorns, såväl som de olika delsektorens, finansiering och dess utgifter beskrivs ur ett makroekonomiskt perspektiv. Den offentliga sektorns storlek i Sverige och andra länder redovisas ur flera aspekter.

Boken har utarbetats vid SCB:s enhet för statistik om offentlig ekonomi. Arbetsgruppen bestod av Ingegerd Berggren, Hans Björklund, Marie Glanzelius, Johan Norberg och Katarina Wizell, men även andra personer vid avdelningen för Makroekonomi och priser har deltagit i arbetet.

Ett stort tack också för de värdefulla synpunkter, både under arbets gång och vid läsning av rapportmanus, som lämnats av Olle Djerf från SCB:s programråd för makroekonomi och priser, Mikael Marelius från Ekonomistyrningsverket samt från Klas-Göran Larsson, på Finansdepartementet, Stefan Ackerby, Sveriges Kommuner och Landsting samt Claes-Håkan Gustafson från SCB:s avdelning för Näringsliv och arbetsmarknad.

Som tidigare år önskar vi också få läsarnas synpunkter och önskemål på detta års utgåva – vi har redan haft god hjälp av det ni framförde rörande den första årgången.

Statistiska centralbyrån i februari 2007

Gunnel Bengtsson

Heather Bergdahl

Innehåll

A separate text in English is provided at the end of the publication, on page 189.

A separate version in English – Public Finances in Sweden 2007 is published at www.scb.se and is also available in print via publ@scb.se

Förord	3
Sammanfattning	13
Statsbudgeten och de offentliga finanserna	14
Finansiellt sparande och saldomålet	15
Internationella krav och jämförelser	15
Avgifter till, och inkomster från EU	15
Den offentliga sektorns finansiering	15
Skatter och avgifter	16
Den offentliga sektorns utgifter	16
Utgifter för konsumtion	17
Utgifter för transfereringar	17
Delsektorernas ekonomi och verksamhet	17
Den statliga sektorn	17
Den kommunala sektorn	18
Ålderspensionssystemet	19
Offentligt ägda företag	19
Statligt ägda företag	19
Kommun- och landstingsägda företag	19
Teckenförklaringar	20
Förkortningar	21
1 Introduktion	23
Olika definitioner och datakällor förekommer	23
Olika perspektiv redovisas	23
Lästips och referenser finns för fördjupning	24
Fakta om statistiken	24
Läsanvisningar	24
2 Struktur, ansvar och nyttjande	25
Den offentliga sektorn och offentliga myndigheter	25
Styrning av den offentliga sektorn	27
Det kommunala självstyret ger beskattningsrätt	27

Resultatstyrning.....	28
Medlemskapet i EU ställer krav på landets ekonomi.....	28
Den offentliga sektorns struktur.....	28
Den offentliga sektorns delsektorer.....	30
Verksamheter i delsektorerna.....	31
Nyttjande av offentliga tjänster.....	33
En ögonblicksbild över nyttjandet av offentliga tjänster.....	33
Analyser av omfördelningar under livscykeln.....	35
3 Den offentliga sektorns storlek.....	39
Den offentliga sektorns andel av BNP.....	39
Den offentliga sektorns konsumtions- och investeringsandel av BNP.....	41
Sysstämningen i den offentliga sektorn.....	41
Den offentliga sektorns utgifter.....	43
Den offentliga sektorns inkomster.....	45
Internationella jämförelser av den offentliga sektorns storlek.....	46
4 Statsbudgeten och de offentliga finanserna.....	49
Budgetpropositionen och statsbudgeten.....	49
Statsbudget.....	49
Statsskulden.....	52
Statsskuldens sammansättning och utveckling.....	52
Statsskuld och Maastrichtskuld ger olika nivåer.....	54
Budgetpolitikens mål.....	55
Utgiftstaket.....	55
Finansiellt sparande och saldomålet.....	56
Internationella krav och jämförelser.....	58
Stabilitets- och konvergensprogram.....	58
Excessive Deficit Procedure, EDP.....	59
EU:s budget.....	60
5 Den offentliga sektorns finansiering.....	65
Delsektorernas finansiering.....	66
Skattekvot.....	68
Skatter och avgifter.....	69
Klassificering av skatter.....	69
Inkomst- och förmögenhetsskatter.....	70
Skatt på varor och tjänster.....	71
6 Den offentliga sektorns utgifter.....	75
Utgifter för konsumtion.....	77
Utgifter för konsumtion fördelad på ändamål.....	79
Utgifter för investeringar.....	81

Utgifter för transfereringar	82
Transfereringar till hushållen	83
Transfereringar från olika delsektorer	85
Ränteutgifter	86
7 Den statliga sektorns ekonomi och verksamhet.....	89
Årsredovisning för staten	89
De statliga myndigheterna	91
Regeringskansliet	93
De största myndigheterna.....	93
Polisen.....	94
Försvarsmakten	94
Försäkringskassan.....	95
Universitets- och högskolesektorn	95
8 Gemensamma villkor för kommunsektorn	99
Strukturella förändringar	99
Kommunalförbund och andra samverkansformer	100
Offentligt finansierade tjänster på entreprenad	102
Den kommunala sektorns beskattningsrätt	104
Statsbidrags- och utjämningssystemen	105
Utjämning för kostnader enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade	107
Det kommunala balanskravet.....	107
9 Kommuners ekonomi och verksamhet.....	111
Primärkommunernas ekonomi	111
Kommunkoncerner	113
Verksamheternas kostnader och utveckling	114
Vård och omsorg om äldre och funktionshindrade.....	116
Förskoleverksamhet och utbildning.....	119
10 Landstingens ekonomi och verksamhet.....	123
Landstingens ekonomi och verksamhet.....	123
Hälften av landstingens kostnader avser personal	125
Koncernens resultat	126
Hälso- och sjukvården	126
Läkarbesök och vårdplatser.....	128
Primärvård	128
Specialiserad somatisk vård	128
Specialiserad psykiatrisk vård	129
Tandvård	129
Övrig hälso- och sjukvård.....	129

Regional utveckling	130
Trafik och infrastruktur	130
Utbildning och kultur	131
11 Ålderspensionssystemet	133
Trygghet vid ålderdom en del av socialförsäkringen	133
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	134
Ålderspensionssystemets uppbyggnad	134
Inkomstpensionen med buffertfonder	135
Buffertfonder	135
Balanstalet utgör bromsen i pensionssystemet	137
Premiepensionssystemet	138
Premiepensionsmyndigheten	139
12 Offentligt ägda bolag	141
Statligt ägda företag	141
Statliga företag med särskilda samhällsintressen	142
Statliga företag under marknadsmässiga villkor	142
Kommun- och landstingsägda företag	144
Kommunägda företag	144
Landstingsägda företag	144
Nyckeltal	145
Fakta om statistiken	175
Publiceringstider – slutliga och preliminära årsuppgifter	175
Tidsserier	175
Löpande och fasta priser	176
Nationalräkenskaperna	176
Statistikanvändning	176
Detta omfattar statistiken	177
Definitioner och förklaringar	177
Så görs statistiken	177
Skillnader mellan beräkningar i NR och statsbudgeten	178
Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik, RAMS	179
Statistikanvändning	179
Detta omfattar statistiken	179
Definitioner och förklaringar	180
Så görs statistiken	180
Räkenskapssammandrag för kommuner (RS)	181
Statistikanvändning	181
Detta omfattar statistiken	181
Definitioner och förklaringar	182
Så görs statistiken	182

Räkenskapssammandrag för landsting	182
Statistikanvändning	182
Detta omfattar statistiken	182
Definitioner och förklaringar	183
Så görs statistiken	183
Underlag till statens finansiella sparande	183
Statistikanvändning	183
Detta omfattar statistiken	184
Definitioner och förklaringar	184
Så görs statistiken	184
Referenslista	185
In English	189
Summary	189
The structure of the public sector	189
The size of the public sector	189
The central government budget	190
The surplus target for the public sector	190
List of tables	191
List of terms	192
Sakordsregister, begreppsförklaring	195

Tabellförteckning

1. BNP som olika produktionssektorsers förädlingsvärde, löpande priser. Miljoner kronor	147
2. BNP som olika produktionssektorsers förädlingsvärde, fasta priser. Miljoner kronor	148
3. Sysselsatta i olika sektorer enligt RAMS och NR	149
4. Den offentliga sektorns utgifter, konsoliderat, löpande priser. Miljoner kronor	151
5. Den offentliga sektorns inkomster, konsoliderat, löpande priser. Miljoner kronor	152
6. Försörjningsbalans, offentliga myndigheters andel, löpande priser. Miljoner kronor	153
7. Försörjningsbalans, offentliga myndigheters andel, fasta priser. Miljoner kronor	155
8. Den offentliga sektorns storlek i vissa länder. Procent av total BNP i respektive land	157
9. Offentliga sociala utgifter och justerade sociala utgifter inom OECD. Procent av BNP i respektive land år 2003	158
10. Statsbudgetens inkomster år 2005. Miljoner kronor	159
11. Statsbudgetens utgifter m.m., per utgiftsområde år 2005. Miljoner kronor	160
12. Finansiellt sparande enligt EDP (Excessive Deficit Procedure) i EU-länder. Procent av BNP	161
13. Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld (Maastricht-skulden) i EU-länder. Procent av BNP	162
14. Offentliga myndigheters konsumtionsutgifter, fördelade på ändamål, löpande priser. Miljoner kronor	163
15. Offentliga myndigheters konsumtionsutgifter, fördelade på ändamål, fasta priser. Miljoner kronor	165
16. Transfereringar från den offentliga sektorn till hushållen, löpande priser. Miljoner kr	167
17. Offentliga fasta bruttoinvesteringar efter ändamål, löpande priser. Miljoner kronor	169
18. Offentliga fasta bruttoinvesteringar efter ändamål, fasta priser. Miljoner kronor	171
19. Kostnader för kommunernas verksamhet, löpande priser. Miljoner kronor	173
20. Landstingens kostnader och intäkter efter område år 2005. Miljoner kronor	174

Diagramförteckning

Inkomster och utgifter år 2005 för delsektorer i offentlig sektor. Miljarder kronor	30
Sysselsatta i den offentliga sektorns olika delar år 2005. Procent.....	32
Nyttjandet av vissa offentliga individuella tjänster och transfereringar samt kollektiva tjänster och det offentligas intäkter av invånarnas erlagda skatter m.m. Kronor per invånare	35
Den offentliga sektorns andel av BNP, år 1993–2005. Procent.....	40
Den offentliga sektorns konsumtions- och investeringsandel av BNP år 1993–2005. Procent	41
Andel offentligt sysselsatta år 1993–2005. Procent.....	43
Den offentliga sektorns utgifter i relation till BNP år 1993–2005. Procent.....	44
Den offentliga sektorns inkomster i relation till BNP år 1993–2005. Procent.....	45
Budgetsaldo år 1990–2006. Miljarder kronor	52
Den okonsoliderade statsskuldens utveckling och dess sammansättning år 1970–2006, löpande priser. Miljarder kronor	53
Den okonsoliderade statsskulden som andel av BNP år 1950–2005. Procent.....	54
Skuldbegrepp för staten och den offentliga sektorn år 2002–2006 löpande priser. Miljarder kronor	55
Den offentliga sektorns finansiella sparande som andel av BNP jämfört med saldomålet år 2000–2005. Procent.....	57
Finansiellt sparande i offentlig sektor år 1980–2005, andel av BNP. Procent	58
Den offentliga sektorns inkomster år 1993–2005, löpande priser. Miljarder kronor	66
Inkomster för staten, kommunerna och ålderspensionssystemet år 1993–2005, löpande priser. Miljarder kronor	67
Skattekvoter år 1993–2005. Procent.....	68
Den offentliga sektorns totala utgifter år 2004 fördelade på ändamål. Procent.....	76
Den offentliga sektorns utgifter för konsumtion år 2004, fördelade på ändamål. Procent.....	79
Den offentliga sektorns utgifter för konsumtion fördelade på ändamål, år 1993–2004, fasta priser. Miljarder kronor	80
Offentliga myndigheters utgifter för fasta bruttoinvesteringar år 1993–2005, fasta priser. Miljarder kronor	81

Fördelning av transfereringar till hushållen år 1993–2005. Procent	84
Vissa transfereringar, utveckling år 1993–2005. Miljarder kronor, löpande priser	85
Kommunernas köp av välfärdstjänster från privat ägda företag och organisationer som andel av respektive verksamhets driftkostnad år 1995–2005. Procent	103
Landstingens köp av hälso- och sjukvård från privat ägda företag och från landstingsägda företag år 2002–2005. Miljarder kronor	104
Andel kommuner som klarar balanskravet. Treårsmedelvärden 1996–1998 – 2003–2005	108
Kommunernas resultat år 1999–2005, löpande priser. Miljarder kronor	112
Kommunkoncernernas resultat år 1999–2005, löpande priser. Miljarder kronor	113
Kostnad och finansiering av kommunernas verksamheter år 2005. Miljarder kronor	115
Kostnad för kommunernas totala löpande verksamhet och vissa verksamhetsområden år 1995–2005, löpande priser. Miljarder kronor	116
Kostnader för omsorg om äldre och funktionshindrade år 2000–2005, löpande priser. Miljarder kronor	118
Kostnader för verksamheter inom utbildningsområdet år 1995–2005, löpande priser. Miljarder kronor	120
Landstingens resultat år 2000–2005, löpande priser. Miljarder kronor	124
Fördelning av kostnader för hälso- och sjukvården år 2005. Procent	127
Nettokostnader för regional utveckling 2005, samtliga landsting och regioner. Procent	130

Sammanfattning

Syftet med denna årsbok är att ge en samlad bild av den offentliga sektorns utveckling ur ett ekonomiskt perspektiv. Vilken avgränsning som används vid beräkningen av den offentliga sektorns ekonomi, likaväl som vilken statistikkälla som statistiken hämtas från, har betydelse för de uppgifter som presenteras. Vid tolkningen av uppgifter om den offentliga sektorns ekonomi måste därför detta beaktas.

Den offentliga sektorns uppgift är att verkställa de beslut som riksdag och regering har fattat. De flesta uppgifterna i offentlig sektor regleras i det som kallas speciallagstiftningen, t.ex. skollagen, hälso- och sjukvårdslagen, socialtjänstlagen, högskolelagen, miljöbalken med flera. Flera av speciallagarna är ramlagar som kompletteras med förordningar och föreskrifter från regering och statliga myndigheter.

Den offentliga sektorn omfattar de tre delsektorerna:

- den statliga sektorn (riksdagen, Regeringskansliet och de statliga myndigheterna)
- den kommunala sektorn (huvudsakligen primärkommuner, landsting och regioner samt kommunalförbund)
- ålderspensionssystemet (tidigare socialförsäkringssystemet)

Vilka verksamheter som hör till respektive delsektors ansvarsområde har varierat över tid. I dag är de flesta s.k. kollektiva nyttigheter som t.ex. polisväsende och försvar, rättsväsende och statlig förvaltning statens ansvar, medan ansvaret för utbildning, vård och omsorg kommit att ligga på kommunal nivå.

Den statliga sektorn är störst, mätt i ekonomiska termer, vilket beror på att de stora transfereringssystemen räknas till denna sektor.

Den offentliga sektorns storlek kan mätas på olika sätt. För att få jämförbara mått redovisas storleksuppgiften ofta i relation till bruttonationalprodukten (BNP).

Sammanfattning av olika mått på den offentliga sektorns storlek 2005

Offentliga myndigheters andel av det totala förädlingsvärdet	18
Den offentliga sektorns konsumtion och investeringar	30
Sysselsatta i offentlig sektor exklusive offentligt ägda företag	31
Sysselsatta i offentlig sektor inklusive offentligt ägda företag	36
Den offentliga sektorns utgifter	54
Den offentliga sektorns inkomster	57

Måtten har satts i relation till BNP även om måtten inte alltid utgör en del av BNP. Antalet sysselsatta är satta i relation till totala sysselsättning i riket.

I de internationella jämförelser som redovisas av bland annat OECD och Eurostat jämförs den offentliga sektorns inkomster, utgifter och konsumtion för olika länder. Vid sådana jämförelser måste man dock beakta att den offentliga sektorn omfattar olika verksamheter i skilda länder, och att avgränsningar av den offentliga sektorn samt beräkningar av uppgifterna kan ha skett på olika sätt.

Sverige tillhör de länder som redovisar de högsta andelarna av BNP för den offentliga sektorn i samtliga mått.

Statsbudgeten och de offentliga finanserna

I budgetpropositionen presenteras regeringens förslag till statsbudget. Förslaget omfattar riktlinjer för den ekonomiska politiken, förslag till budgetpolitiska mål och fördelning av utgifter på respektive utgiftsområde samt förslag till skatteförändringar. Förslaget till statsbudget behandlas av riksdagens olika utskott innan riksdagen fattar sitt beslut.

Statsbudgeten ska omfatta samtliga inkomster och utgifter samt andra betalningar som påverkar statens lånebehov. Statsbudgeten visar inkomster och utgifter ur ett statligt perspektiv och avser *inte* att redovisa hela den offentliga sektorns ekonomi.¹

Inkomsterna till statskassan ökade med drygt 52 miljarder kronor mellan 2004 och 2005 och uppgick till sammanlagt 746 miljarder kronor 2005. Skatteinkomsterna, som är den största inkomstkällan för statskassan, ökade med 45 miljarder kronor.

¹ Visserligen redovisas även inbetalda kommunalskatter i statsbudgeten men dessa nettoredovisas mot utbetalningar av kommunalskattemedel till kommuner och landsting. Motsvarande gäller för de avgifter som betalas från medborgarna till ålderspensionssystemet.

Statsbudgetens utgifter uppgick till 732 miljarder kronor 2005, vilket var en minskning med 13 miljarder kronor från 2004. Det mest omfattande utgiftsområdet är ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp vilket svarar för 17 procent av det totala utfallet.

Finansiellt sparande och saldomålet

Dagens saldomål gäller från och med 2000 och är ett budgetpolitiskt mål som anknyter till EU:s krav i stabilitetspakten på medlemsländernas offentliga finanser. Saldomålet för Sverige, även kallat överskottsmålet, är satt av Sveriges riksdag. Det innebär att den offentliga sektorns finansiella sparande i genomsnitt ska uppgå till två procent av BNP över en konjunkturcykel. Mellan åren 2000 och 2005 uppgick det finansiella sparandet till 2,0 procent i genomsnitt.

Internationella krav och jämförelser

Medlemsländerna ska två gånger årligen² till Europeiska kommissionen rapportera den offentliga sektorns finansiella sparande och den *konsoliderade bruttoskulden*, även kallad Maastrichtskuld. År 2005 var det finansiella sparandet i Sverige 3,0 procent av BNP enligt EDP.

Sveriges Maastrichtskuld per den sista december 2005 uppgick till 50,4 procent av BNP. Sveriges skuld relativt BNP är lägre än EU-snittet vilket för samtliga EU-länder (EU-25) ligger på 63,2 procent och för Euro-zonen på 70,8 procent.

Avgifter till, och inkomster från EU

Genom sitt medlemskap i EU betalar Sverige årligen en avgift till EU. Sveriges *avgift* till EU uppgick 2005 till 26 miljarder kronor vilket utgjorde 2,6 procent av EU:s budget under 2005. Sverige får främst *bidrag* från EG:s jordbruks- och strukturfonder. 2005 uppgick de totala bidragen till knappt 12,6 miljarder kronor.

Den offentliga sektorns finansiering

Den offentliga sektorn finansieras i huvudsak av medborgarna själva genom de skatter och avgifter som betalas av hushåll och näringsliv. De *totala inkomsterna* till den offentliga sektorn uppgick till 1 516 mil-

² Denna bedömning kallas för Excessive Deficit Procedure (EDP) vilket närmast skulle kunna översättas med "förfarandet vid alltför stora underskott".

jarder kronor 2005 varav den största delen utgörs av skatter och avgifter. Inkomsterna från skatter och sociala avgifter uppgick till 1 381 miljarder kronor 2005. Inkomst- och förmögenhetsskatter svarar för drygt en tredjedel av den offentliga sektorns inkomster.

Inkomstkällorna skiljer sig åt för de olika delsektorerna. Den statliga sektorns inkomster består huvudsakligen av produktionsskatter och socialförsäkringsavgifter medan kommunsektorns huvudsakliga inkomster härrör från direkta skatter, främst kommunalskatter. Kommuner och landsting får också inkomster i form av statsbidrag.

Skatter och avgifter

Den *totala skattekvoten*, dvs. summan av skatter och lagstiftade avgifter i förhållande till BNP, uppgick till 52 procent 2005. Skattekvoten för inkomst-, förmögenhets- och kapitalskatter var 20 procent i förhållande till BNP.

Hushållen svarar för en stor del av den offentliga sektorns skatteinkomster. Den sammanlagda debiteringen av skatter och avgifter 2005 uppgick till 548 miljarder kronor för fysiska personer. Den största delen, 80 procent, av skatteinkomsterna från fysiska personer utgjordes av den kommunala inkomstkatten.

Inkomster från mervärdesskatten uppgick till 229 miljarder kronor 2005 och inkomster från energiskatter uppgick till 70 miljarder kronor.

Den offentliga sektorns utgifter

De totala utgifterna för den konsoliderade offentliga sektorn uppgick till 1 442 miljarder kronor 2005. En stor del, drygt 40 procent, av de totala utgifterna går till det sociala skyddet³.

Den största delen av de totala utgifterna är utgifter för konsumtion med 724 miljarder kronor och för transfereringar med 591 miljarder kronor 2005. Utgifterna för investeringar var 74 miljarder kronor och utgifter för räntor m.m. 53 miljarder kronor.

³ Socialt skydd omfattar sociala förmåner för personer och hushåll med speciellt definierade behov t.ex. vid sjukdom och arbetslöshet, personer med funktionshinder, äldre personer m.fl. Här ingår alltså en stor del av utgifterna för transfereeringssystemen.

Utgifter för konsumtion

Av utgifterna för konsumtion på 724 miljarder kronor utgör andelen för löner drygt 40 procent. Den offentliga sektorns konsumtion domineras av tre stora områden: hälso- och sjukvård, utbildning och socialt skydd vilka tillsammans tar två tredjedelarna av konsumtionsutgifterna i anspråk.

Utgifter för transfereringar

Den största delen av transfereringarna går till hushållen, som 2005 mottog närmare 500 miljarder kronor (84 procent) av de totala transfereringarna på 591 miljarder kronor. Pensionerna är den tyngsta posten och svarade för närmare hälften av transfereringarna till hushållen.

Arbetsmarknadsrelaterade transfereringar (t.ex. arbetslöshetsersättningar och arbetsskadeersättningar) svarar för ungefär en tiondel av de totala transfereringarna. Sjukdomsrelaterade transfereringar (t.ex. sjukpenning och sjuk- och aktivitetsersättning) uppgick till nästan en fjärdedel av de totala utgifterna för transfereringar till hushållen 2005.

Delsektorernas ekonomi och verksamhet

Den offentliga sektorns verksamheter kategoriseras i delsektorer efter vem som har ansvar för att de tjänster som riksdag och regering fastställer också tillhandahålls medborgarna.

Den statliga sektorn

Den statliga sektorn är störst om man ser till utgifter och inkomster. Detta beror på att staten ansvarar för de stora transfereringssystemen. Enligt Årsredovisning för staten⁴ uppgick intäkterna år 2005 till 961 miljarder kronor och kostnaderna till 935 miljarder kronor. 80 procent av statens kostnader gällde transfereringar.

Kostnaderna för statens egen verksamhet, främst kostnader för de statliga myndigheternas drift, uppgick till 194 miljarder kronor 2005. Universitets- och högskoleväsendet svarar för en fjärdedel av denna verksamhet mätt i andelen sysselsatta.

⁴ Årsredovisning för staten grundas på de statliga myndigheternas årsredovisningar. Årsredovisningen skall vara konsoliderad för den statliga sektorn, vilket innebär att transaktioner och tillgodohavande myndigheter emellan skall elimineras.

Den kommunala sektorn

Den kommunala sektorn omfattar den verksamhet som primärkommuner, landsting och regioner, kommunalförbund och kommunalt ägda ideella organisationer bedriver eller är ansvariga för.

Kommunalekonomisk utjämning

Det nu gällande *skatteutjämningssystemet* beslutades av riksdagen år 2004. Systemet består av inkomstutjämning, kostnadsutjämning, strukturbidrag, införandebidrag och en regleringspost. En grundläggande skillnad jämfört med tidigare system är att de *generella statsbidragen* till landsting och kommuner införlivats i inkomstutjämningen. Därigenom blir inkomstutjämningen i huvudsak statligt finansierad. År 2005 uppgick den statliga utjämningen till 55 miljarder kronor och år 2006 till 58 miljarder kronor.

Primärkommuner

Kommunernas största verksamhetsområden är utbildning (inklusive förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg), vård och omsorg.

Kommunernas verksamhetskostnader (dvs. kostnaderna för kommunens årliga löpande verksamhet) var 411 miljarder kronor 2005. Personalkostnaderna är den största delen av verksamhetskostnaderna och utgjorde i genomsnitt drygt hälften av kostnaderna 2005.

Den största intäkten är skatteintäkter på 285 miljarder kronor, vilka finansierar cirka 70 procent av verksamhetskostnaderna.

Landsting och regioner

Landstingens och regionernas huvudsakliga verksamhet är hälso- och sjukvård, vilken omfattar cirka 90 procent av landstingens nettokostnader. Landstingen och regionerna ansvarar dessutom för regional utveckling, varav trafik och infrastruktur är det största området.

Landstingens och regionernas verksamhetskostnader (dvs. kostnaderna för den årliga löpande verksamheten) var 201 miljarder kronor 2005. Närmare hälften av kostnaderna avsåg löner (exklusive skattefria ersättningar) och övriga kostnader för personal (inklusive utbetalda pensioner)

Skatteintäkter på 147 miljarder kronor finansierade drygt 70 procent av landstingens verksamhetskostnader.

Ålderspensionssystemet

Ålderspensionssystemet ersätter det tidigare gällande pensions-systemet omfattande ATP och folkpension. Det äldre pensions-systemet kommer att fasas ut fram till 2018 och successivt ersättas av det nya ålderspensionssystemet.

Ålderspensionssystemet består av en fördelningsdel (inkomstpensionen inklusive tilläggspension) och en premiereservdel (premiépensionen). Inkomstpensionen finansieras i princip av de pensionsavgifter som betalas in löpande, medan premiépensionen finansieras av fonderade medel. I inkomstpensionen fungerar de allmänna pensions-fonderna (AP-fonderna) som en buffert. Premiépensionsmyndigheten är försäkringsgivare för premiépensionen i det allmänna ålderspensionssystemet.

Offentligt ägda företag

De offentligt ägda företagen, som producerar varor och tjänster för en marknad, räknas inte till den offentliga sektorn utan till näringslivet i nationalräkenskaperna. De offentligt ägda företagen står för drygt 7 procent av de sysselsatta i näringslivet.

Statligt ägda företag

De statligt ägda företagen står för två tredjedelar av de sysselsatta bland de offentligt ägda företagen och hade en nettoomsättning på 311 miljarder kronor 2005. De största företagen sett till omsättningen är Apoteket, Svenska Spel, Systembolaget och Samhall. Ur ekonomisk synpunkt är Svenska Spel speciellt eftersom det genereras mycket stora vinster som levereras i sin helhet till staten och föreningslivet.

Resultatet i de statliga företagen förbättrades kraftigt från 31 miljarder år 2004 till 52 miljarder år 2005. Den största resultatförbättringen stod Vattenfall för med 11 miljarder.

Kommun- och landstingsägda företag

De kommun- och landstingsägda företagen står för ungefär en tredjedel av de sysselsatta bland de offentligt ägda företagen i Sverige. Av landets 290 kommuner äger de flesta, 281 stycken, minst ett helägt företag och därtill kommer att 288 kommuner äger minst 10 procent av något företag. De flesta kommunägda företag återfinns inom fastighets- och energibranscherna.

Sammanlagt omsatte de kommunägda företagen 141 miljarder kronor 2005.

Det finns drygt 120 landstingsägda företag i Sverige. De flesta företagen finns inom transportbranschen. Då är att märka att länstrafikbolagen räknas som landstingsägda även om de ägs 50–50 av landstinget och länets kommuner. De största företagen finns dock i sjukvårdsektorn.

Sammanlagt omsatte de landstingsägda bolagen 23 miljarder kronor 2005.

Teckenförklaringar

–	Noll	Zero
0	Mindre än 0,5	Less than 0.5
0,0	Mindre än 0,05	Less than 0.05
..	Uppgift inte tillgänglig eller för osäker för att anges	Data not available
.	Uppgift kan inte förekomma	Not applicable
*	Preliminär uppgift	Provisional figure

Förkortningar

AP-fonder	Allmänna pensionsfonder
BNI	Bruttonationalinkomst
BNP	Bruttonationalprodukt
COFOG	Classification of the Functions of Government
EC	European Community
EDP	Excessive Deficit Procedure
EG	Europeiska gemenskaperna
ENS	Europeiska nationalräkenskapssystemet
ESV	Ekonomistyrningsverket
EU	Europeiska unionen
Eurostat	Europeiska unionens statistikorgan
HSL	Hälso- och sjukvårdslagen
HSV	Högskoleverket
IMF	Internationella valutafonden
KI	Konjunkturinstitutet
LASS	Lag om assistansersättning
LKAB	Loussavaara-Kiirunavaara AB (bildat 1890)
LSS	Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade
MSCIWorld	Morgan Stanley Capital International världsindex
NR	Nationalräkenskaper
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development
PPM	Premiepensionsmyndigheten
RAMS	Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik
RS	Räkenskapssammandrag
SAS	Scandinavian Airlines
SCB	Statistiska centralbyrån
SNI	Standard för svensk näringsgrensindelning
SoL	Socialtjänstlagen

1 Introduktion

Syftet med denna årsbok är att ge en samlad bild av den offentliga sektorn ur ett makroekonomiskt perspektiv. Genom en återkommande publicering kommer Statistiska centralbyrån (SCB) att komplettera de redovisade tidsserierna med senast tillgängliga data från den officiella statistiken.

Olika definitioner och datakällor förekommer

Den offentliga sektorn kan definieras på olika sätt och dess storlek kan mätas med olika måttstockar. Vilken avgränsning som används vid beräkningen av den offentliga sektorns ekonomi är betydelsefull för de uppgifter som presenteras.

I dagligt tal används ofta sådana uttryck för den offentliga sektorn som svarar mot förklaringen i Nationalencyklopedin: Offentliga sektorn, förr offentlig hushållning, dvs. statens, kommunernas och landstingens verksamhet. Begreppet "verksamhet" omfattar då även transfereringar.

De svenska nationalräkenskaperna (NR), som utgör underlag för prognoser och bedömningar av den ekonomiska politiken, följer en detaljerad definition enligt Europeiska rådets förordning (EG 2223/96).

De uppgifter som redovisas här bygger på statistik från olika källor – vilket även detta medför skillnader i beräkningssätt och uppgifter.

För att förklara varför presenterade uppgifter inte alltid är jämförbara ger vi förklaringar och definitioner för de specifika termer och begrepp som används dels i samband med tabeller och diagram, dels i avsnittet *Sakordsregister, begreppsförklaringar*.

Olika perspektiv redovisas

Den första delen (kapitel 2–4) ger en översiktlig bild av vad den offentliga sektorn omfattar i olika sammanhang, hur den avgränsas från andra samhällssektorer och vad som styr den offentliga sektorns omfattning och ansvarsfördelning. En genomgång av förekommande storleksmått visar hur såväl avgränsningen som valet av mått påverkar beskrivningar och analyser av den offentliga sektorns storlek.

Statsbudgeten och dess centrala begrepp samt de ekonomiska transaktionerna med EU beskrivs också.

I kapitel 5 och 6 beskrivs den ekonomiska aktiviteten i stort i den offentliga sektorn, huvudsakligen med utgångspunkt från NR.

I kapitel 7 - 12 redovisas ekonomin för de olika verksamheterna i den offentliga sektorns delsektorer (stat, kommun och landsting, ålderspensionssystemet) samt för de offentligt ägda bolagen med utgångspunkt från verksamheternas årsredovisningar och liknande.

Lästips och referenser finns för fördjupning

I slutet av varje kapitel finns lästips och hänvisningar till mer detaljerade redovisningar.

Fakta om statistiken

Mer utförliga förklaringar och beskrivningar av statistiken som ligger till grund för redovisningarna finns i avsnittet *Fakta om statistiken*. Där finns också hänvisning till mer detaljerad information för respektive statistikälla på www.scb.se

Läsanvisningar

- Kommunsektorn (den kommunala sektorn, kommunala verksamheter) omfattar både kommuner (primärkommuner) och landsting (landstingskommuner) och regioner samt kommunalförbund. Med termen landsting avses landsting och regioner, dvs. även Västra Götalandsregionen och Region Skåne ingår.
- Det är de senaste tillgängliga uppgifterna som presenteras med angivande av referensår. I vissa fall är uppgiften preliminär, och kan komma att revideras. Både fasta priser och löpande priser förekommer.
- Ord och uttryck som närmare förklaras i avsnittet *Sakordsregister, begreppsförklaringar* är understrukna i texten. I webbversionen kommer man direkt till förklaringen genom att klicka på ordet.
- Avrundningar av belopp från miljoner till miljarder medför att ett angivet summabelopp inte alltid stämmer med en summering av de ingående delbeloppen.
- Använda förkortningar redovisas och förklaras i avsnittet *Förkortningar*.

2 Struktur, ansvar och nyttjande

I detta kapitel ger vi en kort bakgrund till hur begreppet "den offentliga sektorn" kan förstås, och vad sektorn omfattar. Här beskriver vi också översiktligt ansvarsfördelning och styrning av verksamheter i den offentliga sektorn. Kapitlet avslutas med en schematisk skiss över hur medborgarna nyttjar de offentliga tjänsterna i olika åldrar.

Den offentliga sektorn kallas även den gemensamma sektorn eftersom alla medborgare berörs av dess verksamheter och gemensamt, via politiska beslut, bestämmer vilka verksamheter som ska omfattas. Det är dock inte möjligt att entydigt, och en gång för alla, avgränsa den offentliga sektorn från andra samhällssektorer. Såväl vilka uppgifter som tilldelats den offentliga sektorn som hur samhället organiserats för att utföra dessa uppgifter varierar över tiden. Den offentliga sektorn kan således avgränsas och definieras på olika sätt. Nedan redogör vi översiktligt för de definitioner som oftast förekommer i den officiella statistiken.

Den offentliga sektorn och offentliga myndigheter

Den offentliga sektorn indelas i tre delsektorer: *den statliga sektorn* (riksdagen, Regeringskansliet och de statliga myndigheterna), *den kommunala sektorn* (kommuner, landsting och regioner samt kommunalförbund) samt *ålderspensionssystemet* som i nationalräkenskaperna (NR) benämns socialförsäkringssektorn eftersom fler delar av socialförsäkringssystemen tidigare ingick i sektorn.

I NR definieras den offentliga sektorn operationellt med utgångspunkt från de institutionella enheternas sektorstillhörighet. Sektors-tillhörigheten bestäms genom att enheter med liknande förutsättningar förs samman. Den offentliga sektorn är ett något vidare begrepp än offentliga myndigheter och omfattar offentligt ägda enheter som är "icke-marknadsproducenter", medan de offentliga myndigheterna endast omfattar den del av verksamheten som är skattefinansierad. Offentligt ägda företag som drivs under marknadsmässiga former ingår vare sig i den offentliga sektorn eller i offentliga myndigheter.

Offentlig sektor

Till offentlig sektor i nationalräkenskaperna räknas alla *institutionella enheter* som, till skillnad mot enheter som är marknadsproducenter, är "övriga icke-marknadsproducenter" och vars produktion är avsedd för individuell och kollektiv konsumtion. Dessa är huvudsakligen finansierade med obligatoriska betalningar av enheter i andra sektorer, och/eller alla institutionella enheter som främst ägnar sig åt omfördelning av inkomster och förmögenhet. Eftersom det är hela den institutionella enheten som klassificeras räknas hela kommuner, hela landsting och hela statliga enheter hit, även om de till viss del också producerar varor och tjänster för en marknad. I den offentliga sektorn ingår däremot inte offentligt ägda bolag som huvudsakligen är marknadsproducenter.

Offentliga myndigheter

Offentliga myndigheter är ett något snävare begrepp än offentlig sektor. Till offentliga myndigheter räknas de verksamheter inom offentlig sektor som är "övriga icke-marknadsproducenter" och som till största delen är skattefinansierade. Endast den *skattefinansierade* verksamheten i stat, kommuner och landsting räknas således till offentliga myndigheter. Däremot räknas de verksamheter som sköts av kommunen eller landstinget t.ex. renhållning, vatten och energi, och som huvudsakligen (till mer än hälften) är finansierade av *taxor och avgifter*, till näringslivet eftersom deras varor och tjänster är till salu på marknaden.

Övriga sektorer

Företagssektorn svarar för produktion av marknadsförda varor och tjänster. Till näringslivet räknas *marknadsproducenter* samt *producenter för egen slutlig användning*. Även statliga och kommunala affärsdrivande verksamheter inkluderas i näringslivet.

Hushållssektorn eller hushållen omfattar alla fysiska personer, såväl enskilda som grupper av individer (t.ex. hushållens ideella organisationer och stiftelser). De är dels konsumenter, dels egna företagare som producerar varor och tjänster.

Källa: SCB, Meddelande i samordningsfrågor för Sveriges officiella statistik, 2001:2. SCB, Nationalräkenskaper, NR 10 SM 0501.

Styrning av den offentliga sektorn

Den offentliga sektorns uppgift är ytterst att verkställa de beslut som riksdag och regering och de kommunala politiska organen har fattat och att informera de politiska instanserna om hur väl detta har lyckats. Riksdag och regering bestämmer ramarna för verksamheten, dvs. vilka uppgifter den offentliga sektorn *har skyldighet att utföra* och vilka *uppgifter som får utföras*. Den offentliga sektorns verksamheter regleras således av lagar och förordningar.

Utgångspunkten är regeringsformens första paragraf, där det stadgas att all offentlig makt utgår från folket och ska bygga på allmän och lika rösträtt. Riksdagen, som är folkets företrädare, beslutar och för vidare till regeringen att verkställa vissa uppgifter. Regeringen å sin sida ger i regleringsbrev befogenheter till de statliga myndigheterna, vilka sedan har till uppgift att verkställa besluten.

Det kommunala självstyret ger beskattningsrätt

Enligt regeringsformen ska folkstyrelse förverkligas genom kommunalt självstyre. Kommunalt självstyre innebär att det ska finnas en självständig och, inom vissa ramar, fri bestämmanderätt för kommuner och landsting att organisera sin verksamhet. Kommuner och landsting har också rätt att ta ut skatt för skötseln av sina uppgifter.

Enligt kommunallagen (1992) får kommuner och landsting själva ta hand om angelägenheter av allmänt intresse. Det gäller sådant som har anknytning till kommunens eller landstingets område. En kommun kan normalt inte åta sig uppgifter som staten eller en annan kommun eller landsting ansvarar för. Det är heller inte tillåtet för en kommun att bedriva vinstsyftande näringsverksamhet.

De flesta av uppgifterna i offentlig sektor regleras i det som kallas speciallagstiftningen, t.ex. socialtjänstlagen (2001:453), hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), skollagen (1985:1100), miljöbalken (1998:808) och högskolelagen (1992:1434). Lagarna kan ha olika karaktär; dels *skyldighetslagar* som innebär att kommuner och landsting måste tillhandahålla vissa tjänster, t.ex. hälso- och sjukvårdslagen, dels *rättighetslagar* som ger invånaren rätt att kräva tjänster av kommunen, t.ex. socialtjänstlagen. Flera av speciallagarna är ramlagar som kompletteras av förordningar och föreskrifter från regering och statliga myndigheter.

Resultatstyrning

Under 1990-talet övergick den tidigare detaljerade regelstyrningen av de offentliga verksamheterna till vad som brukar benämnas resultatstyrning. Riksdag och regering sätter de ekonomiska ramarna för verksamheterna och följer upp och utvärderar hur målen har uppnåtts. Via statsbudgeten fördelas medel till olika uppgifter som den offentliga sektorn har att fullgöra. Denna styrning har utvecklats och förstärkts de senaste decennierna med början under 1990-talets senare hälft med omläggningen av budgetprocessen och införandet av tydliga budgetpolitiska mål och ramar (se kapitel 4).

I samband med statsbidragsreformen 1993 infördes den kommunala finansieringsprincipen. Principen är inte lagfäst men riksdagen har godkänt den. Den innebär i stora drag att om staten beslutar om åtgärder som direkt tar sikte på den kommunala verksamheten så ska de ekonomiska effekterna neutraliseras genom reglering av statsbidragen.

Medlemskapet i EU ställer krav på landets ekonomi

Medlemskapet i EU ställer också vissa krav på de offentliga finanserna. Enligt EG-fördraget och Stabilitets- och tillväxtpakten ska alla länder sträva efter att ha balans eller överskott i sina offentliga finanser sett över en konjunkturcykel samt uppnå målen för bruttoskulden i enlighet med EU:s konvergenskrav (se Kapitel 4)

EU:s finansministrar antog 2005 allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken för åren 2005–2008. De allmänna riktlinjerna fokuserar på högre tillväxt och högre sysselsättning.

Den offentliga sektorns struktur

Den offentliga sektorns inriktning på olika uppgifter har utvecklats från vad som brukar kallas nattvaktarstatens minimum av uppgifter, huvudsakligen rättsväsende och försvar, till det så kallade välfärdssamhällets uppbyggnad med stora inslag av inkomstfördelande transfereringar under 1900-talets senare hälft.

Enligt regeringsformen (SFS 1974:152) är det ytterst riksdagen som har ansvaret för den offentliga verksamheten och för det politiska beslutsfattandet – såväl inom finanspolitiken som inom övriga politikområden. Uppgiftsfördelningen mellan staten, landstingen och kommunerna är både en principiell och en praktisk fråga, och

samhällsutvecklingen gör att uppgiftsfördelningen mellan delar av den offentliga sektorn varierar över tid.

De verksamheter och tjänster som tillhandahålls av den offentliga sektorn brukar delas in i:

- kollektiva nyttigheter: dvs. tjänster som försvar och polisväsende, statlig förvaltning med mera.
- individuella nyttigheter: dvs. tjänster som utbildning, omsorg, hälso- och sjukvård med mera.

De flesta kollektiva nyttigheterna ingår i statens ansvar. Fram till mitten av 1950-talet svarade också staten för större delen av den offentliga verksamheten. I takt med att välfärdstjänsterna byggdes ut kom allt större del av ansvaret för de individuella nyttigheterna som skola, vård och omsorg att ligga på kommunal nivå.

Den offentliga sektorns tjänster

Nattväktarstaten

Samhällsskydd och rättsskipning	Polis, domstols- och åklagarväsende, kriminalvård
Försvar	Militärt och civilt försvar, krisberedskap
Allmänna tjänster	Allmän och utrikes förvaltning, skatteväsende, tullväsende

Välfärdstjänster

Utbildning	Förskoleverksamhet, skola, högre utbildning, forskning, studiestöd
Vård, social trygghet, omsorg	Hälso- och sjukvård, smittskydd, social trygghet, äldreomsorg, insatser för funktionshindrade, arbetsmarknadsåtgärder, integration
Kultur	Konst, teater, kulturarvsfrågor, fritidsverksamhet, radio, TV
Näringslivstjänster, infrastruktur	Miljö- och naturvårdsfrågor, samhällsplanering, bostadsförsörjning, kommunikationer, insatser rörande energi, areella näringar

En central princip vid uppgiftsfördelningen i den svenska förvaltningsmodellen är att ansvaret för verksamheterna och besluten ska ligga så nära de människor som berörs av besluten som möjligt.

Decentraliseringen gör det också möjligt att anpassa verksamheten efter de lokala förutsättningar som råder.

Den struktur som i dag gäller för den offentliga sektorn är under omprövning. Regeringen beslutade 2003 att tillkalla en parlamentarisk kommitté med uppdrag att se över strukturen och uppgiftsfördelningen inom samhällsorganisationen. Uppdraget omfattar att analysera och bedöma om struktur och uppgiftsfördelning inom staten samt mellan staten, landstingen och kommunerna behöver förändras. (Ansvarskommittén, dir. 2003:10.

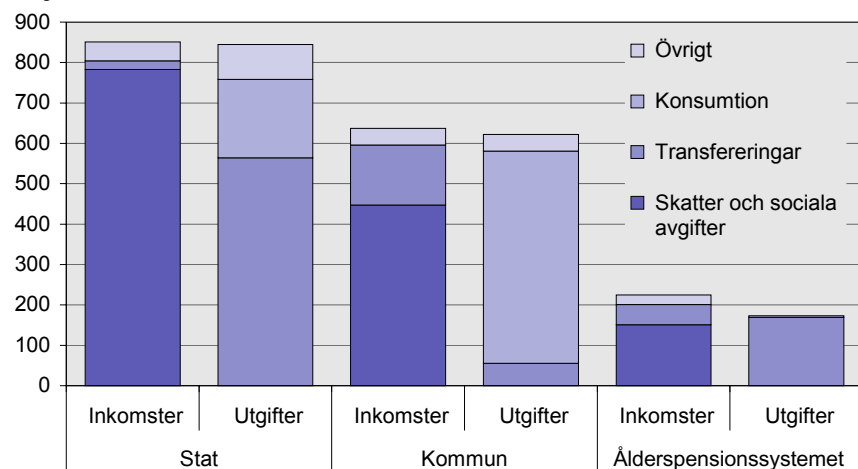
www.sou.gov.se/ansvar)

Den offentliga sektorns delsektorer

Den offentliga sektorn kan delas in i delsektorer efter vem som har ansvar för att de tjänster som riksdag och regering fastställt också finns tillgängliga för medborgarna. Delsektorerna är den *statliga sektorn*, *kommunsektorn* (kommunala sektorn) som består av kommuner (primärkommuner) och landsting (landstingskommuner) och regioner samt *ålderspensionssystemet* (tidigare benämnt socialförsäkringsektorn).

Inkomster och utgifter år 2005 för delsektorer i offentlig sektor.

Miljarder kronor

Uppgifterna är inte konsoliderade mellan delsektorerna, vilket innebär att utgifter respektive inkomster för delsektorerna inte kan adderas till hela den offentliga sektorns utgifter/inkomster.

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Den statliga sektorn är störst sett till inkomster och utgifter, vilket beror på att de stora transfereringssystemen räknas till denna sektor.

Under 1990-talet skedde omfattande strukturomvandlingar i samhället. Dels ändrades ansvarsförhållandet mellan de olika delsektorerna, dels bidrog EU-medlemskapet till ytterligare förändringar av den svenska förvaltningsmodellen. Avregleringar och liberalisering samt bolagiseringar av statlig och kommunal verksamhet ledde till förändringar av den offentliga sektorns struktur.

Verksamheter i delsektorerna

Till skillnad från den klassificering av utförda tjänster och produkter efter ändamål som används i NR (se kapitel 6) så redovisar respektive staten, kommunerna och landstingen vanligen sina aktiviteter efter de verksamheter som svarar mot de olika ansvarsområdena i förvaltningen. Verksamheterna bildar tillsammans verksamhetsområden som t.ex. utbildning, hälso- och sjukvård, vård och omsorg, kultur och fritid, infrastruktur och affärsverksamhet.

Ansvarsområden

Staten ansvarar för: Lagstiftning, rikets styrelse och central förvaltning, skatteuppbörd, utrikespolitik, EU-frågor, invandring, flyktingar och integration, försvar, polis- och rättsväsende, ekonomisk trygghet, högre utbildning och forskning, kulturfrågor, arbetsmarknad, näringsliv, jordbruk och skogsbruk, statliga affärsverk och statligt ägda bolag.

Primärkommuner ansvarar för: Social omsorg, utbildning inklusive förskoleverksamhet, plan- och byggfrågor, miljö- och hälsoskydd, renhållning, avfallshantering, vatten och avlopp, räddningstjänst, civilförsvar, biblioteksverksamhet, bostäder, regional kollektiv trafik samt vissa frivilliga uppgifter som fritid och kultur, teknisk service m.m. och kommunägda bolag.

Landsting och regioner ansvarar för: Hälso- och sjukvård, tandvård, kollektivtrafik, regional utveckling samt frivilliga uppgifter inom kultur, utbildning, turism och landstingsägda bolag.

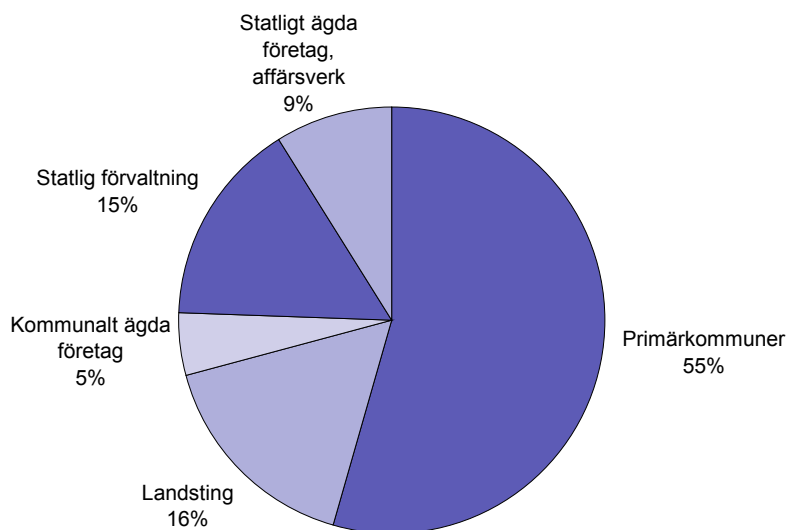
Ålderspensionssystemet ansvarar för: Inkomstpensionssystemet och premiepensionssystemet.

Från mitten av 1990-talet har det blivit vanligare att själva utförandet sköts av privat ägda företag, medan allmänna medel i huvudsak finansierar verksamheterna. Ansvaret för tillgängligheten har de offentliga myndigheterna som köper verksamhet från andra aktörer eller lägger ut verksamhet på entreprenad.

De offentligt ägda bolagens ekonomi och verksamhet redovisas i allmänhet, och i NR, i samband med övriga näringslivets aktiviteter eftersom de producerar för en marknad. Den offentliga ägaren har ändå ett avgörande inflytande på den verksamhet som bedrivs. De offentligt ägda bolagen kan ur den synpunkten också sägas ingå i den offentliga sektorn i vid bemärkelse.

Antalet sysselsatta i den offentliga sektorn inklusive offentligt ägda företag och affärsverk var 1,5 miljoner år 2005. Denna nivå har legat ganska konstant sedan år 1997. Under samma tid hade antalet sysselsatta i näringslivet ökat från 2,6 miljoner till 2,9 miljoner eller med 13 procent.

Sysselsatta i den offentliga sektorns olika delar år 2005. Procent

Källa: SCB, Registerbaserad sysselsättningsstatistik, RAMS

De flesta sysselsatta finns i primärkommunerna. De sysselsatta i primärkommuner och landsting inklusive de kommunalt ägda företagen svarar tillsammans för tre fjärdedelar av antalet sysselsatta i offentlig sektor.

Nyttjande av offentliga tjänster

De offentliga tjänsterna står till alla invånares förfogande, men hur mycket var och en nyttjar dem beror på den aktuella livssituationen. De kollektiva tjänsterna som försvar och rättsväsen, förvaltning med mera kan sägas komma alla invånare till lika stor del och nyttjandet går därför inte att föras till enskilda personer.

De individuella tjänsterna däremot kan utnyttjas av den enskilda individen i olika grad under olika perioder i livet eller i samband med olika händelser som t.ex. sjukdom eller arbetslöshet. På motsvarande sätt har den enskilda individen i olika grad, beroende på livssituationen, nytta av transfereringssystemens omfördelning av resurser. Likaså varierar invånarnas bidrag till den offentliga sektorn, t.ex. genom inbetalningen av skatter och sociala avgifter, under olika skeden i livet.

En ögonblicksbild över nyttjandet av offentliga tjänster

I den schematiska sammanställningen nedan åskådliggörs hur de mer omfattande individuella tjänsterna och transfereringarna fördelas över invånarna i genomsnitt i femårsklasser. De tjänster och transfereringar som ingår är:

- utbildning, omfattande förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg, grundskola, gymnasieskola, kommunal vuxenutbildning m.m., universitets- och högskoleutbildning samt studiebidrag (ej lån). Även barnbidrag ingår för aktuella åldrar.
- sjukvård samt sjukpenning och sjuk- och aktivitetsersättning.
- arbetslöshetsersättning och föräldrapenning.
- äldreomsorg samt allmän pension.

Dessutom ingår de mer omfattande kollektiva tjänsterna allmän offentlig förvaltning, försvar, samhällsskydd och rättsskipning samt näringslivsfrågor enligt NR:s fördelning av den offentliga sektorns utgifter för konsumtion efter ändamål. Eftersom dessa tjänster i princip kommer alla invånare tillgodo till lika stor del fördelas de jämnt över alla åldrar.

Invånarnas bidrag till den offentliga sektorns verksamheter omfattar här de individuella bidragen invånarna betalar, dvs. direkta skatter (inkomstskatt, kapitalskatt, förmögenhetsskatt och fastighetsskatt), sociala avgifter samt moms, skatt på tobak, alkohol och fordonsskatt.

Av den schematiska skissen framgår att invånarna har störst nytta av välfärdstjänsterna och transfereringssystemen i de lägre och högre åldrarna, medan de största bidragen till den offentliga sektorn görs av medborgarna när de är i yrkesaktiv ålder.

Dataförutsättningar för ögonblicksbilden

Från SCB:s inkomststatistik och HEK hämtas uppgifter om invånarnas inkomster för femårsklasser från sjukpenning, sjuk- och aktivitetsersättning, arbetslöshetsersättning, barnbidrag, föräldraförsäkring och om utgifter i form av inkomstskatter.

Totaluppgifter från den officiella statistiken om den offentliga sektorns kostnader för äldreomsorg, hälso- och sjukvård och utbildning har fördelats till åldersklasser efter statistik om deltagande/brukare i olika åldrar för respektive område (Skolverket, Socialstyrelsen, CSN).

Uppgifter om den offentliga sektorns utgifter för de kollektiva nyttigheterna har hämtats från NR och schablonmässigt fördelats över åldersklasser

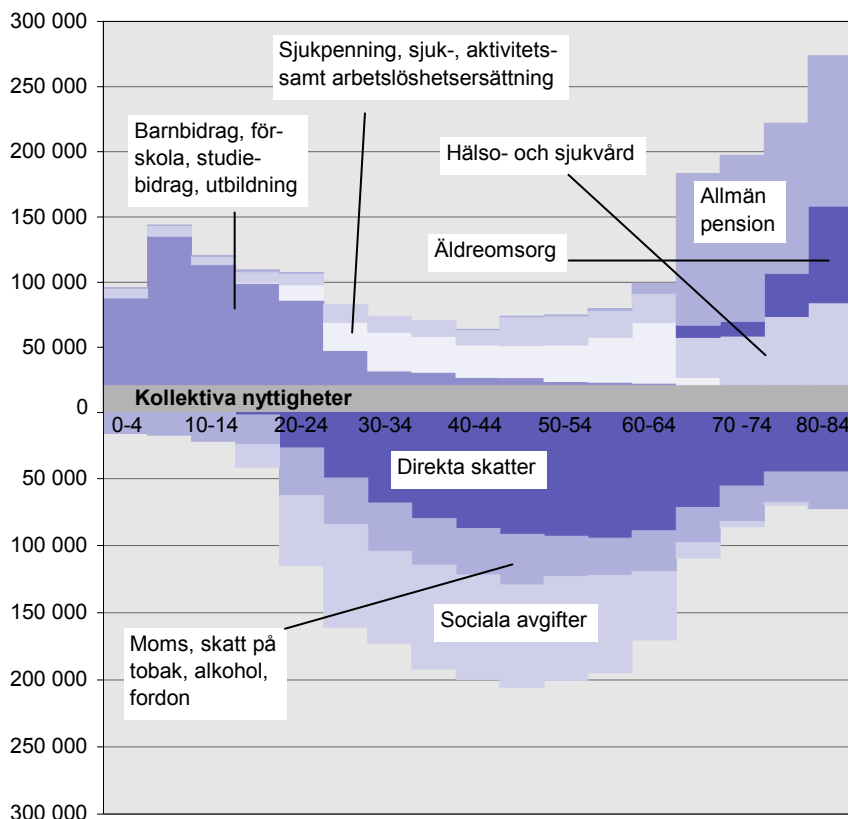
Totaluppgifter om inbetald moms och punktskatter har fördelats till åldersklasser med hjälp av uppgifter från SCB:s hushållsundersökningar.

Totaluppgiften om sociala avgifter har fördelats enligt statistik över sysselsatta i åldersklasser med hjälp av AKU och RAMS.

Denna bild, som avser förhållanden i början av 2000-talet, skiljer sig mycket litet från vad som gällde för trettio år sedan.

Skatte- och transfereringssystemen och olika former av offentligt finansierad verksamhet (offentligt subventionerad verksamhet) omfördelar således ekonomiska resurser i samhället.

Nyttjandet av vissa offentliga individuella tjänster och transfereringar samt kollektiva tjänster och det offentligas intäkter av invånarnas erlagda skatter m.m. Kronor per invånare

Uppgifterna redovisas i kronor per invånare och 5-årsklass. Den beräknade kostnaden resp. intäkten från 5-årsklassen har dividerats med antalet individer i respektive klass. Data redovisas endast fram t.o.m. åldersklassen 80-84 år eftersom osäkerheten i data i de högre åldrarna är alltför stor.

Analys av omfördelningar under livscykeln

Den grova bild som den schematiska skissen visar bygger på uppgifter om utgifter till, och inkomster från, den offentliga sektorn under ett år. I en studie från Långtidsutredningen 2003 som utgår från ett livscykelperspektiv visas att mer än 80 procent av den årliga omfördelningen går till samma individ igen, antingen under ett och samma år eller senare i livet. Mindre än 20 procent omfördelas till någon annan.

Genom så kallade generationsanalyser, där varje generation utgörs av en årskull, kan man genom att fördjupa analysen, närmare beskriva den fördelning och omfördelning av resurser mellan invånarna som sker i den offentliga sektorn. I rapporten "Generationsanalyser – omfördelning mellan generationer i en växande välfärdsstat" 2006 redovisas en sådan analys som bygger på att ett livsbokslut gentemot offentlig sektor beräknas för samtliga individer och summeras till generationsnivå. Vad gäller omfördelningen via den offentliga sektorn visar analysen:

- Omfördelning mellan generationer förekommer. Störst omfördelning sker till generationerna födda i början av 1930-talet och till generationerna födda på 1980-talet. Minst omfördelning går till generationerna födda på 1940-talet och de generationer som föddes i slutet på 1960-talet och början av 1970-talet. Alla generationer går dock plus mot den offentliga sektorn i analysen. Detta är en följd av att antaganden gjorts om i princip oförändrade regler för de offentliga finanserna och en fortsatt utveckling.
- Omfördelningen är liten i jämförelse med den egna livsinkomsten. Den omfördelning som sker via den offentliga sektorn förklarar inte skillnaden mellan olika generationers totala konsumtionsmöjligheter över livet. De konsumtionsmöjligheter som en generation har förklaras av de egna inkomsterna som härrör från arbetsmarknadsinkomster, kapitalinkomster och bostadsförhållanden. Omfördelningen mellan generationer är också mycket liten jämfört med den omfördelning som sker inom en generation.

Dataförutsättningar för livscykelanalyser

Analyserna bygger på dels historiska data för 1930-1998, dels framtida data för 1999-2110. De historiska data har samlats in av SCB i en ny databas där uppgifter från nationalräkenskaperna och individstatistiken kopplats ihop. Den huvudsakliga datakällan avseende individdata för analysen är SCB:s databas LINDA, som är en longitudinell databas baserad på ett urval av Sveriges befolkning på ca 3 procent.

Framtida data genereras med hjälp av simuleringsmodellen SESIM för att beräkna individuella inkomster, skatter och transfereringar. För att beräkna de offentliga finanserna används makromodellen FIMO, baserad på nationalräkenskaperna.

Källa: ESS. Generationsanalyser – omfördelning mellan generationer i en växande välfärdsstat. 2006:6.

Lästips:

Eklund, Klas. *Vår ekonomi*. Stockholm 2005

Ekonomistyrningsverket. *Statsbudgetens utfall 2005*. ESV 2006:10.

www.esv.se

Expertgruppen för studier i samhällsekonomi (ESS). *Generationsanalyser – omfördelning mellan generationer i en växande välfärdsstat*. 2006:6

Regeringskansliet. *Nationell rapport om ekonomiska reformer på produkt- och kapitalmarknaderna*. Sverige. Oktober 2005

Regeringskansliet och Finansdepartementet. *Lissabonstrategin*

Ringqvist, Margareta. *Om den offentliga sektorn*. Göteborg 1996

SCB. *Offentliga sektorn. Utveckling och nuläge*. Stockholm 1990

SCB. *Standard för institutionell sektorindelning 2000, Standard för indelning efter ägarkontroll 2000*. Meddelande i samordningsfrågor för Sveriges officiella statistik. 2001:2

Statens offentliga utredningar. *Fördelning ur ett livscykelperspektiv*. Bilaga 9 till LU 2003. SOU 2003:110

Regeringskansliet. *Kommuner och landsting – organisation, verksamhet och ekonomi*. www.regeringen.se

Till detta avsnitt hör:

Tabell 3. Sysselsatta i olika sektorer enligt RAMS och NR

Tabell 4. Den offentliga sektorns utgifter, löpande priser, konsoliderat

Tabell 5. Den offentliga sektorns inkomster, löpande priser, konsoliderat

3 Den offentliga sektorns storlek

I detta kapitel presenterar vi de vanligaste sätten att mäta storleken på den offentliga sektorn. Dessutom redovisas och diskuteras några jämförelser mellan olika länders storlek på den offentliga sektorn.

Den offentliga sektorns storlek kan mätas på olika sätt. Storleken kan t.ex. mätas genom att man relaterar den offentliga sektorns inkomster eller utgifter till bruttonationalprodukten (BNP), att man mäter förädlingsvärdet, eller mäter antalet sysselsatta.

De olika måtten har vart och ett sina förtjänster, men det finns också reservationer mot dem. Vilket mått som passar bäst beror på sammanhanget. Ofta kan det vara mest informativt att redovisa mer än ett mått. I det följande redovisas några av de vanligaste måtten på den offentliga sektorns storlek, tillsammans med de reservationer som har gjorts mot respektive mått.

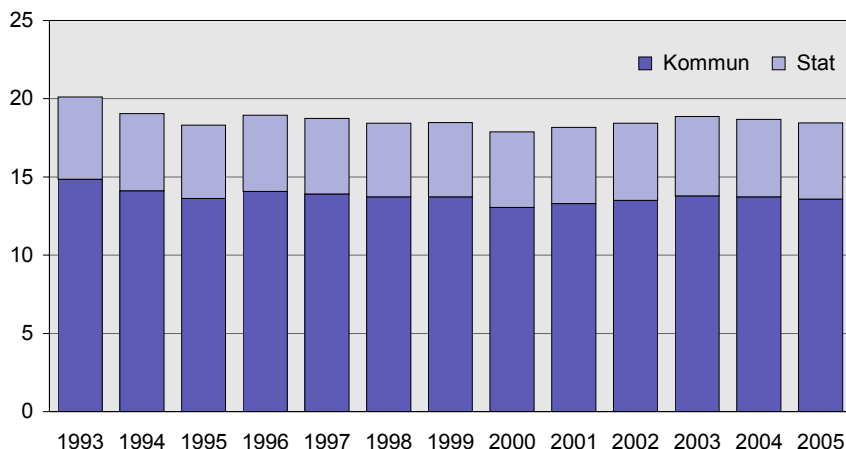
Sammanfattning av olika mått på den offentliga sektorns storlek 2005. Procent

Offentliga myndigheters andel av det totala förädlingsvärdet	18
Den offentliga sektorns konsumtion och investeringar	30
Sysselsatta i offentlig sektor exklusive offentligt ägda företag	31
Sysselsatta i offentlig sektor inklusive offentligt ägda företag	36
Den offentliga sektorns utgifter	54
Den offentliga sektorns inkomster	57

Måtten har satts i relation till BNP även om måtten inte alltid utgör en del av BNP, vilket beskrivs nedan. Antalet sysselsatta är satt i relation till den totala sysselsättningen i Sverige.

Den offentliga sektorns andel av BNP

En del av BNP produceras av offentliga myndigheter. BNP är en summering av förädlingsvärdet över samtliga sektorer och branscher. Offentliga myndigheters förädlingsvärde är lika med sektorns bidrag till BNP. Detta bidrag har legat mellan 18 och 20 procent under åren 1993 till 2005 enligt nationalräkenskaperna (NR). År 2005 var andelen 18 procent. Den offentliga sektorns bidrag till BNP består dels av kollektiva tjänster som försvar och rättsväsen, dels av individuella tjänster som sjukvård, barnomsorg och utbildning.

Den offentliga sektorns andel av BNP, år 1993–2005. Procent

Med kommun avses i diagrammet såväl primärkommuner som landsting. Uppgifterna avser egentligen offentliga myndigheter, dvs. verksamheter som till mer än 50 procent finansieras av taxor och avgifter har räknats bort.

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

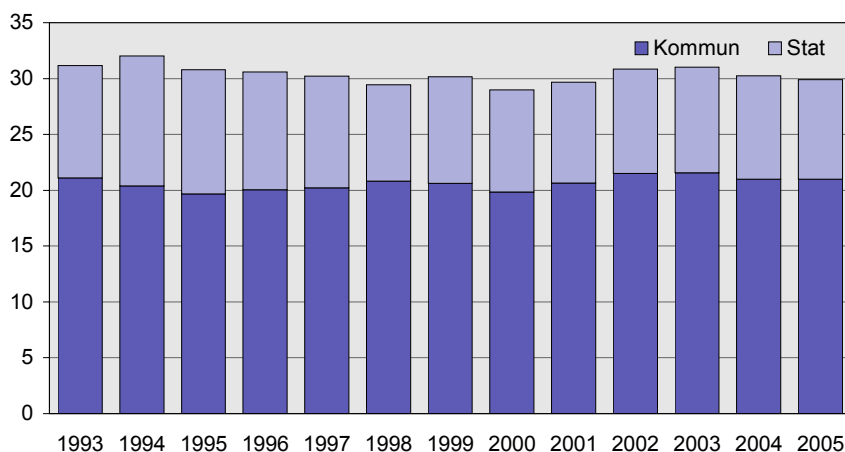
NR avgränsar den offentliga sektorn till att omfatta i princip enbart de offentliga myndigheterna. Affärsverksamhet som bedrivs under offentligt ägande är inte medräknat. Detta innebär bland annat att statliga affärsverk som Sjöfartsverket och Luftfartsverket inte kommer med och inte heller offentligt ägda bolag som Posten och Vattenfall. Dessa verksamheter ingår i NR som en del av näringslivet. I NR saknas en redovisning av hur stor andel som den offentligt ägda affärsverksamheten står för. Förädlingsvärdet för dessa verksamheter motsvarar enligt SCB:s företagsstatistik 7 procent av BNP. Den offentliga sektorns andel av BNP skulle alltså, enligt denna statistik, öka från 18 procent av BNP till minst 25 procent om de offentligt ägda företagen och affärsverken räknades in (se kapitel 12).

En annan aspekt som kan vara värd att nämna är att de offentliga myndigheternas bidrag till BNP beräknas på ett annorlunda sätt än vad som är fallet när det gäller näringslivets bidrag till BNP. Näringslivets produktion värderas och prissätts på en marknad, vilket inte är fallet med myndigheternas produktion. Medan näringslivets produktion således kan beräknas från intäktssidan, så beräknas de offentliga myndigheternas produktion från kostnadsidan i form av utbetalda löner och kollektiva avgifter med tillägg för kapitalförslitning.

Den offentliga sektorns konsumtions- och investeringsandel av BNP

Ett annat sätt att mäta den offentliga sektorns omfattning är att utgå från försörjningsbalansen och sätta sektorns konsumtion och investeringar i relation till BNP. Försörjningsbalansen består av en tillgångssida med summan av BNP och import. Denna tillgångssida motsvaras av en användningssida med konsumtion, investeringar och export.

Den offentliga sektorns konsumtions- och investeringsandel av BNP år 1993–2005. Procent

Med kommun avses i diagrammet såväl primärkommuner som landsting. Uppgifterna avser egentligen offentliga myndigheter, dvs. verksamheter som till mer än 50 procent finansieras av taxor och avgifter har räknats bort.

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna.

Den offentliga sektorns konsumtion och investeringar som andel av BNP har varit ganska oförändrad under tidsperioden. År 1994 var andelen som högst med 32 procent, därefter har den som lägst varit 29 procent, för att år 2005 vara 30 procent.

Sysselsättningen i den offentliga sektorn

Ett vanligt sätt att mäta den offentliga sektorns storlek är att sätta sysselsatta i sektorn i relation till totalt antal sysselsatta. Detta kan göras på olika sätt och med olika källor beroende på syftet med redovisningen. Sysselsättningsstatistik från SCB:s urvalsundersökningar som arbetskraftsundersökningen (AKU) ger mer aktuella uppgifter medan den inte tillåter samma detaljerade redovisning för

olika grupper som den registerbaserade sysselsättningsstatistiken (RAMS) som används i vår redovisning nedan.

Sysselsättningsstatistik

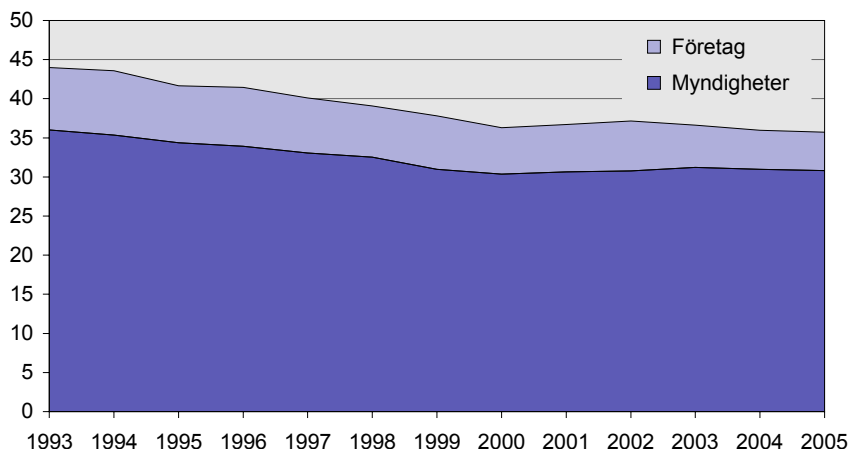
Definitionen av sysselsatta i NR avviker något från definitionen i RAMS. Den viktigaste skillnaden är att NR ska mäta sysselsättningen som ett genomsnitt under året medan RAMS har en mättidpunkt, nämligen november månad respektive år.

Antal och andel sysselsatta av totalt antal sysselsatta enligt RAMS och NR år 2005. Procent och antal

NR	Procent	Antal
Statliga myndigheter inklusive socialförsäkring	5,6	240 800
Kommunala myndigheter	25,3	1 095 400
<i>Summa offentliga myndigheter</i>	<i>30,9</i>	<i>1 336 200</i>
Hushållens ideella organisationer	2,6	113 400
Näringsliv	66,5	2 878 700
Summa hela ekonomin	100	4 328 300
RAMS		
Statlig förvaltning	5,5	229 930
Primärkommunal förvaltning	19,4	812 459
Landsting	5,9	245 190
Övriga offentliga institutioner	0,0	1 087
<i>Summa offentliga myndigheter</i>	<i>30,8</i>	<i>1 288 666</i>
Statliga affärsverk	0,1	5 416
Statligt ägda företag och organisationer	3,1	127 879
Kommunalt ägda företag och organisationer	1,7	72 112
<i>Summa offentligt ägda företag och organisationer</i>	<i>4,9</i>	<i>205 407</i>
Aktiebolag ej offentligt ägda	51,4	2 152 029
Övriga företag, ej offentligt ägda	8,5	357 628
Övriga organisationer	4,3	180 826
Summa hela ekonomin	100	4 184 556

Källa: SCB, Nationalräkenskaper och Registerbaserad sysselsättningsstatistik (RAMS)

Enligt RAMS var andelen sysselsatta 31 procent i de offentliga myndigheterna. Om de statliga affärsverken och statligt och kommunalt ägda företag inkluderas uppgår andelen till 36 procent. Siffran 31 procent överensstämmer med andelen sysselsatta i statliga och kommunala myndigheter enligt NR.

Andel offentligt sysselsatta år 1993–2005. Procent

Med företag avses i diagrammet statligt eller kommunalt ägda affärsverk och bolag.

Källa: SCB, Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik, RAMS

Andelen sysselsatta minskade i den offentliga sektorn under åren 1993–2000, varefter andelen legat runt 36–37 procent (inklusive offentligt ägda bolag och affärsverk). Denna tendens sammanfaller väl med utvecklingen av förädlingsvärdets andel av BNP. Minskningen beror både på att antalet sysselsatta i den offentliga sektorn har minskat och på att antalet sysselsatta i andra sektorer har ökat.

En invändning mot att använda sysselsättningen som mått på den offentliga sektorns storlek är att sysselsättningen kan minska i en viss sektor genom att verksamheter köps in från näringslivet eller ideella organisationer. Det har blivit vanligare med denna typ av köp av tjänster, som leder till att sysselsättningen hamnar i andra sektorer än den offentliga, även om verksamheten fortfarande är offentligt finansierad.

I NR redovisas också antalet arbetade timmar i olika sektorer. De offentliga myndigheternas andel av sysselsättningen blir ett par procentenheter lägre mätt på antalet arbetade timmar i stället för på antalet sysselsatta, vilket kan bero på att deltider och frånvaro är olika mellan sektorerna.

Den offentliga sektorns utgifter

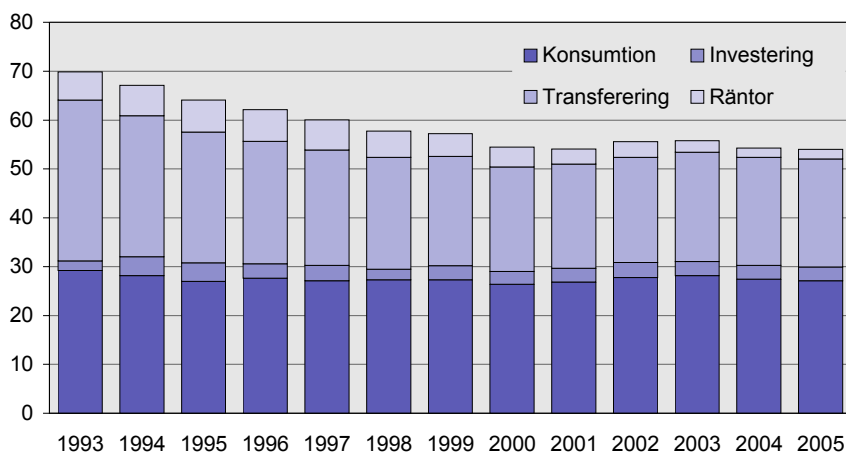
Den offentliga sektorns storlek kan också mätas genom att dess utgifter sätts i relation till BNP. En distinktion görs mellan å ena sidan den offentliga sektorns utgifter för konsumtion och investeringar

och å andra sidan transfereringar och räntor. Konsumtion och investeringar avser då utgifter för sektorns verksamhet.

Det är egentligen tveksamt att sätta de offentliga utgifterna i relation till BNP, eftersom transfereringar och räntor inte utgör en del av BNP. Men tillvägagångssättet är ändå etablerat, t.ex. i internationella sammanhang, när det gäller att få ett mått på den offentliga sektorns storlek.

Den offentliga sektorns utgifter i relation till BNP år 1993–2005.

Procent

Uppgifterna avser egentligen offentliga myndigheter, dvs. verksamheter som till mer än 50 procent finansieras av taxor och avgifter har räknats bort.

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Den offentliga sektorns utgifter har varierat mellan 54 och 56 procent i relation till BNP de senaste åren, efter att ha legat på 70 procent år 1993. Som redan nämnts kan detta inte tolkas som att den offentliga sektorn förbrukar mer än hälften av BNP, eftersom en stor del av utgifterna går tillbaka till andra sektorer, främst hushållen, i form av transfereringar.

Det kan noteras att utgiftsandelen av BNP har sjunkit i förhållande till krisåren i början av 1990-talet. Huvuddelen av minskningen härrör från transfereringarna. Ränteutgifterna har också minskat under perioden. Summan av konsumtionen och investeringarna ligger däremot kvar på samma nivå som 1993, dvs. cirka 30 procent.

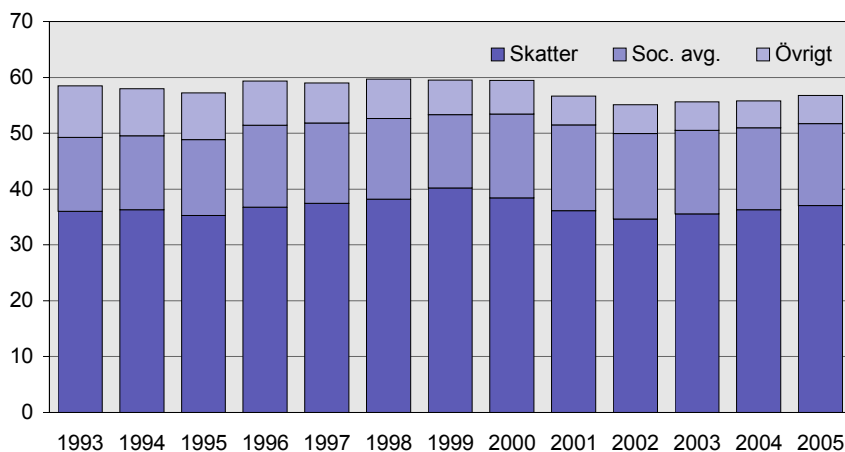
Den offentliga sektorns utgifter redovisas utförligare i kapitel 6.

Den offentliga sektorns inkomster

Även den offentliga sektorns inkomster kan relateras till BNP, med samma reservation som för utgifterna. Skatteinkomsterna är t.ex. inte enbart avsedda för förbrukning inom den offentliga sektorn, utan en stor del betalas tillbaka till andra sektorer genom transfereringssystemen.

Merparten av inkomsterna kommer från skatter och socialförsäkringsavgifter. Dessa svarade år 2005 för 91 procent av den sektorns inkomster. Övriga inkomster uppgick till 9 procent och innehåller bland annat ränteintäkter och utdelningar från statliga bolag och affärsverk.

Den offentliga sektorns inkomster i relation till BNP år 1993–2005. Procent

Uppgifterna avser egentligen offentliga myndigheter, dvs. verksamheter som till mer än 50 procent finansieras av taxor och avgifter har räknats bort.

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Inkomsternas andel av BNP har inte varierat mellan åren i lika stor utsträckning som vad utgifterna har gjort. Andelen var som högst 1998-99 med 60 procent och som lägst 2002 med 55 procent. År 2005 var andelen 57 procent.

Den offentliga sektorns inkomster redovisas utförligare i kapitel 5.

Internationella jämförelser av den offentliga sektorns storlek

Det är svårt, för att inte säga omöjligt, att hitta uppgifter som på ett helt jämförbart sätt visar hur stor andel som den offentliga sektorn svarar för i olika länder. Det beror på att sektorn är uppbyggd på skilda sätt i olika länder. Det finns exempelvis skillnader i hur skattesystem fungerar. I Sverige är många transfereringar skattepliktiga. I andra länder kan dessa transfereringar vara skattefria. Om en person betalar skatt på sjukersättningen, så blir såväl den offentliga sektorns inkomster som utgifter större än om sjukersättningen är skattefri. Till detta kan läggas att olika möjligheter till skatteavdrag t.ex. kan skatteavdrag för försörjningsbördan finnas istället för barnbidrag, och olika sätt att finansiera verksamheter kan skilja sig starkt mellan olika länder, vilket också kan påverka den offentliga sektorns storlek och försvåra jämförbarheten. Till exempel kan sjukvårdskostnader finansieras helt eller delvis med privata försäkringssystem. Även utbildningskostnader kan finansieras på annat sätt än genom den offentliga sektorn.

Den offentliga sektorns storlek i vissa länder år 2005. Procent av BNP

	Förädlings- värde	Inkomster	Utgifter	Konsumtion
Sverige	19	59 ¹	57 ¹	27
Danmark	19	57	53	26
Finland	16	53	50	22
Norge	15	59	43	20
Frankrike	16	51	54	24
Storbritannien	12	42	45	22
Tyskland	9	44	47	19
EU25	13	45	47	21
USA	11	33	37	16
Japan ²	9	31	37	18

1) Uppgifter enligt Eurostat och NR skiljer sig åt beroende på att inkomster och utgifter definieras något annorlunda.

2) Uppgifter från 2004.

Källa: Eurostat för EU-länder, OECD för övriga länder

Trots dessa svårigheter att jämföra olika länder publiceras ändå uppgifter av olika internationella organ. EU:s statistikkontor *Eurostat* publicerar t.ex. uppgifter om medlemsländerna. I princip kan sägas att möjligheterna till jämförelser är beroende av hur lika eller olika samhällssystemen är i de länder som ska jämföras. Det går därför

ganska bra att jämföra Sverige med de övriga nordiska länderna. Möjligheterna blir sedan sämre ju längre ifrån det svenska samhällssystemet som de olika länderna befinner sig.

Den offentliga sektorns förädlingsvärde är lika med sektorns bidrag till BNP. Sektorns bidrag till BNP är högst i Sverige och Danmark. Men de övriga nordiska länderna ligger nära. Det finns andra EU-länder som också ligger i närheten av de nordiska länderna, t.ex. Frankrike och Ungern. Tyskland har det lägsta förädlingsvärdet i förhållande till BNP inom EU. Det ligger på samma nivå som länder som Japan och Sydkorea.

Sverige och Norge ligger högst när det gäller den offentliga sektorns inkomster i förhållande till BNP. Frankrike och Belgien ligger högst bland icke-nordiska EU-länder. Lägst bland EU-länderna ligger Litauen. Av de gamla EU-länderna har Irland den lägsta andelen. Här skall dock sägas att jämförelserna haltar betydligt. Sveriges höga siffra beror, som tidigare nämnts, bland annat på att många offentliga transfereringar till hushållen beskattas.

När det gäller den offentliga sektorns utgifter i förhållande till BNP ligger Sverige högst, följt av Frankrike och Danmark. Här kan märkas att de nordiska länderna, med undantag för Island, har högre inkomster än utgifter. För de stora EU-länderna och för EU totalt är förhållandet det motsatta.

Den offentliga sektorns konsumtion bör innehålla mindre av jämförelseproblem, även om det inte heller här är problemfritt. Sverige ligger högst, tätt följt av Danmark. Även Island, Frankrike och Nederländerna ligger nära Sverige. Lägst andelar bland EU-länder har Grekland och Irland samt det nya EU-landet Rumänien.

OECD har försökt att göra beräkningar för att få mer jämförbara uppgifter över OECD-ländernas sociala utgifter. Några av dessa uppgifter finns i tabellbilagan. OECD:s material visar att de sociala utgifterna för Sveriges del minskar från 31 procent till 26 procent, när justering görs för bland annat skatter på sociala utgifter och när hänsyn tas till privata försäkringar m.m. För USA, ökar de sociala utgifterna från 16 till 25 procent och ligger därmed bara en enda procent under Sveriges. Beräkningarna och en metodgenomgång, som visar svårigheterna med internationella jämförelser, finns publicerade på OECD:s webbplats.

Lästips

SCB. Nationalräkenskaperna 1999–2005. Statistiskt meddelande
NR 10 SM 0601

SCB. Utgifter för det sociala skyddet i Sverige och Europa samt utgifternas finansiering 1999-2004 NR 15 SM 0601

OECD. Net Social Expenditure, 2005 Edition. More comprehensive measures of social support

Till detta avsnitt hör:

Tabell 1. BNP som olika produktionssektorerers förädlingsvärde, löpande priser

Tabell 2. BNP som olika produktionssektorerers förädlingsvärde, fasta priser

Tabell 3. Sysselsatta i olika sektorer enligt RAMS och NR

Tabell 4. Den offentliga sektorns utgifter, löpande priser

Tabell 5. Den offentliga sektorns inkomster löpande priser

Tabell 6. Försörjningsbalans, offentliga myndigheters andel, löpande priser

Tabell 7. Försörjningsbalans, offentliga myndigheters andel, fasta priser

Tabell 8. Den offentliga sektorns storlek i vissa länder

Tabell 9. Offentliga sociala utgifter brutto och totala sociala utgifter netto inom OECD

4 Statsbudgeten och de offentliga finanserna

I kapitlet ger vi en översiktlig beskrivning av statsbudgeten och de offentliga finanserna. Mer ingående redovisas några aspekter som har stor betydelse för finanspolitiken; statsskulden, utgiftstaket samt beräkningar av det finansiella sparandet. Kapitlet avslutas med några internationella jämförelser där även en redovisning görs av Sveriges avgifter till, och bidrag från EU.

Budgetpropositionen och statsbudgeten

I september varje år får riksdagen normalt regeringens förslag till statsbudget. I budgetpropositionen presenterar regeringen förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken, förslag till budgetpolitiska mål och fördelning av utgifter på respektive utgiftsområde samt förslag till finansiering via skatter eller andra inkomster. Vidare redovisas även prognoser för kommande budgetår. Regeringen lägger även tilläggsbudgetar under året.

Förslaget till statsbudget behandlas i riksdagens olika utskott. Under december fattar riksdagen sitt beslut och genom regeringsbeslut får myndigheterna sina regleringsbrev för nästa år.

Statsbudget

Statsbudgeten ska omfatta samtliga inkomster och utgifter samt andra betalningar som påverkar statens lånebehov enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten.

Statsbudgetens utgifter

Statsbudgetens utgifter redovisas på 27 utgiftsområden. Ett utgiftsområde samlar utgifter inom liknande verksamhetsområden som t.ex. rikets styrelse, samhällsekonomi, rättsväsende, försvar, ekonomisk trygghet, arbetsmarknad, utbildning etc.

Under varje område finns flera anslag. Utöver utgiftsområdena ingår även Riksgäldskontorets in- och utlåningsverksamhet samt en kassamässig korrigeringspost.

Statsbudgetens utgifter uppgick till 732 miljarder kronor 2005, vilket var en minskning med 1,8 procent från 2004. Det mest omfattande utgiftsområdet är ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, vilket svarar för 17 procent av de totala utgifterna. Andra stora utgiftsområden är arbetsmarknad och allmänna bidrag till kommuner, som vardera svarar för närmare 10 procent.

Statsbudgetens utgifter, utfall år 2002–2005. Miljarder kronor

Utgifter	2002	2003	2004	2005
Utgiftsområde 1-27	725	703	741	725
Kassamässig korrigering	-46	-7	-6	-3
Riksgäldskontorets nettoutlåning	50	12	10	10
Summa statsbudgetens utgifter m. m.	729	708	745	732

Källa: Ekonomistyrningsverket, Statsbudgetens utfall, 2003, 2004, 2005

Statsbudgetens inkomster

Inkomsterna som redovisas i statsbudgeten är indelade i sex inkomsttyper varav skatter är den mest omfattande. Inkomsttyperna är i sin tur indelade i cirka 160 inkomsttitlar. (Även inbetalda kommunalskatter redovisas i statsbudgeten, men de netto redovisas mot utbetalningar av kommunalskattemedel till kommuner och lands-ting.)

Statsbudgetens inkomster, dvs. inkomsterna till statskassan, uppgick till 746 miljarder kronor 2005. Jämfört med 2004 är det en ökning med 52 miljarder kronor varav skatteinkomsterna ökade med 45 miljarder kronor.

Statsbudgetens inkomster, utfall år 2002–2005. Miljarder kronor

Inkomster, <i>nettoinkomst</i>	2002	2003	2004	2005
Skatter m.m.	659	608	637	682
Övriga inkomster	71	53	57	64
Summa statsbudgetens inkomster	730	662	694	746

Källa: Ekonomistyrningsverket, Statsbudgetens utfall 2003, 2004, 2005

Nedsättning av skatter

Enligt budgetlagen är det en grundläggande princip att alla poster på statsbudgeten ska bruttoredovisas. Det innebär att inkomsterna och utgifterna ska redovisas var för sig. Redovisade inkomster ska således inte minskas med poster som egentligen är utgifter för staten. Det görs dock vissa avsteg från denna princip och budgettekniskt redovisas sådana poster i huvudinkomstgruppen nedsättning av skatter (skattenedsättningar).

År 2005 redovisades nio olika skattenedsättningar på statsbudgeten. Tillsammans uppgick de till knappt 16 miljarder kronor, en ökning med 65 procent jämfört med 2004. Den största ökningen avser sysselsättningsstödet som i statsbudgeten redovisas som nedsättning av sysselsättningsstöd till kommuner och landsting och som ökade med 4,4 miljarder kronor. Denna nedsättning uppgick totalt till 8,7 miljarder kronor. Nedsättning av anställningsstödet var den näst största nedsättningen och uppgick till 3,1 miljarder kronor.

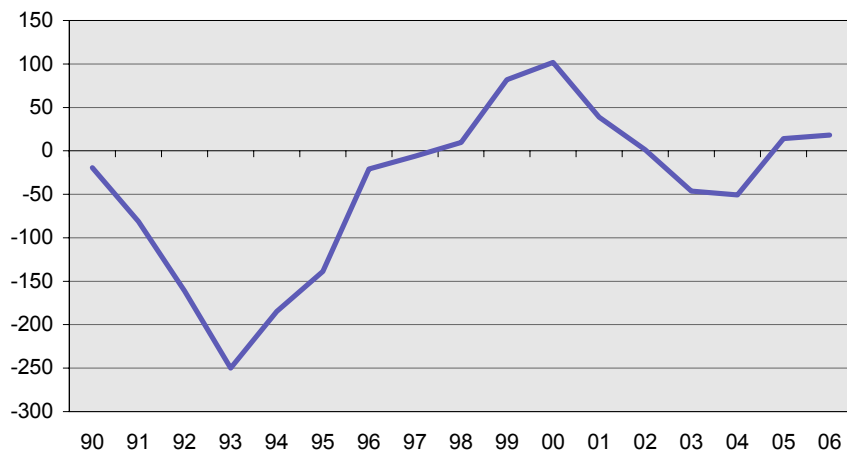
Källa: Ekonomistyrningsverket, Statsbudgetens utfall 2005.

Statsbudgetens saldo

Statsbudgetens saldo speglar nettot av de kassamässiga strömmarna och motsvarar med omvänt tecken statens lånebehov.

De senaste 15 åren har budgetsaldot varierat kraftigt. Under större delen av 90-talet hade Sverige ett budgetunderskott. Orsaken var den djupa kris i ekonomin i början av 1990-talet som medförde en svag utveckling av skatteinkomsterna samtidigt som utgifterna för bland annat arbetslösheten steg kraftigt. I takt med att statsskulden ökade, steg även ränteutgifterna. Kulmen nåddes 1993 då staten till följd av bankkrisen betalade ut bankstödet på drygt 50 miljarder. Då uppgick budgetunderskottet till nära 250 miljarder kronor.

Efter 1993 har budgetunderskottet minskat stadigt för att i slutet av 1990-talet och början av 2000-talet visa ett överskott. År 2000 var budgetöverskottet högst, drygt 100 miljarder kronor. Därefter har överskottet minskat för att 2002–2004 visa ett underskott. År 2005 vände saldot återigen och 2006 var överskottet på 18 miljarder kronor.

Budgetsaldo år 1990–2006. Miljarder kronor

Statens lånebehov enligt nuvarande definition. Åren 1990–1993 är justerade enligt denna.
Källa: Ekonomistyrningsverket, Statsbudgetens utfall 2005. Riksgäldskontoret 2006.

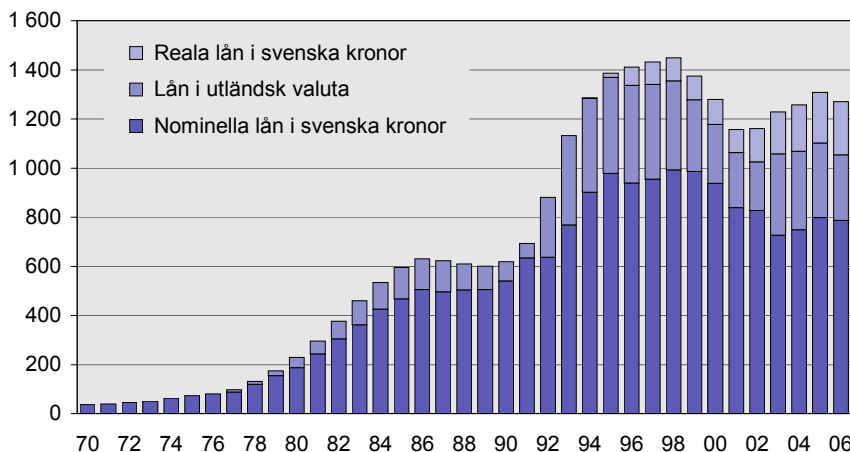
Statsskulden

Ett budgetunderskott medför att staten behöver låna pengar vilket genererar en skuld för staten, statsskulden. Statsskulden växer i regel när det är underskott i statens finanser och minskar de år det är överskott och staten kan amortera.

Statsskuldens sammansättning och utveckling

I Sverige sker statens upplåning på penning- och obligationsmarknaden eller från hushållen. Lånen tas i huvudsak upp genom att Riksgäldskontoret ger ut värdepapper i form av obligationer, statsskuldväxlar och derivat. Upplåning som sker i utländsk valuta bildar den så kallade valutaskulden. År 2006 uppgick valutaskuldens andel av den totala statsskulden till 20,9 procent.

Den okonsoliderade statsskuldens utveckling och dess sammansättning år 1970–2006, löpande priser. Miljarder kronor

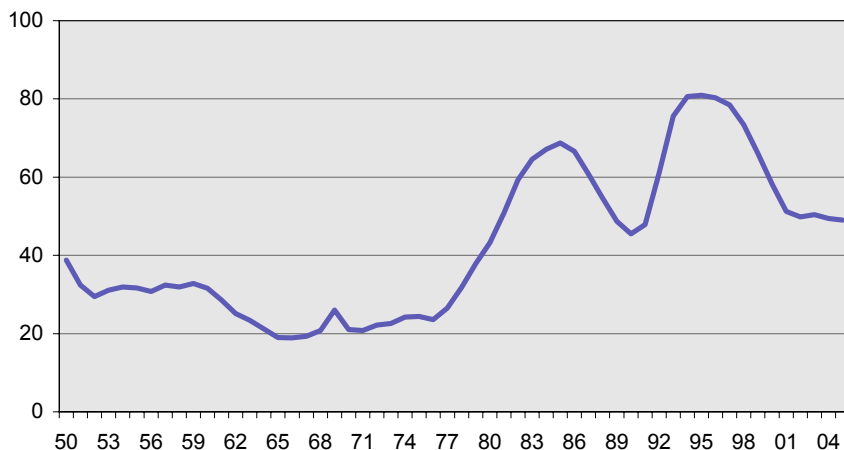
Fotnot: Principerna för att redovisa statsskuden ändrades den 1 januari 2003. Från och med 2003 ingår derivat i statsskuden och alla skuldinstrument redovisas till nominella värden. Realobligationer redovisas med nominellt belopp 1994–1995, för 1996–2002 med diskonterat belopp.

Källa: Riksgäldskontoret 2006

Mellan 1975 och 1985 steg den okonsoliderade statsskuden till nästan 70 procent av BNP. Orsakerna var bland annat de internationella oljekriserna samt de svenska industrikriserna. Den höga ekonomiska aktiviteten som följde under andra hälften av 1980-talet bidrog till att skuden minskade till en nivå år 1990 på 45 procent av Sveriges BNP.

I början av 1990-talet bidrog den ekonomiska krisen till att statsskuden ökade. Vid mitten av 1990-talet låg värdet på statsskuden runt 80 procent av BNP. Sedan dess har statsskuden i relation till BNP sjunkit för att vid slutet av 2005 ligga på 49 procent.

Den okonsoliderade statsskulden som andel av BNP år 1950–2005. Procent

Källa: Riksgäldskontoret

Regeringen har beslutat att andelen lån i utländsk valuta ska minska. På sikt ska valutaskuldens andel av statsskulden uppgå till högst 15 procent för att minska valutarisken. En skuld i utländsk valuta innebär en risk för staten, eftersom kronan kan minska i värde i förhållande till andra valutor. Riksgäldskontoret överväger när det är berättigat att amortera av lånen, med hänsyn till kronans växelkurs.

Statsskuld och Maastrichtskuld ger olika nivåer

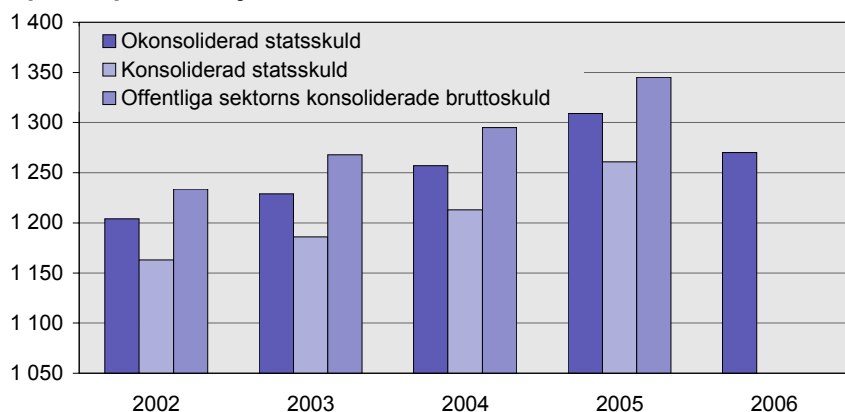
Statens skulder och finansiella tillgångar kan mätas på olika sätt. I begreppet statens bruttoskuld, dvs. den *okonsoliderade statsskulden*, ingår alla lån och värdepapper som används för att finansiera statskulden samt derivaten som används för att styra skuldens risksammansättning. De summerade skuldinstrumenten värderas till sitt nominella slutvärde, vilket är det belopp som staten betalar tillbaka när lånet förfaller. För realobligationer ingår upplupen inflationskompensation fram till värderingstidpunkten och skuld i utländsk valuta räknas om till svenska kronor med aktuella valutakurser. Den okonsoliderade statsskulden räknas fram av Riksgäldskontoret.

Ett annat sätt att mäta statsskulden är utifrån den *konsoliderade statsskulden*. Skulden beräknas efter samma principer som den okonsoliderade statsskulden med den skillnad att statliga myndigheters innehav av värdepapper som Riksgäldskontoret har emitterat räknas bort. Den konsoliderade statsskulden är med andra ord ett mått på hur stor statens skuld är till externa långivare. Den konsoliderade

statsskulden redovisas i *Årsredovisning för staten* som ger en samlad bild av hur statens finansiella resultat och ekonomiska ställning utvecklats.

Ett tredje mått på skuldsättning är den *offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld (Maastrichtskulden)*. Där ingår hela den offentliga sektorn vilket medför att denna skuld i allmänhet blir större än de två föregående nämnda måtten.

Skuldbegrepp för staten och den offentliga sektorn år 2002–2006 löpande priser. Miljarder kronor

Fotnot: Uppgifter om konsoliderad statsskuld och den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld finns endast tillgänglig t.o.m. 2005

Källa: Ekonomistyrningsverket. SCB. Riksgäldskontoret.

Budgetpolitikens mål

För att främja trovärdigheten och långsiktigheten i den ekonomiska politiken beslutar riksdagen om ett antal budgetpolitiska mål. De budgetpolitiska målen är sedan 1997 främst inriktade på två övergripande och fleråriga mål, utgiftstaket för staten och den offentliga sektorns finansiella sparande, saldomålet.

Utgiftstaket

År 1997 införde riksdagen ett utgiftstak för staten. Utgiftstaket är en maximal nivå för de statliga utgifterna under ett år. Taket fastställs av riksdagen och beslutas normalt tre år i förväg. Syftet är att öka långsiktigheten i den ekonomiska politiken samt att ge regering och riksdag större kontroll över utvecklingen av statens finanser. Utgiftstaket kan bland annat förhindra att tillfälligt högre inkomster används för att finansiera varaktigt högre utgifter. Det förebygger

även en utveckling där skatteuttaget måste höjas till följd av bristfällig utgiftskontroll.

Ett redan beslutat utgiftstak ändras normalt bara av tekniska skäl och ligger därmed fast för de två kommande åren. Beslutet är inte juridiskt bindande men innebär ett politiskt åtagande från regeringens sida att hålla statens utgifter under utgiftstaket.

För vart och ett av de 27 utgiftsområdena fastställs ett utgiftstak. Eventuella utgiftsökningar ska i första hand finansieras genom en motsvarande sänkning av andra utgifter inom utgiftsområdet.

Takbegränsade utgifter

Utgifterna under taket omfattar statsbudgetens och ålderspensionssystemets utgifter. I utgifterna ingår anslagna medel men normalt också utnyttjande av sparade medel från föregående år. Statsskuld-räntor (utgiftsområde 26) ingår dock inte i de takbegränsade utgifterna. De takbegränsade utgifterna kan påverkas av nedsättning av skatter (se faktaruta nedsättning av skatter). Skillnaden mellan det fastställda utgiftstaket och de takbegränsade utgifterna utgör marginalen till utgiftstaket, även kallad budgeteringsmarginal.

De takbegränsade utgifterna för 2005 uppgick till 864 miljarder kronor 2005, vilket innebar en marginal till utgiftstaket, på cirka 6 miljarder kronor. De takbegränsade utgifterna har varit lägre än utgiftstaket samtliga år sedan det infördes.

Utgiftstak för staten, takbegränsade utgifter samt marginal till utgiftstaket år 2000–2005. Miljarder kronor

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Utgiftstak	720	746	773	803	836	870
Takbegränsade utgifter utfall	715	741	773	800	834	864
Marginal till utgiftstaket	5,0	4,7	0,4	2,9	2,4	5,7

Utgiftstak och takbegränsade utgifter är korregerade för tekniska förändringar

Källa. Regeringens proposition 2006/07:1, bilaga 2

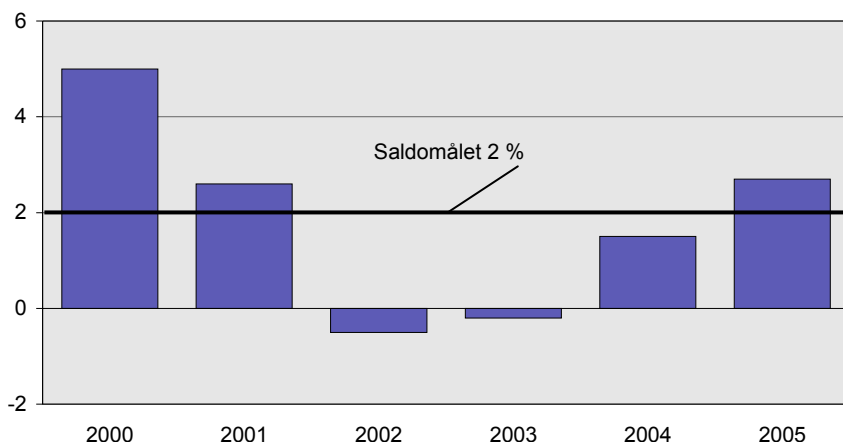
Finansiellt sparande och saldomålet

Dagens saldomål gäller från och med 2000 och är ett budgetpolitiskt mål som anknyter till EU:s krav i stabilitetspakten på medlemslän-dernas offentliga finanser. Saldomålet för Sverige, även kallat över-skottsmålet, är satt av Sveriges riksdag. Det innebär att den offentliga sektorns finansiella sparande, dvs. den del av den disponibla bruttoinkomsten som inte konsumeras, transfereras eller används

som bruttoinvestering, i genomsnitt ska uppgå till två procent av BNP över en konjunkturcykel. Den ändring av premiepensions-systemet som ska göras senast 2007 (se kapitel 11) kommer dock att minska överskottsmålet till cirka en procent.

Ett överskott kan vara lägre i en lågkonjunktur för att hålla uppe hushållens och företagens inkomster och därmed mildra effekterna av en svag konjunktur. På motsvarande sätt dämpar ett större överskott aktiviteten i ekonomin under en högkonjunktur och minskar därmed risken för ökad inflation.

Den offentliga sektorns finansiella sparande som andel av BNP jämfört med saldomålet år 2000–2005. Procent

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

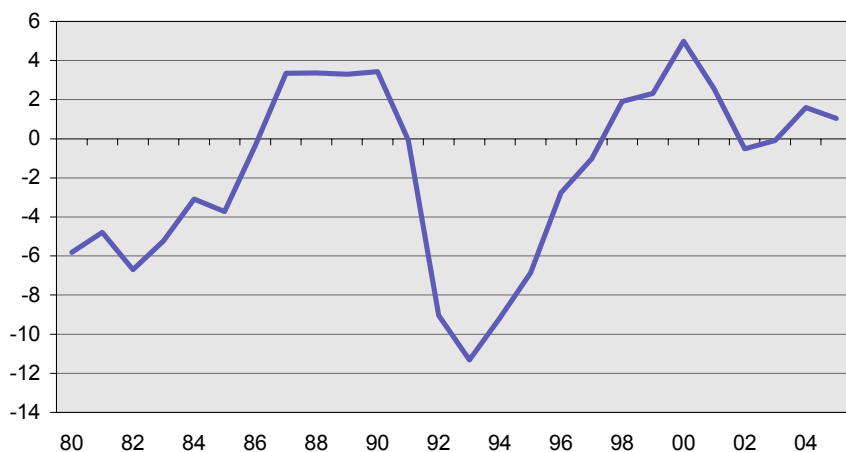
Utvecklingen från 1970-tal till 2000-tal

Sett över tiden har det finansiella sparandet för den offentliga sektorn varierat kraftigt. 1970-talet inleddes med ett positivt sparande som sedan vände under 1980-talet när utgifterna för den offentliga sektorn steg markant. Under senare hälften av 1980-talet förbättrades det finansiella sparandet. Överskottet uppgick till 3 procent av BNP 1990 då högkonjunkturen kulminerade. Den efterföljande ekonomiska krisen under 1990-talets första år medförde en kraftig försämring av de offentliga finanserna och underskottet i det finansiella sparandet uppgick till 11 procent av BNP år 1993.

Konsolideringsprogrammet, som pågick 1995–1998, och den ekonomiska återhämtningen medförde att underskottet vändes till ett överskott på 2 procent av BNP 1998. Det finanspolitiska ramverket

har stärkts genom en reformerad budgetprocess med utgiftstak för staten och saldomål för den offentliga sektorn.

Finansiellt sparande i offentlig sektor år 1980–2005, andel av BNP. Procent

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Internationella krav och jämförelser

Genom sitt medlemskap i EU har Sverige även åtagit sig att ha ordning på sina offentliga finanser. I stabilitets- och tillväxtpakten har medlemsländerna anslutit sig till målet att hålla de offentliga finanserna i nära balans eller i överskott över konjunkturans växlingar. Pakten kompletterar EG-fördragets bestämmelser om övervakning av medlemsländernas ekonomier samt förfarandet vid alltför stora underskott. Alla medlemsländer omfattas av stabilitetspakten men reglerna är striktare för de länder som anslutit sig till euron.

Stabilitets- och konvergensprogram

De medlemsländer som antagit den gemensamma valutan ska presentera så kallade stabilitetsprogram. Övriga länder ska presentera konvergensprogram. Programmen ska uppdateras årligen.

Sverige lämnar ett uppdaterat konvergensprogram till Europeiska kommissionen och till Rådet för ekonomiska och finansiella frågor (Ekofinrådet) varje år. Enligt konvergenskriterierna i EG-fördraget ska den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld enligt Maastrichtdefinitionen inte överstiga 60 procent av BNP och underskottet i de offentliga finanserna får under normala omständigheter

inte överstiga tre procent av BNP. Rapporteringen enligt Maastricht-avtalet av den *offentliga sektorns skuld* ska ske till nominellt värde, inte som i finansiella räkenskaper till marknadsvärde. Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld, Maastrichtskulden, räknas fram av SCB.

Ministerrådet yttrar sig över samtliga program och bedömer deras realism. Programmen ska bland annat innehålla beskrivningar av medlemsländernas:

- utveckling för att nå målet om balans i offentliga finanser
- förväntade utveckling av den offentliga sektorns skuldsättning
- vidtagna och planerade ekonomisk-politiska åtgärder för att stödja utvecklingen mot budgetmålen

Excessive Deficit Procedure, EDP

Medlemsländerna ska två gånger per år rapportera den offentliga sektorns finansiella sparande och den konsoliderade bruttoskulden (Maastrichtskulden) till Europeiska kommissionen. Med dessa mått bedöms hur medlemsländerna efterlever Maastrichtfördragets mål om att främja ekonomiska framsteg och uppnå en väl avvägd och hållbar ekonomisk utveckling. Denna bedömning kallas för Excessive Deficit Procedure (EDP) vilket närmast skulle kunna översättas med "förfarandet vid alltför stora underskott".

Finansiellt sparande enligt EDP

Det finansiella sparandet enligt EDP avviker något från uppgifterna i NR enligt regelverket för de europeiska nationalräkenskaperna (ENS-95). Det beror på att effekter på ränteflöden av skuldbytesavtal m.m. inkluderas i EDP men inte i ENS.

Offentliga sektorns finansiella sparande som andel av BNP år 2000–2005. Procent

År	enligt ENS	enligt EDP
2000	5,0	5,0
2001	2,6	2,5
2002	-0,5	-0,2
2003	-0,2	0,1
2004	1,5	1,8
2005	2,7	3,0

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna. Eurostat

Sedan saldomålet infördes har den offentliga sektorns finansiella sparande varit högre än EU-genomsnittet. Dock minskade överskottet i början av 2000-talet när konjunkturen försvagades. Mellan åren 2000 och 2005 uppgick överskottet i de offentliga finanserna till 2,0 procent i genomsnitt. För EU var medelvärdet för 2000–2005 ett underskott på 1,9 procent.

Det finansiella sparandet för den offentliga sektorn i Sverige har visat större upp- och nedgångar de senaste åren än i många andra länder. En anledning till detta är att Sverige har en stor offentlig sektor i förhållande till BNP. I många andra länder är den offentliga sektorn betydligt mindre. En annan anledning kan vara att de stabiliseringspolitiska ambitionerna när det gäller sysselsättningen möjligen varit och är högre i Sverige.

En jämförelse mellan EU-länderna visar att Ungern år 2005 hade det största underskottet med -6,5 procent av BNP, medan Danmark hade ett överskott på 4,9 procent av BNP.

Maastrichtskulden

Sveriges Maastrichtskuld per den sista december 2005 uppgick till 50,4 procent av BNP. Sveriges skuld relativt BNP är lägre än EU-snittet vilket för samtliga EU-länder (EU-25) ligger på 63,2 procent och för Euro-zonen på 70,8 procent. Grekland (107,5 procent), Italien (106,6 procent) och Belgien (93,2 procent) har de högsta konsoliderade skulderna som andel av BNP medan Estland och Luxemburg ligger lägst med en skuld på 4,5 procent respektive 6,0 procent.

EU:s budget

Liksom Sverige fastställer sin budget, statsbudgeten, fastställer EU årligen en budget, EU-budgeten. Det årliga budgetarbetet utgår från kommissionens preliminära förslag om politiska prioriteringar, beräkningar av unionens behov, förväntade inkomster samt utgifter. Därefter granskar rådet förslaget innan EU:s parlament slutligen fastställer budgeten.

Nästa budgetplan som kommissionen tagit fram ska gälla perioden 2007–2013. Enligt denna ram ska EU:s verksamhet i första hand inriktas på konkurrenskraft och sammanhållning, hållbar utveckling, unionsmedborgarskap samt utformningen av EU:s roll som global partner.

Europeiska unionens inkomster

EU:s inkomster enligt EU-budgeten utgörs i huvudsak av de så kallade egna medlen, dvs. medlemsavgifterna från EU-länderna. Medlemsavgifterna består av momsbaserad avgift, jordbruksavgift, bruttonationalinkomstbaserad (BNI) avgift och tullavgift.

BNI skiljer sig från BNP genom att kapitalavkastning och arbetsinkomster som flödar in till Sverige läggs till BNP samtidigt som utflödet dras från. BNI inkluderar även skattebetalningar till respektive bidrag från internationella organisationer.

EU:s inkomster—medlemsavgifterna från EU-länderna

Mervärdesskattebaserad avgift. En avgift tas ut som en procentuell andel av mervärdesskattebasen. Avgiften baseras på en prognos för aktuellt budgetår. I efterhand revideras avgiften med hänsyn till verkligt utfall.

Särskilda jordbrukstullar och sockeravgifter. Inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken tas särskilda jordbrukstullar och sockeravgifter ut. Inkomsterna tillfaller liksom tullavgifterna gemenskapsbudgeten (undantaget ländernas avdrag för administrativa kostnader).

Bruttonationalinkomst(BNI)-baserad avgift. Avgiften beräknas som en procentuell andel av medlemslandets bruttonationalinkomst (BNI) beräknad till marknadspris enligt Rådets direktiv 89/130 EEG/Eurotom. Uttagets storlek beräknas som en procentuell andel av gemenskapens samlade BNI utifrån återstående finansieringsbehov sedan övriga avgifter beräknas. BNI-avgifter korrigeras därför i efterhand då den prognostiserade avgiftsbasen ersätts med utfall.

Storbritannienavgift. Storbritannien har beviljats en nedsättning av sin avgift vilken gemensamt finansieras av de övriga medlemsländerna.

Tullavgifter. Vid handel med länder utanför EU tas handelstullar ut enligt den gemensamma tulltaxan. Inkomsterna tillfaller gemenskapsbudgeten (undantaget den andel medlemsländerna behåller för att finansiera administrationskostnaderna).

Källa: Ekonomistyrningsverket, Statsbudgetens utfall 2005.

Sveriges avgift till EU

Genom sitt medlemskap i EU betalar Sverige årligen en avgift till EU-budgeten. Sverige är en av de största nettobetalarerna i EU med 13

miljarder kronor eftersom avgiften är betydligt högre än återflödet i form av bidrag från EU. Förklaringen till att Sverige betalar mer än vad som kommer tillbaka utgår från att de pengar ett land får tillbaka från EU:s budget i huvudsak består av jordbruks- och regionalstöd. För Sveriges del utgör jordbrukets andel av ekonomin endast två procent. Skillnaderna mellan rika och fattiga regioner är dessutom mindre i Sverige än i andra länder inom EU.

Sveriges avgift till EU uppgick 2005 till 26 miljarder kronor vilket utgjorde 2,6 procent av EU:s budget under 2005.

Europeiska unionens utgifter

EU-budgetens utgifter är uppdelade i *sju utgiftskategorier*. Tillsammans utgör de ramarna för budgeten.

Utgiftskategorier i EU-budgeten

Kategori 1) Jordbruksfonden. Den största delen av bidragen utgörs av jordbruksstöd. Exempel på bidrag är areal- och djurbidrag samt trädesersättning och exportbidrag. Dessa bidrag finansieras av jordbruksfondens garantisektion (EUGFJ-garanti). Jordbruksfonden finansierar även insatser under strukturfonderna (EUGFJ-utveckling). (Utgör cirka 45 procent av EU:s budget.)

Kategori 2) Strukturfonderna. Från strukturfonderna erhålls olika former av strukturstöd som t.ex. regional- och arbetsmarknadsstöd. Strukturfonderna är ett samlingsbegrepp för fyra olika fonder vilka är Europeiska socialfonden (ESF), Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF), Fonden för fiskets utveckling (FFU), Utvecklingssektionen vid EG:s jordbruksfond (EUGFJ-utveckling) samt de så kallade gemenskapsinitiativen. (Utgör cirka 33 procent av EU:s budget.)

Kategori 3) Inre politik. Avser alla utgifter som rör unionens inre arbete så som forskning, teknisk utveckling, kultur och miljö. (Utgör cirka 6 procent av EU:s budget)

Kategori 4) Externa åtgärder. Avser i huvudsak bistånd. (Utgör cirka 5 procent av EU:s budget.)

Kategori 5) Institutionernas administration. Löner, översättning, lokaler samt drift. (Utgör cirka 5 procent av EU:s budget.)

Kategori 6) Reserver. Om särskilda behov uppstår, t.ex. katastrofhjälp. (Utgör cirka 0,6 procent av EU:s budget.)

Kategori 7) Stöd inför anslutningen. Avser stöd till kandidatländer. (Utgör cirka 3 procent av EU:s budget.)

Källa: Ekonomistyrningsverket, Statsbudgetens utfall 2005.

Sveriges bidrag från EU

Sverige får främst bidrag från EG:s jordbruks- och strukturfonder. Utfallet för 2005 uppgick till knappt 12,6 miljarder kronor. Jämfört med 2004 blev bidragen från EU en miljard, nio procent, högre.

Redovisning av bidrag från EU och avgifter till EU i statsbudgeten år 2000–2005. Miljoner kronor

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Avgifter:						
Tullavgift	2 979	3 048	2 480	2 382	2 662	3 003
Jordbruksavgifter	312	278	194	175	210	257
Momsbaserad avgift	8 169	7 940	5 291	4 620	3 420	3 113
BNI-baserad avgift	9 688	9 396	12 125	10 811	18 998	18 893
Storbritannienavgift	1 147	2 610	559	334	273	369
Summa EU-avgifter	22 295	23 272	20 648	18 322	25 563	25 635
Bidrag:						
EG:s jordbruksfond	7 227	7 084	7 641	8 163	8 035	8 946
EG:s fiskesfond	91	40	32	34	25	109
EG:s regionalfond	797	252	1 303	1 640	1 458	1 381
EG:s socialfond	696	1 039	211	2 072	1 915	1 848
Transeuropeiska nätverk	196	29	91	69	91	300
Övriga bidrag från EG	25	41	29	39	31	7
Summa bidrag från EU m.m.	9 031	8 485	9 307	12 016	11 555	12 592
Nettoflöde från statsbudgeten till EU	13 263	14 787	11 341	6 306	14 008	13 043

Källa: Ekonomistyrningsverket, underlag till Årsredovisning för staten 2005.

Redovisning av EU:s verksamhet i statsbudgeten

I statsbudgeten sker en bruttoredovisning av återflödet från EU som administreras av svenska myndigheter. Redovisningen avser betalningar från Europeiska kommission. Dessa redovisas under inkomst-typen "bidrag med mera från EU" och är specificerade på ett flertal inkomsttitlar.

De utbetalningar som myndigheterna gör på kommissionens vägnar redovisas mot anslag på statsbudgetens utgiftssida under respektive utgiftsområde. Avgiften till Europeiska gemenskapen redovisas under utgiftsområde 27. Redovisningen i statsbudgeten är kassamässig.

Källa: Ekonomistyrningsverket, Statsbudgetens utfall 2005.

Lästips:

Eklund, Klas. *Vår ekonomi*. Stockholm 2005

Ekonomistyrningsverket. *Statens finanser. Staten, EU och pengarna* 2005

www.esv.se

Ekonomistyrningsverket. *Statsbudgetens utfall* 2005. 2006. www.esv.se

Ekonomistyrningsverket. *Årsredovisning för staten* 2005. Stockholm 2006

Fregert & Johnung. *Makroekonomi: teori, politik och institutioner*. 2005

Riksgäldskontoret *Statsskulden*. www.rgk.se

Regeringen. *Budgetpropositionen för 2007*

Regeringskansliet. *Finansplanen* 2006

SCB, *Bakgrundsfakta till ekonomisk statistik. Net lending in the Swedish economy*. 2005.05

Se www.eu-upplysningen.se för att läsa vidare om EU:s budget.

Se www.ec.europa.eu för att läsa vidare om stabilitets- och tillväxtpakten.

Till detta avsnitt hör:

Tabell 10. Statsbudgetens inkomster

Tabell 11. Statsbudgetens utgifter m.m. per utgiftsområde

Tabell 12. Finansiellt sparande enligt EDP. Procent av BNP

Tabell 13. Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld. Procent av BNP

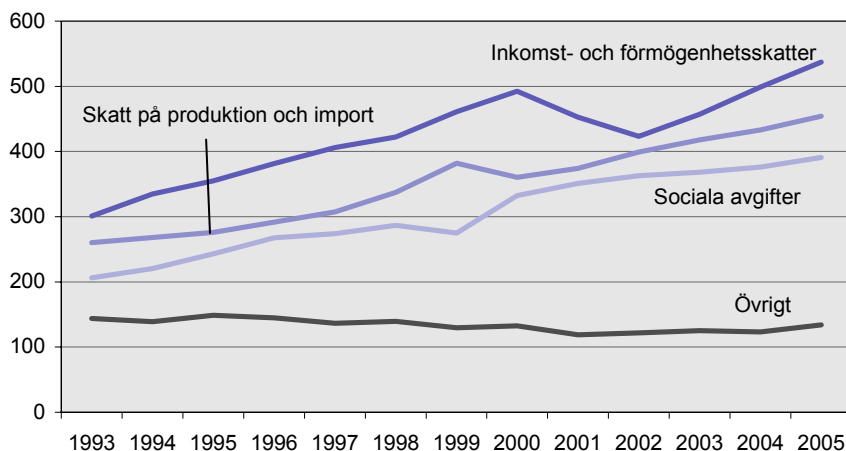
5 Den offentliga sektorns finansiering

I detta kapitel redovisar vi den offentliga sektorns finansiering. De olika inkomstkällorna presenteras och inkomsterna från respektive källa redovisas. Dessutom redovisar vi inkomsterna till delsektorerna (den statliga sektorn, den kommunala sektorn och ålderspensionssystemet). Vi beskriver också skatter och sociala avgifter samt skattekvoter.

Den offentliga sektorn finansieras huvudsakligen av medborgarna själva genom de skatter och avgifter som betalas av hushåll och näringsliv. Det mesta av den offentliga sektorns inkomster redovisas i statsbudgeten. Statsbudgeten ska visa inkomster och utgifter ur ett statligt perspektiv och avser inte att vara en redovisning av hela den offentliga sektorns ekonomi. Visserligen redovisas även inbetalda kommunalskatter i statsbudgeten, men dessa netto redovisas mot utbetalningar av kommunalskattemedel till kommuner och landsting. Statsbudgeten omfattar inte heller de skatter som definitionsmässigt tillhör ålderspensionssystemet eller vissa EU-skatter. Därmed kommer skatteinkomsterna netto i statsbudgeten endast att omfatta de inkomster som tillfaller statskassan (kapitel 4). I nationalräkenskaperna (NR) görs en beräkning av hela den offentliga sektorns ekonomi, såväl statens som den kommunala sektorns och ålderspensionssystemets. Redovisningen görs för varje sektor för sig men också för hela den konsoliderade offentliga sektorn. Att uppgifterna är konsoliderade innebär att transfereringar mellan olika delar inom sektorn har räknats bort.

I NR:s redovisning ingår löpande inkomst- och förmögenhetsskatter, skatter på produktion och import samt socialförsäkringsavgifter och övriga inkomster. Skatt på produktion och import är i första hand så kallade produktsskatter som tas ut på förbrukningen av vissa varor och tjänster, t.ex. mervärdesskatt och energiskatt. Även övriga produktsskatter, som företag åläggs som en följd av deras så kallade produktionsaktiviteter, ingår bland skatter på produktion och import. I NR räknas därför också fastighetsskatt som en övrig produktsskatt.

Skatten bokförs vid den tidpunkt då skattskyldigheten inträffar.

**Den offentliga sektorns inkomster år 1993–2005, löpande priser.
Miljarder kronor**

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

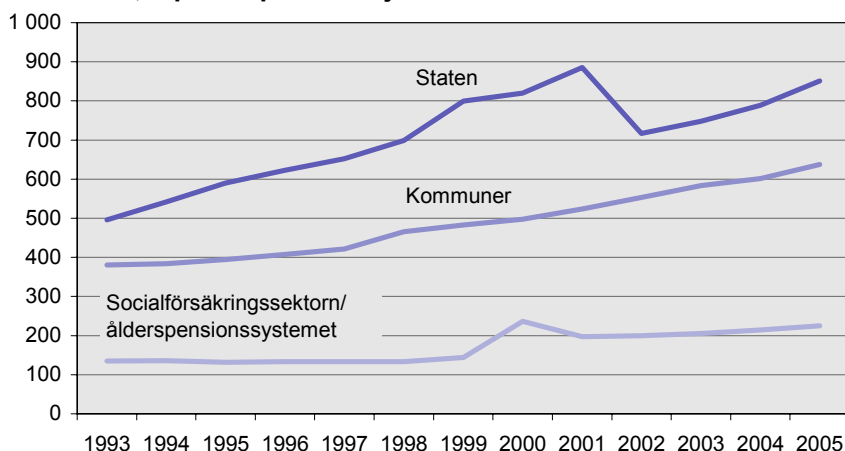
De totala inkomsterna till den offentliga sektorn uppgick 2005 till 1 516 miljarder kronor. Den största delen utgjordes av skatter och avgifter.

Sammanlagt uppgick inkomsterna av skatter och sociala avgifter till 1 381 miljarder. De största inkomsterna härrör från inkomst- och förmögenhetsskatter som tillsammans svarar för drygt en tredjedel av den offentliga sektorns inkomster 2005. Minskningen av inkomsterna från skatter åren 2001–2002 berodde främst på minskade kapital-skatter (realisationsvinster och bolagsskatt).

Övriga inkomster består dels av ränteinkomster främst från AP-fondernas avkastning, dels av de inlevererade överskotten från de affärsdrivande verken och aktieutdelningar. Dessa inkomster har minskat något från mitten av 1990-talet.

Delsektorernas finansiering

I NR redovisas även inkomsterna till de olika delsektorerna i den offentliga sektorn: den statliga sektorn, den kommunala sektorn och ålderspensionssystemet. I denna särredovisning av inkomsterna är inte uppgifterna konsoliderade utan transfereringar mellan olika delar av sektorn ingår. De redovisade inkomsterna för respektive delsektor kan således inte läggas ihop till totala inkomster för hela den offentliga sektorn eftersom transaktioner mellan sektorerna då räknas två gånger.

Inkomster för staten, kommunerna och ålderspensionssystemet år 1993–2005, löpande priser. Miljarder kronor

Till och med år 1999 ingick församlingar och samfälligheter inom Svenska kyrkan i den kommunala sektorn.

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Inkomsterna till den statliga sektorn ökade stadigt från mitten av 1990-talet. 1999–2001 förekom dessutom större tillfälliga ökningar av statens inkomster beroende på kapitalöverföringar från ålderspensionssystemet.

Även inkomsterna till kommuner och landsting ökade från 1994 fram till decenniets slut men i en svagare takt än till staten. Under de första åren på 2000-talet ökade den kommunala sektorns inkomster kraftigare, dels beroende på bidrag från staten, dels beroende på ökade skatteintäkter.

Inkomsterna till dagens ålderspensionssystem var i stort sett oförändrade fram till slutet av decenniet för att därefter öka till 2000. Ökningen beror på förstagångsöverföring av sparande från Premiepensionsfonden. Under åren på 2000-talet har inkomsterna till ålderspensionssystemet åter legat på en relativt konstant nivå.

Inkomstkällorna skiljer sig åt för de olika delsektorerna

Den statliga sektorns inkomster består huvudsakligen av produktionsskatter och socialförsäkringsavgifter, medan kommunsektorns huvudsakliga inkomster härrör från direkta skatter i form av kommunalskatter och bidrag från staten. Ålderspensionssystemets inkomster kommer till största delen från sociala avgifter.

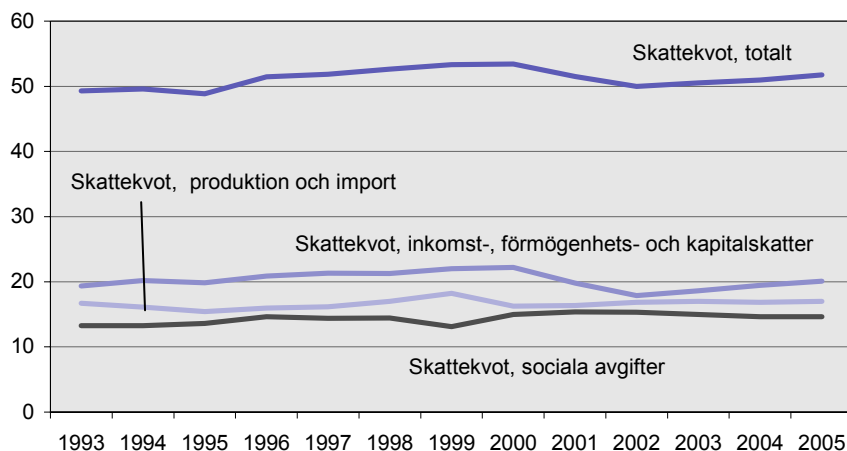
Inom samtliga delsektorer är det en relativt liten del som är övriga inkomster, t.ex. inkomster från taxor och avgifter, som betalas av dem som faktiskt använder tjänsten.

En mer detaljerad redovisning av delsektorernas ekonomi finns i kapitel 7 – 11.

Skattekvot

Ofta redovisas den offentliga sektorns skatter i ett land som en skattekvot. I allmänhet avses med *skattekvoten* den totala summan av skatter och lagstadgade avgifter i förhållande till BNP. Förändringar i skattekvoten mellan åren kan således bero både på förändringar i skatte- och avgiftsuttagen och på förändringar i storleken på, och sammansättningen av, BNP.

Skattekvoter år 1993–2005. Procent

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Från 1993 till 2005 har den totala skattekvoten ökat något från cirka 49 procent till 52 procent. Skattekvoten var emellertid högre under åren 1996–2001. Skattekvoten för inkomst-, förmögenhets- och kapitalsskatter uppgick till 20 procent 2005, skattekvoten för produktion och import uppgick till 17 procent och skattekvoten för de sociala avgifterna uppgick till 15 procent.

Svårigheter att jämföra skattekvoter mellan länder

Skattekvoten används ofta vid jämförelser av hushållens ekonomiska situation i olika länder. Sådana jämförelser haltar dock betänkligt eftersom beräkningen av skattekvoten bygger på olika grund. I Sverige, till skillnad mot många andra länder, är t.ex. inkomster som pensioner, sjukersättning och arbetslöshetsersättning skattepliktiga och likaså finansieras en större del av välfärdstjänsterna med skatter i Sverige. Om motsvarande välfärdstjänster i stället finansieras via försäkringar eller med direkta avgifter för dem som använder tjänsten skulle skattekvoten i motsvarande mån bli lägre.

Skatter och avgifter

Uttaget av de skatter och avgifter som behövs för att finansiera statens utgifter bestäms av riksdagen, medan kommuner och landsting själva har rätt att bestämma uttaget av kommun- och landstingsskatt.

Klassificering av skatter

En ekonomisk klassificering av skatter av olika slag kan göras på flera sätt. I många fall kan det vara svårt att exakt avgöra vad som är en skatt, som alla medborgare är skyldiga att betala, eller vad som är en avgift för en utförd tjänst och som endast betalas av dem som nyttjar tjänsten. En ofta använd klassificering är att skilja på skatt efter vad som anses vara de grundläggande produktionsfaktorerna i ekonomin: arbete och kapital. Ofta görs också en distinktion mellan direkta och indirekta skatter.

Skatteinkomsterna i statsbudgeten redovisas i huvudgrupperna Skatt på arbete, Skatt på kapital, Skatt på konsumtion och insatssvaror samt Restförda och övriga skatter där kategorin Restförda och övriga skatter består av nettot av restförda och av kronofogdemyndigheten indrivna skatter. Bland övriga skatter redovisas omprövningar av skattemyndighetens tidigare fattade taxeringsbeslut samt diverse inkomster som förs till olika fonder, t.ex. insättningsgarantiavgifter, bilskrotningsavgifter etc.

Nationalräkenskaperna använder i sina redovisningar Skatt på produktion och import, Skatt på inkomst, förmögenhet och kapital samt Sociala avgifter.

Olika begrepp som används om skatter**Skatter och avgifter**

Skatter kännetecknas av att de är obligatoriska och att skattebetalningen inte utlöser någon förmån direkt kopplad till betalningen. Avgifter kan också vara obligatoriska, men det finns en förmån direkt kopplad till betalningens storlek.

Direkta och indirekta skatter

Med direkta skatter avses skatter som tas ut på inkomst och förmögenhet, exempelvis den statliga och den kommunala inkomstskatten. Till de direkta skatterna räknas också de allmänna egenavgifterna.

Indirekta skatter avser skatter som tas ut vid omsättning av varor och tjänster och består av moms och punktskatter t.ex. på alkohol och tobak. Till de indirekta skatterna räknas ofta också arbetsgivaravgifter och andra socialavgifter som tas ut på lönesumman eller på egenföretagares inkomster.

Skatt på arbete, på kapital och på varor och tjänster

Skatt på arbete tas ut i form av statlig och kommunal inkomstskatt på individernas arbetsrelaterade inkomster samt som olika former av avgifter som antingen betalas direkt av företagen t.ex. arbetsgivaravgifter, eller av individerna, t.ex. allmänna egenavgifter.

Skatt på kapital omfattar skatt på löpande kapitalinkomster, skatt på innehav av kapital samt skatt som tas ut när kapital byter ägare.

Skatt på varor och tjänster (ofta kallade indirekta skatter) omfattar sådana skatter som tas ut på produktion, konsumtion och försäljning av varor och tjänster. Hit räknas dels mervärdesskatten, dels ett antal skatter som tas ut på specifika varor och tjänster (så kallade punktskatter).

Inkomst- och förmögenhetsskatter

Hushållen svarar för en stor del av den offentliga sektorns skatteinkomster. Beskattningen av fysiska personers arbets- och kapitalinkomster sker per inkomstår. Genom den taxering som grundas på individernas självdeklaration fastställer skatteförvaltningen underlaget för uttag av en skatt eller avgift, t.ex. inkomstskatt, fastighets-skatt eller förmögenhetsskatt. Enligt taxeringen 2006 avseende inkomsterna 2005 uppgick den beskattningsbara förvärvsinkomsten för fysiska personer till 1 379 miljarder kronor. Den sammanlagda

debiteringen av skatter och avgifter på förvärvsinkomsten uppgick till 548 miljarder kronor, vilket var en ökning med 4,5 procent från året före.

Debiterade skatter m.m. 2003–2006 för inkomståren 2002–2005, fysiska personer. Miljarder kronor

Inkomstår (taxeringsår)	2002 (2003)	2003 (2004)	2004 (2005)	2005 (2006)
Beskattningsbar förvärvsinkomst	1 236,0	1 288,3	1 328,2	1 378,7
Slutlig skatt, totalt	470,0	501,1	524,0	547,7
Därav				
Kommunal inkomstskatt	378,5	403,1	419,8	435,6
Statlig skatt, förvärvsinkomst	33,1	32,7	34,0	38,3
Statlig skatt, kapitalinkomst	24,2	24,7	28,6	38,5
Statlig fastighetsskatt	13,4	13,6	14,2	14,8
Statlig förmögenhetsskatt	3,8	4,8	5,2	4,8
Allmän pensionsavgift	68,1	70,3	72,1	74,2
Begravningsavgift	2,9	2,9	3,0	3,1
Övriga skatter och avgifter	23,3	23,7	24,4	25,5
Avgår skattereduktion, totalt	-77,3	-74,6	-77,3	-87,0

Källa: SCB, Taxeringsutfallet 2006, OE 21 SM 0701

Juridiska personers skatter

Den beskattningsbara inkomsten för de *juridiska personerna* (aktiebolag, ekonomiska föreningar, ideella föreningar m.fl.) uppgick sammantaget till 341 miljarder kronor enligt taxeringen 2006 avseende inkomståret 2005. Detta var en ökning med 27,9 procent jämfört med föregående år. I statlig skatt på inkomst debiterades 92 miljarder kronor, en ökning från föregående år med drygt 20 miljarder kronor. Huvuddelen, 96,5 procent, kom från bolagen.

I fastighetsskatt debiterades de juridiska personerna tillsammans drygt 10 miljarder kronor, vilket var 1,3 procent mer än året före.

Skatt på varor och tjänster

Med skatt på varor och tjänster avses sådana skatter som tas ut på produktion, konsumtion och försäljning av varor och tjänster eller, med annan benämning i statsbudgeten, skatt på konsumtion och insatsvaror. De består av dels den generella *mervärdesskatten*, som tas ut på nästan all konsumtion av varor och tjänster, dels ett antal skatter som tas ut på specifika varor och tjänster, så kallade *punktskatter*.

Skatt på vissa varor och tjänster år 2002–2005. Miljarder kronor

	2002	2003	2004	2005
Mervärdesskatt, netto	198,3	205,1	213,2	228,5
Energiskatt	57,5	58,1	60,5	69,5
Alkoholskatt	9,7	11,0	10,2	10,1
Tobaksskatt	8,0	8,2	8,2	8,1
Fordonsskatt	7,1	7,7	8,1	10,3

Källa: Ekonomistyrningsverket, Statsbudgetens utfall 2002, 2003, 2004, 2005.

Mervärdesskatt (moms) gäller skattskyldighet för skattepliktig omsättning inom landet av varor och tjänster som sker i en yrkesmässig verksamhet. Momsen tas ut i varje led i produktions- och distributionskedjan för en vara eller tjänst. Den skattskyldige betalar skatt på omsättningen i egna ledet och har rätt till avdrag för den skatt som betalats till leverantörer i tidigare led. Kvar blir moms på mervärdet. Summan av all påförd moms i alla led läggs på slutkonsumenten.

Momsen beräknas utifrån en bestämd procentsats av beskattningsunderlaget, dvs. priset före moms. Det vanligaste är att momsens är 25 procent av beskattningsunderlaget men även andra lägre skattesatser förekommer, t.ex. 12 procent på livsmedel och hotelltjänster och 6 procent på böcker. Nettoinkomsterna från momsens var 229 miljarder kronor 2005, vilket var en ökning av inkomsterna med 7 procent från året före.

Sammanlagt gav de så kallade *punktskatterna* en inkomst till statskassan på 107 miljarder kronor 2005. Punktskatter är särskilda konsumtionsskatter. Avsikten med dessa är att de ska kompensera för de kostnader som uppstår för samhället i samband med förbrukningen av vissa varor och tjänster. De största punktskatterna avser energiskatter, skatt på alkohol och tobak, samt fordonsskatt vilka tillsammans utgör drygt 91 procent av inkomsterna från punktskatter 2005. Den punktskatt som ökat mest är energiskatten som ökade med knappt 15 procent mellan åren 2004 och 2005.

Lästips:

Ekonomistyrningsverket. *Statens finanser*. www.esv.se

Ekonomistyrningsverket. *Statsbudgetens utfall 2005*. www.esv.se

Ekonomistyrningsverket och SCB. *Taxeringsutfallet 2006*. Statistiskt meddelande OE 21 SM 0701

Skatteverket. *Skatter i Sverige*. Skattestatistisk årsbok. 2006

Regeringens skrivelse 2005/06:101, *Årsredovisning för staten 2005*. 2006

Till detta avsnitt hör:

Tabell 5. Den offentliga sektorns inkomster, löpande priser, konsoliderat

6 Den offentliga sektorns utgifter

I detta kapitel redovisar vi den offentliga sektorns utgifter. Utgifterna redovisas enligt NR efter en realekonomisk fördelning i konsumtion, investeringar, transfereringar och räntor samt efter ändamål, dvs. efter vilken verksamhet utgiften belastar.

De utgifter som redovisas i statsbudgeten (se kapitel 4) innehåller enbart statens utgifter. Det innebär att merparten av offentliga sektorns utgifter för t.ex. hälso- och sjukvård samt social omsorg inte finns med i statsbudgeten då den redovisas inom kommunsektorn. Detta kapitel bygger på nationalräkenskaperna, NR, där en redovisning görs av hela den offentliga sektorn.

I denna redovisning av den offentliga sektorns inkomster och utgifter grundad på NR visas den konsoliderade offentliga sektorn. Överföringar mellan olika delar inom sektorn, t.ex. mellan stat och kommun, har således exkluderats. Den offentliga sektorns utgifter fördelas på konsumtion, investeringar, transfereringar och räntor, där begreppet investeringar innefattar fasta bruttoinvesteringar, lagerinvesteringar samt anskaffning och avyttring av mark m.m.

De totala utgifterna uppgick 2005 till 1 442 miljarder kronor. Detta motsvarar drygt 150 000 kronor per invånare.

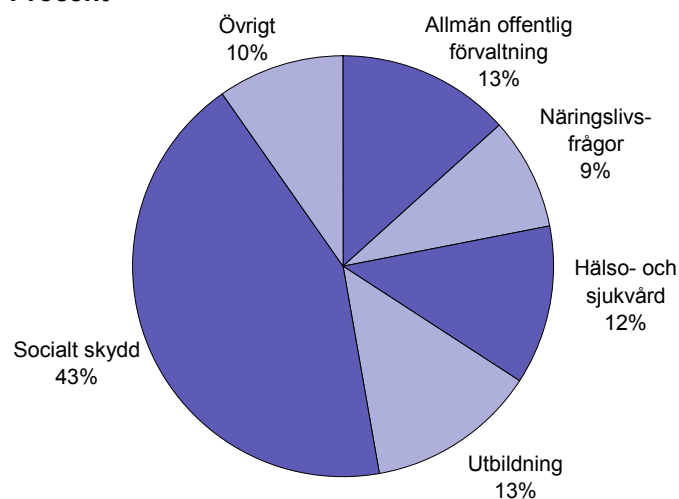
Den offentliga sektorns utgifter år 1993–2005, löpande priser. Miljarder kronor

År	Konsumtion	Investe- ringar	Trans- fereringar	Räntor	Totalt
1993	454	31	513	89	1 088
1994	468	64	480	104	1 116
1995	483	68	478	117	1 146
1996	506	54	459	119	1 138
1997	516	60	450	118	1 144
1998	543	42	456	106	1 147
1999	572	60	469	98	1 199
2000	585	58	476	90	1 209
2001	615	64	488	69	1 236
2002	658	73	510	77	1 318
2003	692	71	551	58	1 372
2004	703	73	568	49	1 393
2005	724	74	591	53	1 442

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

De offentliga utgifterna fördelas också efter ändamål. Utgifter med likartat syfte sammanförs till så kallade ändamålsgrupper.

Den offentliga sektorns totala utgifter år 2004 fördelade på ändamål. Procent

Preliminära uppgifter. "Övrigt" består av ändamålen försvar, samhällsskydd och rättskipning, miljöskydd, bostadsförsörjning och samhällsutveckling, fritidsverksamhet, kultur och religion.

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Den största delen av de totala utgifterna går till det sociala skyddet. Socialt skydd omfattar sociala förmåner (både kontantförmåner och naturaförmåner) för personer och hushåll med speciellt definierade behov, t.ex. vid sjukdom och arbetslöshet, personer med funktionshinder, äldre personer med flera. Här ingår alltså en stor del av utgifterna för transfereringssystemen.

Ändamålsindelning av den offentliga sektorns utgifter, COFOG

Allmän offentlig förvaltning t.ex. verkställande och lagstiftande organ, ekonomi och skatteförvaltning, ekonomiskt bistånd till utvecklings- och övergångsländer, utrikesförvaltning, grundforskning samt forskning och utveckling (FOU) avseende allmän förvaltning och liknande.

Försvar t.ex. militärt och civilt försvar, internationellt militärt bistånd.

Samhällsskydd och rättsskipning t.ex. polisverksamhet, brand- och räddningsverksamhet, rättsskipning, kriminalvård, FOU.

Näringslivsfrågor t.ex. övergripande handels-, näringslivs- och arbetsmarknadsfrågor, transporter, kommunikationer, FOU.

Miljöskydd t.ex. avfalls- och avloppsvattenshantering, föroreningsbekämpning, skydd av biologisk mångfald och landskap, FOU.

Bostadsförsörjning och samhällsutveckling t.ex. bostadsförsörjning, vattenförsörjning, gatubelysning, FOU.

Hälso- och sjukvård t.ex. medicinska produkter, apparater och anordningar, öppen och sluten sjukvård, folkhälsovård, FOU.

Fritidsverksamhet, kultur och religion t.ex. fritids- och idrottsverksamhet, kulturell verksamhet, radio-, TV- och förlagsverksamhet, religiös verksamhet, FOU.

Utbildning t.ex. förskoleverksamhet, grundskoleutbildning, gymnasieskola, eftergymnasial utbildning och högskoleutbildning och stöd-tjänster till utbildning, FOU.

Socialt skydd t.ex. social trygghet vid sjukdom och funktionshinder, ålderdom, arbetslöshet, övrig social utsatthet, FOU.

Källa: ENS, Classification of the Functions of Government (COFOG)

Utgifter för konsumtion

Som beskrevs i kapitel 3 är ett förekommande mått på storleken av den offentliga sektorn en redovisning av sektorns utgifter för konsumtion. Med utgifter för konsumtion avses utgifter för den verk-

samhet som den offentliga sektorn ansvarar för och som är skattefinansierad, t.ex. sjukvård och undervisning.

BNP och den offentliga sektorns konsumtionsutgifter år 1993–2005 i löpande priser. Miljarder kronor samt andel av BNP, procent

År	BNP	Konsumtion	Relativt BNP
1993	1 557	454	29
1994	1 662	468	28
1995	1 788	483	27
1996	1 829	506	28
1997	1 905	516	27
1998	1 987	543	27
1999	2 096	572	27
2000	2 217	585	26
2001	2 288	615	27
2002	2 372	658	28
2003	2 459	692	28
2004	2 565	703	27
2005	2 671	724	27

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Under den senaste tioårsperioden har utgifterna för den offentliga konsumtionen som andel av BNP varit relativt stabil.

Konsumtion

Utgifterna för konsumtion beräknas i NR utifrån uppgifter om produktions- och förädlingsvärde. Eftersom ingen marknadsprissättning sker i offentlig sektor grundas produktions- och förädlingsvärdet för denna sektor framför allt på löner och arbetsgivaravgifter. I produktionsvärdet, men inte i förädlingsvärdet, ingår dessutom insatsförbrukningen, dvs. värdet på de varor och tjänster som används som insatser i produktionsprocessen. Även kapitalförslitningen ingår i produktionsvärdet.

I NR redovisas även så kallade sociala naturaförmåner, dvs. förmåner som finansieras av skattemedel och direkt förmedlas vidare till konsumenterna. Exempel på detta är landstingens finansiering av läkemedel eller kommunernas köp av skattefinansierad verksamhet som utbildningsplatser och äldreomsorg.

De sociala naturaförmånerna uppgick till knappt 80 miljarder kronor 2005, vilket motsvarar 11 procent av de totala konsumtionsutgifterna. År 1993 uppgick de till 6 procent av de totala konsumtionsutgifterna.

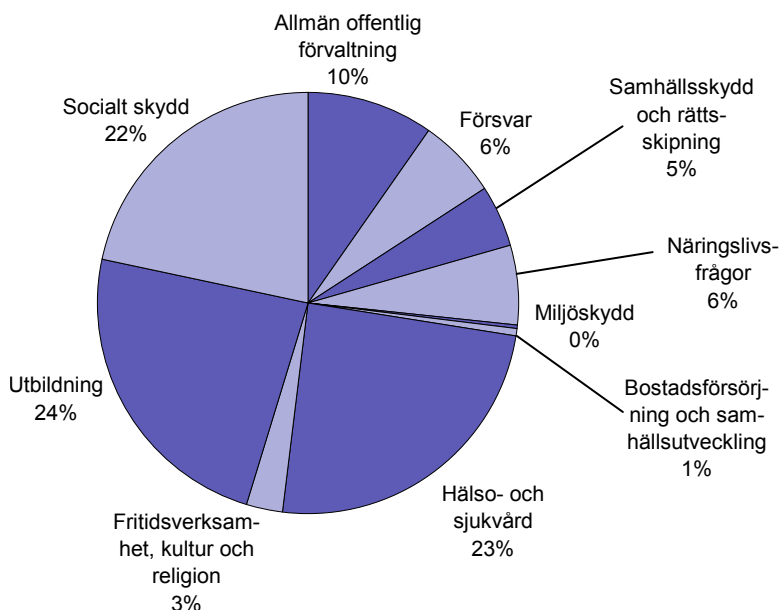
Utgifter för löner har minskat under samma period, från 46 procent till 42 procent. Totalt uppgick lönerna till 305 miljarder kronor 2005. Denna minskning hänger delvis samman med att entreprenader och sociala naturaförmåner ökar. Personal från andra utförare används för att utföra de tjänster som offentligt anställd personal tidigare gjorde.

Utgiftsandelen som avser förbrukning, dvs. utgifter för material och tjänster som fungerar som insatsvaror i den offentliga produktionen, var 36 procent 2005. Detta betyder totalt en utgift på 263 miljarder kronor. Jämfört med 1993 är det en minskning med 4 procentenheter.

Utgifter för konsumtion fördelad på ändamål

Inledningsvis visades hur offentliga sektorns totala utgifter fördelades på ändamål. Om man enbart ser till konsumtionens fördelning på ändamål så ändras bilden.

Den offentliga sektorns utgifter för konsumtion år 2004, fördelade på ändamål. Procent

Källa: SCB. Nationalräkenskaperna

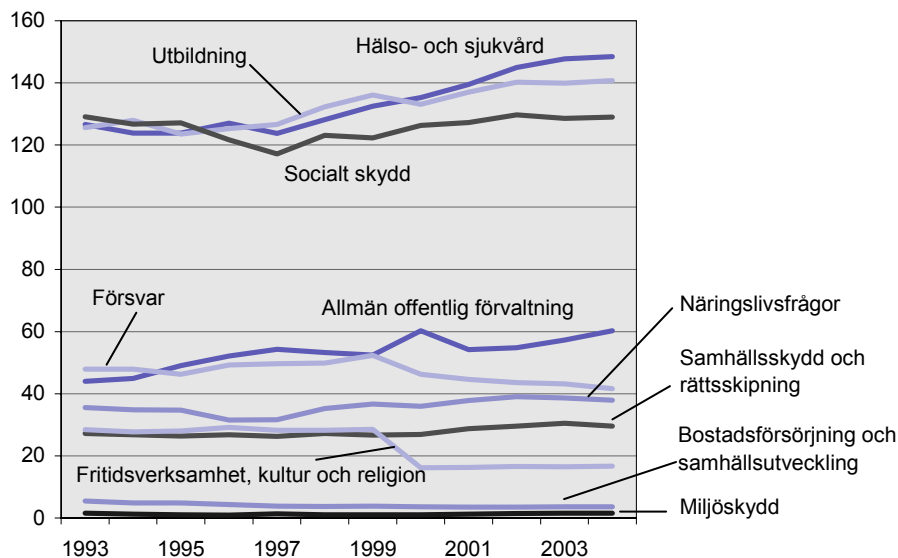
De tre största områdena står även här för 69 procent av utgifterna för konsumtion. Störst andel, 24 procent eller 25 miljarder kronor, svarade utbildning för. Utgifterna för det sociala skyddet utgör 43 procent av de totala utgifterna men endast 22 procent av konsumtionsutgifterna. Det förklaras av att en stor del av transfererings-systemet kan hänföras till det sociala skyddet. Dessa utgifter ingår ej i konsumtionsutgifterna.

Ändamålen miljöskydd samt bostadsförsörjning och samhällsutveckling svarade för de lägsta utgifterna, cirka 2 respektive 4 miljarder kronor.

De ändamål som svarar för de största utgifterna – utbildning och hälso- och sjukvård – har ökat sedan början på 1990-talet. Detta beror till stor del på ökat antal studieplatser inom universitet och högskola. Kostnaderna för socialt skydd däremot är i stort sett desamma 1993 som 2004.

De offentliga utgifterna för försvaret har minskat sedan 2000-talets början som en effekt av neddragningar. Minskningen av utgifterna för fritidsverksamhet, kultur och religion under år 2000 beror på att Svenska kyrkan flyttats från den offentliga sektorn till hushållens ideella organisationer som en konsekvens av Svenska kyrkans ändrade relation till staten.

Den offentliga sektorns utgifter för konsumtion fördelade på ändamål, år 1993–2004, fasta priser. Miljarder kronor

Källa: SCB. Nationalräkenskaperna.

Utgifter för investeringar

En del av de offentliga utgifterna går till investeringar (totala bruttoinvesteringar). År 2005 uppgick dessa till 74 miljarder kronor. Med investeringar menas inköp av varaktiga tillgångar som byggnader och maskiner, t.ex. skolor, sjukhus och vägar.

Investeringsbegrepp i NR

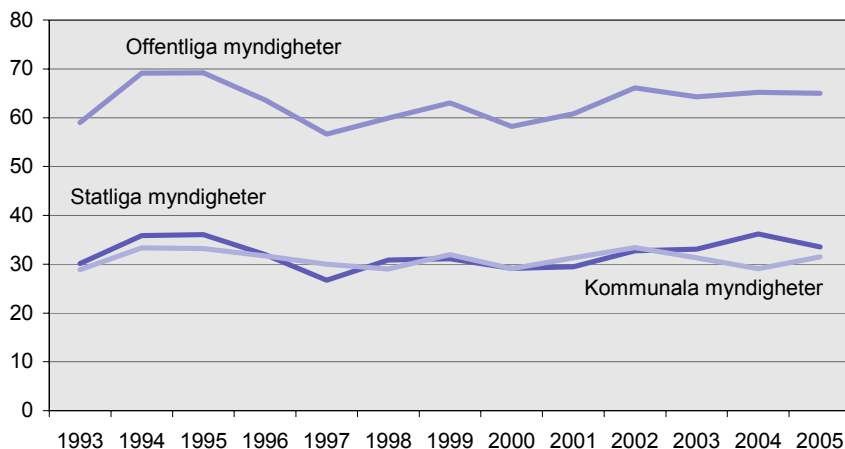
Totala bruttoinvesteringar omfattar fasta bruttoinvesteringar, lagerinvesteringar samt värdeföremål minus avyttringar av fasta tillgångar. Kapitalförslitningen har inte dragits av. Kapitalförslitningen motsvarar värdet av de fasta tillgångar som har förbrukats under en period.

Fasta bruttoinvesteringar avser sådana investeringar som är av materiell eller immateriell karaktär.

Nettoinvestering definieras som bruttoinvestering minus kapitalförslitning.

Källa: SCB, Nationalräkenskaper

Offentliga myndigheters utgifter för fasta bruttoinvesteringar år 1993–2005, fasta priser. Miljarder kronor

Diagrammet innehåller enbart investeringar inom offentliga myndigheter dvs. investeringar inom verksamheter som till mer än 50 procent finansierats genom taxor och avgifter har räknats bort.

Källa: SCB, Nationalräkenskaper

De totala fasta bruttoinvesteringarna låg på i stort sett samma nivå räknat i fasta priser 2005 som 1993 samtidigt som stora variationer skett mellan åren.

Inom den statliga sektorn har variationerna varit större än inom den kommunala sektorn. Sedan 2002 har de statliga investeringarna legat på en högre nivå än de kommunala investeringarna. Under 2002 gjorde de kommunala myndigheterna tillfälligt stora byggnadsinvesteringar som minskade under 2003. Den kommunala sektorn ökade sina investeringar under 2005 med åtta procent medan den statliga minskade med sju procent jämfört med föregående år.

Den statliga sektorn gjorde under 2005 investeringar för knappt 26 miljarder kronor inom ändamålet näringslivsfrågor. Investeringen utgjorde drygt 65 procent av de totala statliga investeringarna. Inom ändamålet näringslivsfrågor återfinns bland annat utbyggnaden av infrastrukturen (huvudsakligen vägar och järnvägar). För övrigt utgjorde dessa investeringar cirka en tredjedel av offentliga sektorns totala investeringar.

Den kommunala sektorn investerade mest inom ändamålen utbildning och hälso- och sjukvård. Dessa investeringar utgjorde 17 procent av den offentliga sektorns totala investeringar. De största investeringarna gjordes inom byggnader och mark. Det är dock viktigt att komma ihåg att en stor del av de kommunala investeringar görs inom kommunala bolag som då redovisas inom näringslivet.

Utgifter för transfereringar

Den offentliga sektorn spelar en stor roll i ekonomin genom att den omfördelar resurser. De inkomster som sektorn får in i form av skatter och annat från andra sektorer används inte enbart för konsumtion och investeringar inom sektorn utan går också tillbaka till de andra sektorerna, i första hand hushållssektorn. En sådan omfördelning brukar kallas transferering. Med transferering menas då inkomstöverföringar som sker utan att någon motsvarande motprestation krävs. Hit räknas t.ex. utbetalda pensioner och barnbidrag. Utgiften för transfereringar uppgick år 2005 till 591 miljarder kronor. Detta motsvarade drygt 60 000 kronor per invånare.

Transfereringarna i relation till BNP ger en uppfattning om deras storlek. Det är dock viktigt att komma ihåg att transfereringarna inte utgör en del av BNP.

BNP och transfereringarna i löpande priser år 1993–2005. Miljarder kronor samt andel av BNP, procent

År	BNP	Transfereringar	Relativt BNP
1993	1 557	513	33
1994	1 662	480	29
1995	1 788	478	27
1996	1 829	459	25
1997	1 905	450	24
1998	1 987	456	23
1999	2 096	469	22
2000	2 217	476	21
2001	2 288	488	21
2002	2 372	510	22
2003	2 459	551	22
2004	2 565	568	22
2005	2 671	591	22

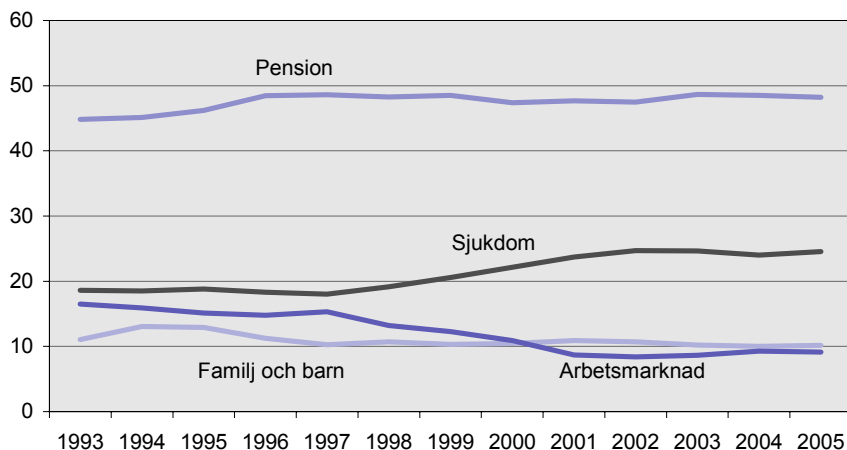
Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Transfereringarna mätt i relation till BNP har minskat under perioden 1993-2005. En av anledningarna är att i början av perioden utbetalades de så kallade bankstöden, vilket gjorde att transfereringarna till företagen blev tillfälligt höga. Transfereringarna till företagssektorn var nära 130 miljarder kronor år 1993 och var år 2005 nere i knappt 50 miljarder kronor. Men även transfereringarna till hushållen har förändrats över tiden.

Transfereringar till hushållen

Hushållen är helt dominerande när det gäller vilka sektorer som tar emot transfereringar från den offentliga sektorn. År 2005 tog hushållen emot 84 procent av de offentliga transfereringarna, medan företagen tog emot 8 procent och utlandet 7 procent.

Pensionerna, som är den tyngsta posten i transfereringarna till hushållen, stod år 2005 för 48 procent av de totala transfereringarna till hushållen. Detta är en ökning med 3 procentenheter från 1993. Här ingår inte förtidspensioner. Pensionerna har ökat med 46 procent i löpande priser mellan 1993 och 2005.

Fördelning av transfereringar till hushållen år 1993–2005. Procent

Transfereringarna i diagrammet är summerade till aggregat som används i t.ex. budgetpropositionen.

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

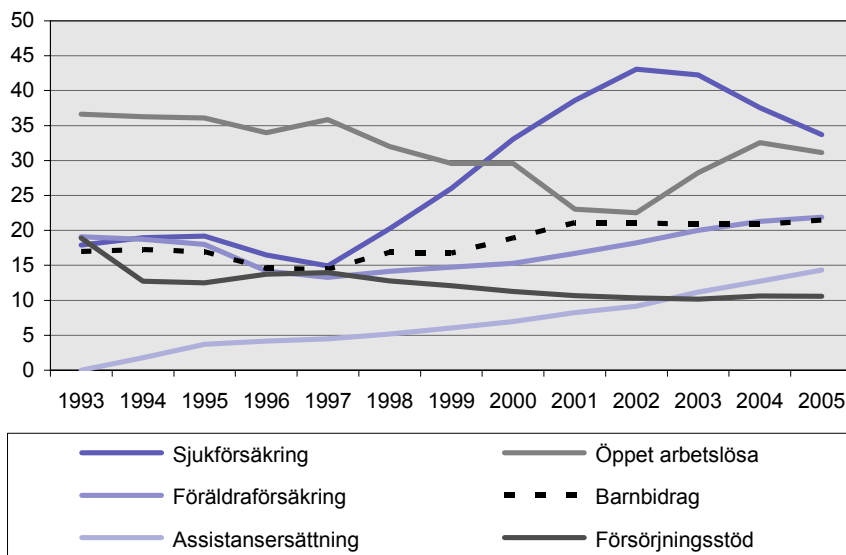
”Sjukdom” innehåller sjukersättning men även förtidspension, arbetsskadeförsäkring och assistansersättning. Dessa transfereringar har ökat från 19 procent år 1993 till 25 procent år 2005.

Arbetsmarknadsrelaterade transfereringar har minskat sin andel av de totala transfereringarna från 16 procent år 1993 till 9 procent år 2005, vilket är en återspeglning av utvecklingen på arbetsmarknaden. Transfereringar relaterade till familjer och barn har ungefär samma andel av transfereringarna i början som i slutet av perioden.

I diagrammet nedan visas utvecklingen åren 1993 till 2005 för några transfereringar till hushållen. Sjukersättningarna har ökat kraftigt under perioden och är numera betydligt större än arbetslöshetsersättningen till öppet arbetslösa. Det har tidigare funnits en tendens till att arbetslöshetsersättningarna sjunker när sjukersättningarna ökar, men år 2005 minskar såväl sjukersättningarna som ersättningen till öppet arbetslösa.

Assistansersättningen har ökat kraftigt under perioden och är numera större än försörjningsstödet (tidigare benämnt socialbidrag).

Vissa transfereringar, utveckling år 1993–2005. Miljarder kronor, löpande priser

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Transfereringar från olika delsektorer

Av de olika delsektorerna inom den offentliga sektorn svarar staten för merparten av transfereringsutgifterna. År 2005 var statens andel 72 procent. Då är att märka att även interna transaktioner inom den offentliga sektorn ingår här, t.ex. transfereringar från staten till kommunsektorn.

Transfereringar från delsektorer inom den offentliga sektorn år 2005. Miljoner kronor

	Staten	Kommun- sektorn	Ålderspensions- systemet
Totalt	564 215	55 298	169 232
till hushåll	293 819	35 975	169 232
till företag	34 365	14 104	-
till ålderspensionssystemet	50 338	-	-
till kommunsektorn	144 374	-	-
till utlandet	41 319	-	-
till staten	-	5 219	-

Hushållens ideella organisationer, t.ex. religiösa samfund, idrottsföreningar etc. räknas till hushållen

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Det mesta av statens transfereringar, 52 procent, går till hushållen men även kommunsektorn får en ganska stor del, 26 procent. Här ingår generella och specialdestinerade statsbidrag. Mindre andelar går till ålderspensionssystemet, till företagen och till utlandet.

Ålderspensionssystemets transfereringar går i sin helhet till hushållen. Kommunsektorns transfereringar går främst till hushållen, 65 procent, men också företagen får en relativt stor andel, 26 procent. De transfereringar som går från kommunsektorn till staten avser till stor del bidrag gällande infrastrukturfrågor.

Ränteutgifter

Det fjärde utgiftsområdet är ränteutgifter varav den största delen utgörs av räntan på statsskulden. År 2005 uppgick de totala ränteutgifterna till 53 miljarder kronor. Ränteutgifterna har minskat sedan slutet av 1990-talet. Främsta anledningen till detta är lägre räntor samt att statsskulden minskat sedan 1977.

BNP och ränteutgifterna år 1993–2005 i löpande priser. Miljarder kronor och procentuell andel av BNP

År	BNP	Räntor	Relativt BNP
1993	1 557	89	6
1994	1 662	104	6
1995	1 788	117	7
1996	1 829	119	7
1997	1 905	118	6
1998	1 987	106	5
1999	2 096	98	5
2000	2 217	90	4
2001	2 288	69	3
2002	2 372	77	3
2003	2 459	58	2
2004	2 565	49	2
2005	2 671	53	2

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna

Lästips

Ringqvist, Margareta. *Om den offentliga sektorn*. Göteborg 1996

Statskontoret. *Staten i omvandling 2001*. Nummer 2001:15

SCB. *Utgifter för det sociala skyddet i Sverige och Europa samt utgifternas finansiering*. Statistiskt meddelande NR 15 SM 0601

SCB. *Nationalräkenskaper 2000-2005*. Statistiskt meddelande NR 10 SM 0601

Till detta avsnitt hör:

Tabell 4. Den offentliga sektorns utgifter, löpande priser, konsoliderat

Tabell 14. Offentliga myndigheters konsumtionsutgifter fördelade på ändamål, löpande priser

Tabell 15. Offentliga myndigheters konsumtionsutgifter fördelade på ändamål, fasta priser

Tabell 16. Transfereringar från den offentliga sektorn till hushållen, löpande priser

Tabell 17. Offentliga fasta bruttoinvesteringar efter ändamål, löpande priser

Tabell 18. Offentliga fasta bruttoinvesteringar efter ändamål, fasta priser

7 Den statliga sektorns ekonomi och verksamhet

I detta kapitel redovisar vi den statliga verksamheten enligt årsredovisningen för staten och myndigheternas årsredovisningar. Dessutom redovisas översiktligt vilka verksamheter som bedrivs i den statliga sektorn. I första hand används den statistik som tas fram i respektive verksamhets egna bokslut, drifts- och verksamhetsredovisningar. Uppgifterna i detta kapitel är därför inte helt jämförbara med de uppgifter som redovisas i nationalräkenskaperna.

Årsredovisning för staten

Som utgångspunkt för beskrivningen av den statliga verksamhetens ekonomi används årsredovisningen för staten. Beloppen i detta kapitel skiljer sig från dem som redovisats i tidigare kapitel beroende på olika avgränsningar och beräkningsmetoder.

Årsredovisningen för staten grundas på de statliga myndigheternas årsredovisningar. Årsredovisningen skall vara konsoliderad för den statliga sektorn, vilket innebär att transaktioner och tillgodohavanden statliga myndigheter emellan skall exkluderas.

Efter önskemål från riksdagen lämnas årsredovisningen som skrivelse från regeringen i anslutning till vårpropositionen.

Resultaträkningen för 2005 redovisar ett överskott på 20,2 miljarder, vilket är en förbättring med 38,6 miljarder jämfört med föregående år, då resultatet var -18,4 miljarder. En starkt bidragande orsak till resultatförbättringen är ökade skatteintäkter. Skatteintäkterna ökade med 51 miljarder eller med 6 procent mellan åren. En annan bidragande orsak var att resultatet från statens andelar i dotter- och intresseföretag ökade från 24,7 miljarder till 46,0 miljarder. Här står Vattenfall för drygt 10 miljarder av förbättringen.

Statens konsoliderade resultaträkning år 2004–2005, löpande priser. Miljarder kronor

	2004	2005
Summa intäkter	903,7	960,8
därav skatter	838,6	889,6
Summa kostnader	-903,1	-934,8
därav transfereringar	-725,4	-740,5
därav statens egen verksamhet	-177,8	-194,3
Resultat från andelar i dotter- och intresseföretag	24,7	46,0
Summa finansiella poster	-43,7	-51,8
därav nettokostnader för statsskulden	-48,8	-66,9
Årets över/underskott	-18,4	20,2

Årsredovisningen omfattar myndigheter och affärsverk under riksdag och regering med undantag för Riksbanken, AP-fonderna och Premiepensionsmyndigheten. Dessutom ingår Riksbankens grundfond men alltså inte själva Riksbanken.

Siffrorna för 2004 är ändrade i förhållande till uppgifterna i Offentlig ekonomi 2006, beroende på att Regeringskansliet har justerat siffrorna i enlighet med IFRS, International Financial Reporting Standards.

Källa: Årsredovisning för staten 2005. Regeringens skrivelse 2005/06:101.

Statens resultaträkning och statsbudgeten

Statens resultaträkning är något annat än den redovisning av statsbudgeten och de offentliga finanserna som gjordes i tidigare kapitel. I resultaträkningen är t.ex. inkomster och utgifter periodiserade till intäkter och kostnader, vilket bland annat innebär att investeringar fördelas över hela deras livslängd. Vidare finns skillnader som beror på olika avgränsningar och definitioner. Det går alltså inte att direkt återfinna siffror från resultaträkningen i statsbudgeten.

Jämförelse av det ekonomiska utfallet i statsbudgeten och statens resultaträkning, miljarder kronor:

	2004	2005
Statsbudgetens saldo	-51	14
Årets över-/underskott i resultaträkning	-18	20

En närmare redogörelse av skillnaderna mellan resultaträkningen och statsbudgeten finns i bilaga 4 till Årsredovisning för staten.

I statens årsredovisning redovisas också tillgångar och skulder. Skillnaden mellan tillgångar och skulder är detsamma som statens nettoförmögenhet. Eftersom statens bokförda skulder är större än de bokförda tillgångarna så blir nettoförmögenheten negativ. År 2005

var den -762 miljarder kronor, att jämföra med -775 miljarder kronor för år 2004. Den största post som förändrat nettoförmögenheten är det överskott på 20 miljarder kronor som redovisas över resultaträkningen. Men det finns dessutom poster som påverkar nettoförmögenheten utan att det redovisas över resultaträkningen. För år 2005 finns bland annat en post på -10 miljarder kronor som utgör en värdeförändring av statens innehav av aktier och andelar.

Av finansieringsanalysen framgår bland annat att statens investeringar under år 2005 uppgick till 40 miljarder kronor. En stor post utgörs av investeringar i beredskapstillgångar på 10 miljarder kronor, huvudsakligen för det militära försvaret. Investeringar i järnvägar uppgick till 8 miljarder kronor och i vägar till 7 miljarder kronor.

De statliga myndigheterna

Den statliga verksamheten utförs i huvudsak av de myndigheter som regeringen har till sin hjälp att styra Sverige. Myndigheterna är av mycket skiftande storlek. De största myndigheterna har mer än 20 000 anställda, medan de minsta har bara några enstaka anställda. Totalt sysselsätter de statliga myndigheterna cirka 220 000 personer.

Statskontoret påpekar i sin rapport "Statsförvaltningens utveckling 1990–2005" att det saknas en allmänt vedertagen och uteslutande definition av myndighetsbegreppet. Detta innebär att det är svårt att avgöra hur många myndigheter som finns och beror på hur myndigheterna avgränsats och definierats i olika sammanhang. Enligt statens årsredovisning, som bygger på uppgifter från Ekonomistyrningsverket, så uppgår antalet till cirka 250 stycken. Denna siffra överensstämmer med antalet enheter som är klassade som statlig förvaltning i SCB:s Företagsdatabas, FDB. I Regeringskansliets årsbok och i Statskontorets redovisning är antalet drygt 500. Skillnaden mellan de båda uppgifterna beror på att i det högre talet ingår en del nämnder utan anställda. Dessutom är t.ex. hela domstolsväsendet räknat som en myndighet i det lägre antalet, medan varje tingsrätt, hovrätt och liknande räknas som enskilda myndigheter i det högre antalet. Detsamma gäller för andra myndigheter med en regional organisation som t.ex. polismyndigheten och skogsvårdsstyrelsen.

I december 2006 beslutade regeringen att tillsätta en utredning med uppgift att se över de statliga myndigheternas uppgifter och organisation och Kommittén om översyn av den statliga förvaltningens uppgifter och organisation (Fi 2006:08) tillsattes.

I nationalräkenskapernas redovisning av de statliga myndigheterna ingår även en del enheter som inte klassas som statlig förvaltning vare sig i FDB eller som myndigheter i regeringens, Ekonomistyrningsverkets eller Statskontorets redovisning. I FDB klassas dessa som Andra institutioner hänförliga till statliga sektorn. Det rör sig om cirka 100 enheter, som huvudsakligen är finansierade med statliga medel. Den största av dessa enheter är Chalmers tekniska högskola, som i motsats till de flesta andra högskolor drivs i bolagsform. Andra exempel är Kungliga operan, Kungliga dramatiska teatern och Riksteatern. Sammanlagt omfattar dessa verksamheter cirka 7 000 anställda. Däremot räknas inte de statliga affärsverken till den statliga sektorn i nationalräkenskaperna utan räknas till näringslivet.

Den statliga förvaltningen är ojämnt fördelad över landet. Mer än hälften (53 procent) av de anställda finns i de tre storstädernas lokala arbetsmarknader (LA) och Stockholms LA står ensamt för 36 procent av de anställda.

Myndigheter i olika verksamhetssektorer

Myndigheterna har mycket varierande verksamheter. I Årsredovisning för staten delas myndigheterna in i olika sektorer:

Infrastruktur: Banverket och Vägverket

Arbetsliv, omsorg och utbildning: Försäkringskassan och AMS m.fl.

Ekonomi: Skatteverket och Tullverket m.fl.

Kultur: Riksarkivet och bl. a. några museer

Länsstyrelser, regeringskansli och stabsmyndigheter: Regeringskansliet är mest dominerande

Miljö, teknik och jordbruk: Statens räddningsverk är mest dominerande

Rättsmyndigheter: Omfattar bland annat Polisväsendet, som är Sveriges största myndighet

Försvarsmakten: Försvarsmakten hör till Rättsmyndigheterna men särredovisas i statens årsredovisning

Universitet, högskolor och forskning: Universiteten och högskolorna dominerar här, men hit hör också en del institut

Uppdragsbaserad verksamhet: Försvarets materielverk och Lantmäteriverket med flera

Källa: Årsredovisning för staten 2005

Regeringskansliet

Regeringskansliet har en särställning bland myndigheterna, bland annat eftersom det är regeringens stabsmyndighet med statsministern som chef. Dessutom styr Regeringskansliet de andra myndigheterna genom regleringsbrev och genom att följa upp myndigheternas verksamhet. Regeringskansliet har 4 500 anställda, varav cirka 150 är politiskt tillsatta. Tjänstemännen bereder ärenden av skilda slag. Det kan gälla lagstiftning, budgetprocess, styrning av andra myndigheter, olika förvaltningsärenden och internationella frågor inklusive EU-frågor. De bistår också regeringen med svar på frågor och interpellationer från riksdagen och med svar på frågor från allmänheten.

Regeringskansliets utgifter, löpande priser

År	Miljoner kr	Index
2001	5 108	100
2002	4 803	94
2003	5 033	99
2004	5 133	100
2005	5 326	104

Uppgifterna kommer från myndighetens egen redovisning. Siffrorna är inte jämförbara med de kostnader som redovisas för andra myndigheter i detta kapitel.

Källa: Regeringskansliets årsbok 2005

De största myndigheterna

De största myndigheterna mätt i antal anställda

Myndighet	Anställda
Polisväsendet	24 000
Försvarsmakten	21 000
Försäkringskassan	16 000
Skatteverket	11 000
Arbetsmarknadsverket	10 000
Kriminalvården	7 000
Vägverket	7 000
Banverket	7 000

Källa: SCB:s Företagsdatabas, FDB

I det följande görs en kort beskrivning av de tre största myndigheterna samt den största verksamhetssektorn, universitets- och högskolesektorn.

Polisen

Polisväsendet räknas som en enda myndighet såväl i Ekonomistyrningsverkets redovisning som i statens årsredovisning. Av Polisens årsredovisning framgår dock att polisen räknar med 21 geografiska polismyndigheter, en för varje län. Därutöver finns Rikspolisstyrelsen (med Polishögskolan, Rikskriminalpolisen och Säkerhetspolisen) samt Statens kriminaltekniska laboratorium. Om polisväsendet räknas som en enda myndighet, så blir det landets största myndighet mätt i antalet anställda. Av de cirka 24 000 anställda är 17 000 poliser.

Polisens kostnader för verksamheten har ökat med 27 procent eller med 3,3 miljarder mellan år 2000 och 2005. Av denna ökning står personalkostnaderna för 2,4 miljarder. Antalet anställda har under perioden ökat med 1 600, varav antalet poliser med 1 000.

Polisväsendets verksamhetskostnader, löpande priser

År	Miljoner kr	Index
2001	13 114	100
2002	14 022	107
2003	14 362	110
2004	15 028	115
2005	15 803	121

Uppgifterna kommer från myndighetens egen redovisning. Siffrorna är inte jämförbara med de kostnader som redovisas för andra myndigheter i detta kapitel.

Källa: Polisens årsredovisning

Försvarmakten

Under år 2005 har försvaret inlett det stora omstruktureringsarbete som är en följd av det försvarsbeslut som togs av riksdagen i december 2004. När omstruktureringen är klar kommer 36 av de 50 organisationsenheter som fanns år 2004 att vara kvar. En följd av omstruktureringen är bland annat att, för första gången i modern tid, ett antal yrkesofficerare sagts upp på grund av arbetsbrist.

I försvarets driftskostnad för år 2005 ingår avsättningar för omstruktureringskostnader med nästan 3 miljarder kronor. Sådana avsättningar har inte gjorts under tidigare år, och är en förklaring till att kostnaderna har ökat under 2005.

Försvarets driftskostnader, löpande priser

År	Miljoner kr	Index
2001	31 578	100
2002	31 901	101
2003	32 447	103
2004	31 273	99
2005	33 401	106

Uppgifterna kommer från myndighetens egen redovisning. Siffrorna är inte jämförbara med de kostnader som redovisas för andra myndigheter i detta kapitel.

Källa: Försvarsmaktens årsredovisning

Försäkringskassan

Den 1 januari 2005 slogs de 21 allmänna försäkringskassorna samman med Riksförsäkringsverket till den nya myndigheten Försäkringskassan. Målet med denna omorganisation är att skapa tydligare styrning av arbetet, mer enhetlig tillämning av lagar och regler och ökad medborgerlig insyn.

I redovisningen av Försäkringskassans verksamhetskostnader avser siffrorna före år 2005 summan för de allmänna försäkringskassorna och Riksförsäkringsverket. Försäkringskassans utbetalningar av ersättningar ingår inte i verksamhetskostnaderna. Den kraftiga minskningen av kostnaderna år 2004 beror på en stor justering av pensionsavsättningen i samband med att personalen övergick till statlig anställning.

Försäkringskassans verksamhetskostnader, löpande priser

År	Miljoner kr	Index
2001	7 761	100
2002	8 238	106
2003	8 782	113
2004	7 440	96
2005	8 576	111

Uppgifterna kommer från myndighetens egen redovisning. Siffrorna är inte jämförbara med de kostnader som redovisas för andra myndigheter i detta kapitel.

Källa: Försäkringskassans årsredovisning

Universitets- och högskolesektorn

Varje enskilt universitet och högskola är en egen myndighet men ser man till denna verksamhet sammanlagt så är universitet, högskolor och forskning den största sektorn inom staten med sammanlagt

52 400 anställda, motsvarande en fjärdedel av de statligt anställda. Antalet anställda i denna sektor har minskat med 1 000 från år 2004, vilket markerar ett brott i den tidigare stadiga tillväxten.

Den totala kostnaden för universitets- och högskolesektorn omfattar också studenternas studiestöd och verksamheten vid ett antal centrala myndigheter, t.ex. Högskoleverket, Centrala studiestödsnämnden och Verket för högskoleservice. År 2005 uppgick den totala kostnaden till 56,3 miljarder kronor vilket var 800 miljoner kronor lägre än år 2004.

Högskolesektorns kostnader, löpande priser

År	Miljoner kr	Index
2001	47 200	100
2002	52 300	111
2003	55 300	117
2004	57 100	121
2005	56 300	119

Uppgifterna kommer från Högskoleverkets redovisning. Siffrorna är inte jämförbara med de kostnader som redovisas för andra myndigheter i detta kapitel.

Källa: Högskoleverkets årsrapport

År 2005 bedrevs grundutbildning, forskarutbildning och forskning vid 37 universitet och högskolor som statliga myndigheter enligt Statskontoret. Därtill kommer som tidigare nämnts bl.a. Chalmers tekniska högskola.

De totala intäkterna vid landets universitet och högskolor var 44,8 miljarder kronor år 2005. Drygt hälften, 23,9 miljarder kronor, går till forskning och forskarutbildning och 20,7 miljarder kronor till grundutbildning. Närmare två tredjedelar av intäkterna var direkta statsanslag till lärosätena som ersättning per student och per helårsprestation inom olika utbildningsområden. Dessutom tillkommer intäkter från andra statliga myndigheter, t.ex. Vetenskapsrådet och andra offentliga finansiärer, som kommuner och landsting och forskningsstiftelser. Jämfört med tidigare år har intäkterna minskat i fasta priser och lärosätena har dragit ned på volymen för att anpassa kostnaderna till intäkterna.

Lästips:

Högskoleverket. *Universitet & högskolor*. Högskoleverkets årsrapport 2006

Regeringskansliet. *Regeringskansliets årsbok 2005*. Stockholm 2006

Regeringskansliet. *Årsredovisning för staten 2005*. Regeringens skrivelse 2005/06:101

Statskontoret. *Statsförvaltningens utveckling 1990-2005*. 2006

www.regeringen.se

Respektive myndighets hemsida

8 Gemensamma villkor för kommunsektorn

I detta kapitel beskriver vi översiktligt ekonomin och vissa gemensamma förutsättningar för de verksamheter som bedrivs gemensamt av kommuner och landsting, dvs. i kommunsektorn. Redovisningen av balanskrav och de mellankommunala utjämnningssystemen beskrivs närmare.

Den kommunala sektorn omfattar den verksamhet som primärkommuner, landsting, kommunalförbund och kommunalt ägda ideella organisationer bedriver eller är ansvariga för. Före år 2000 ingick också församlingar och samfälligheter inom Svenska kyrkan i den kommunala sektorn. I vissa sammanhang kan också de kommunalt ägda bolagen räknas till den kommunala sektorn, trots att de (i egenskap av marknadsproducenter) i NR redovisas i näringslivet.

Den organisatoriska indelningen i kommuner och landsting har ändrats över tiden. År 1962 tog riksdagen ett beslut om en stor indelningsreform. Reformen gick ut på att antalet kommuner skulle minskas avsevärt. Beslutet resulterade i att antalet kommuner minskade i etapper från mer än 1 000 till 277 år 1977. Därefter har några kommuner på nytt delats, så att det år 2006 fanns 290 kommuner. Vidare fanns det år 2006 18 landsting och 2 regioner.

Strukturella förändringar

Flera stora omfördelningar av ansvarsområden mellan kommuner, landsting och stat skedde under 1990-talet. Skolans kommunalisering 1991 var den största omfördelningen av ansvar från staten till kommunsektorn. Den mest omfattande överföringen av verksamhet från landstingen till kommuner gällde vård och omsorg om äldre och funktionshindrade genom Ädelreformen 1992.

Kommunerna övertog under mitten på 1990-talet också ansvaret för omsorgen om utvecklingsstörda samt, i samband med den så kallade Psykädelreformen, kostnadsansvaret för patienter som bedöms vara medicinskt färdigbehandlade inom den psykiatriska vården. Inom ramen för handikappreformen som inleddes 1994 fick kommunerna vidgat ansvar för stöd och service till funktionshindrade. Under

samma period skedde också en överföring av landstingens ansvar för vårdutbildningarna dels till de statliga högskoleutbildningarna, dels till kommunernas gymnasiala utbildningar.

Kommunalförbund och andra samverkansformer

Det är inte bara de mindre kommunerna som ser fördelar med att samverka utan samverkan finns oavsett storlek på kommun. Informell samverkan mellan kommuner har alltid funnits och den sträcker sig över de flesta verksamhetsområdena. Kommunallagen och olika sektorslagar ger dessutom kommunerna möjlighet att formellt samverka genom att inrätta kommunalförbund och gemensamma nämnder.

Ett kommunalförbund kan bildas av två eller flera kommuner. Medlemmarna, kommunerna, överlämnar beslutanderätten till kommunalförbundet i den eller de frågor för vilka kommunalförbundet bildats. Finansieringen sker i huvudsak genom att kommunerna lämnar medlemsbidrag till kommunalförbunden. Den verksamhet som bedrivs i kommunalförbund är den som ligger inom det kommunala ansvarsområdet. Det finns flest kommunalförbund inom gymnasieskolan och räddningstjänsten. Motivet för samverkan inom gymnasieskolan är främst att ge eleverna så många nationella program som möjligt att välja mellan. När det gäller räddningstjänsten är bildandet av kommunalförbund främst ett sätt att hålla nere kostnaderna.

Begreppet kommunalförbund innefattar förutom vanliga kommunalförbund även regionala och finansiella samverkansorgan. Regionala samverkansorgan består av ett landsting/region och länets samtliga kommuner och de har till uppgift att utarbeta program för länets utveckling. De får befogenhet att besluta om länsplaner för regional infrastruktur samt rätt att besluta om vissa statliga medel för regional utveckling.

Den 1 januari 2004 trädde den nya lagen om finansiell samordning i kraft, vilket ger försäkringskassan, länsarbetsnämnden, kommun och landsting möjlighet att bilda finansiella samverkansorgan. Syftet är att samordna och prioritera rehabiliteringsinsatser så att den enskilde individen uppnår eller förbättrar sin förmåga att utföra förvärvsarbete.

År 2005 uppgår antalet kommunalförbund till 110, vilket var 19 fler än 2004. Ökningen beror främst på de nya finansiella samverkansorgan som startade 2005.

Resultaträkning för kommunalförbund år 2004–2005. Miljoner kronor

Resultaträkningsposter	2004	2005
Verksamhetens intäkter	7 118	8 025
<i>därav medlemsintäkter</i>	5 036	5 659
Verksamhetens kostnader	-6 694	-7 530
Avskrivningar	-253	-270
Verksamhetens nettokostnader	171	225
Finansiella intäkter	24	21
Finansiella kostnader	-105	-100
Resultat före extraordinära poster	90	146
Extraordinära intäkter	10	1
Extraordinära kostnader	0	-1
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt		
Årets resultat	105	145

Källa: SCB. Kommunernas hushållning med resurser. OE 25 SM 0601

Resultatet för kommunalförbunden före extraordinära poster visade ett överskott på 146 miljoner kronor för 2005, vilket kan jämföras med ett överskott på 90 miljoner kronor 2004.

Den sammanlagda kostnaden för kommunalförbundens verksamhet var 7,5 miljarder kronor, 0,8 miljarder kronor mer än 2004.

Kommunalförbundens driftskostnader för utbildningsverksamheter (2,3 miljarder kronor) och räddningstjänsten (2,3 miljarder kronor) svarade tillsammans för nästan två tredjedelar av kommunalförbundens totala driftskostnad.

Kommunalförbundens största kostnad är, i likhet med kommunerna, kostnader för personalen. Särskilt inom räddningstjänsten utgör personalkostnaden en stor del med tre fjärdedelar av den totala driftkostnaden medan personalkostnaden för utbildningsverksamheterna är hälften av den totala driftskostnaden. De största intäkterna för kommunalförbunden är intäkterna från medlemskommuner med 4,9 miljarder samt från medlemslandsting på 720 miljoner kronor.

Gemensam nämnd

En gemensam nämnd kan bildas under förutsättning att de kommuner, eller kommuner och landsting, som bildar nämnden har gemensam verksamhet. En av de kommuner som bildar nämnden blir värdkommun för denna. Fullmäktige i denna får i realiteten ett av-

görande inflytande över nämndens budget, verksamhet och utveckling.

Offentligt finansierade tjänster på entreprenad

Från och med mitten av 1990-talet har det blivit allt vanligare att vissa delar av den verksamhet som kommuner och landsting ansvarar för läggs ut på entreprenad. Verksamheterna utförs således av andra än den egna kommunen men de finansieras av offentliga medel. I kommunernas och landstingens redovisningar räknas detta som "köp av verksamhet" och ingår i de kommunala kostnaderna för verksamheten. I NR:s redovisning av utgifter för konsumtion ingår merparten av dessa utgifter i sociala naturaförmåner (se kapitel 6).

Sammanlagt uppgick kostnaderna för kommunernas externa köp av verksamhet till 52,2 miljarder kronor 2005 vilket motsvarar 13 procent av kommunens totala driftkostnad. Detta är samma andel som året före (Se kapitel 9).

Kommunernas verksamhetskostnad och köp av verksamhet, vissa verksamhetsområden 2005. Miljarder kronor

Verksamhet	Verksamhetskostnad	Kostnad för köp av verksamhet	Andel av verksamhetskostnader
Äldreomsorg	80,3	8,6	11
Grundskola, förskoleklass, särskola	82,4	8,4	10
Gymnasieskola, kommunal vuxenutbildning, gymn. särskola	37,3	8,0	21
Förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg	51,2	7,0	14
Individ och familjeomsorg	27,3	5,8	21
Stöd och service till funktionshindrade	42,4	4,6	11
Affärsverksamhet	23,8	3,4	14

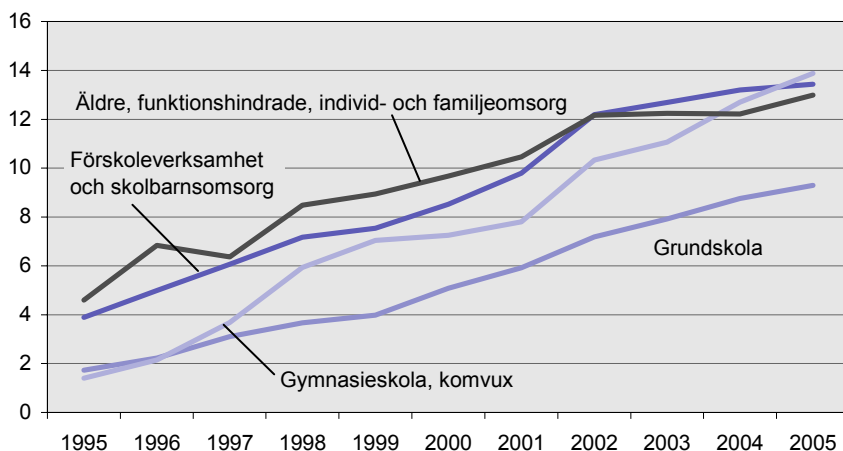
Verksamhetsköp förekommer i mindre utsträckning från övriga verksamhetsområden på sammanlagt 6,4 miljarder kronor.

Källa: SCB. Kommunernas hushållning med resurser. OE 25 SM 0601

De största kostnaderna för sådana entreprenader var inom äldreomsorgen, grundskolan samt förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen. En stor del av köpen av verksamhet inom gymnasieskolan sker från andra kommuner och landsting.

Det är vanligast att lägga ut verksamhet på entreprenad till företag. Kostnaderna för köp av verksamhet från företag (exklusive kommunägda företag) uppgick till 32,4 miljarder kronor 2005, vilket motsvarar drygt 60 procent av de totala kostnaderna för köp av verksamhet. Kostnaderna för köp av verksamhet från föreningar och stiftelser uppgick sammanlagt till cirka 10 miljarder kronor och skedde oftast inom förskoleverksamhet och grundskola.

Kommunernas köp av välfärdstjänster från privatägda företag och organisationer som andel av respektive verksamhets driftkostnad år 1995–2005. Procent

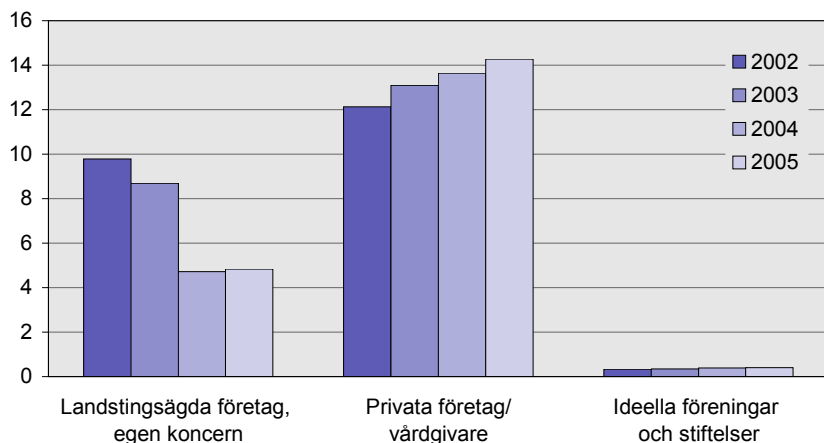
Köpen gäller från föreningar och stiftelser, företag exklusive kommunägda företag och enskilda.

Källa: SCB. Kommunernas hushållning med resurser. OE 25 SM 0601

Landstingens köp av verksamhet

Landstingens köp av verksamhet (inklusive köp från andra landsting och regioner) uppgick till 29,3 miljarder kronor 2005. Landstingens köp av verksamhet inom hälso- och sjukvården uppgick till totalt 26,0 miljarder kronor, varav köp av verksamhet avseende den specialiserade somatiska vården uppgick till 16,2 miljarder kronor.

Drygt hälften av landstingens köp av verksamhet inom hälso- och sjukvården 2005 gjordes från privata företag och vårdgivare och nästan en femtedel gällde köp från landstingsägda företag i den egna koncernen.

Landstingens köp av hälso- och sjukvård från privatägda företag och från landstingsägda företag år 2002-2005. Miljarder kronor

Källa: Sveriges Kommuner och Landsting. Statistik om hälso- och sjukvård samt regional utveckling 2002–2005.

Landstingens köp av hälso- och sjukvård från privata företag och vårdgivare har stadigt ökat under 2000-talet medan köpen från ideella föreningar och stiftelser i stort sett varit oförändrade.

Minskningen av köp av verksamhet från landstingsägda företag 2004 förklaras av att Huddinge sjukhus övergick från att vara ett landstingsägt bolag till ett sjukhus som drevs i egen regi av landstinget.

Den kommunala sektorns beskattningsrätt

Kommuner och landsting har rätt att ta ut skatt och att bestämma skattesatsens storlek, i procent av fysiska personers beskattningsbara förvärvsinkomst. Den kommunala inkomstskatten uppbärs av staten för senare fördelning till kommunsektorn.

År 1993 infördes nuvarande system för hur staten betalar ut kommunalskattemedel till kommunerna. Utbetalningen grundas på det senast kända skatteunderlaget som räknas upp med regeringens beräknade ökning av skatteunderlaget de två efterföljande åren. Den prognostiserade utvecklingen följs upp och när det slutliga taxeringsutfallet är känt görs en slutreglering.

Från och med 1998 reviderades systemet för utbetalning av skattemedel till kommuner och landsting genom att slutavräkningen ändrades från en individuell slutavräkning på kommun- eller lands-

tingsnivå till en kollektiv slutavräkning. Detta innebär att skillnaden mellan preliminära och slutliga kommunal- och landstingsskatte-medel på riksnivå regleras med ett enhetligt belopp per invånare i kommunen och landstinget.

Statsbidrags- och utjämningsystemen

Syftet med det kommunalekonomiska utjämningsystemet är att skapa likvärdiga möjligheter för kommuner och landsting att tillgodose invånarnas behov av kommunal service oberoende av invånarnas inkomster och andra strukturella förhållanden. Meningen är att skillnader i kommunalskatt i stort sett ska spegla skillnader i effektivitet, service- och avgiftsnivå och inte bero på skillnader i strukturella förutsättningar.

Under större delen av 1900-talet har någon form av system funnits för att utjämna skillnader i kommunsektorns ekonomiska förutsättningar. Ett utjämningsystem i nuvarande mening infördes dock först 1966. Sedan början av 1990-talet har flera förändringar gjorts i systemet.

Det nu gällande utjämningsystemet beslutades av Riksdagen år 2004. Systemet består av inkomstutjämning, kostnadsutjämning, strukturbidrag, införandebidrag och regleringspost. En grundläggande skillnad jämfört med tidigare system är att de generella statsbidragen till landsting och kommuner införlivats i inkomstutjämningen. Därigenom blir inkomstutjämningen i huvudsak statligt finansierad.

De kommuner som får mest i bidrag från utjämningsystemet återfinns i södra och mellersta delen av landet. Malmö kommun och Göteborgs kommun får tillsammans nästan en tiondel av bidraget. Bland landstingen får Västra Götaland och Skåne de största bidragen. Det är tolv kommuner som betalar avgift till systemet, av dessa ligger tio i Stockholmsområdet och två i Skåne. Av landstingen är det endast Stockholms läns landsting som betalar avgift.

För vissa små kommuner kan, trots att bidraget är litet och obetydligt för utjämningsystemet i sin helhet, ett högt belopp räknat per invånare redovisas. Sett till bidrag per invånare är Pajala den kommun som får mest bidrag. 2006 uppgick bidraget till 22 905 kronor per invånare. Bland landstingen är det Gotlands kommun som mottar det största stödet. Bidraget uppgick 2006 till 5 278 kronor per invånare.

Fördelning av utjämningsbidrag år 2006. Procent

	Kommuner	Landsting	Totalt
Norrland	19	28	21
Svealand	23	6	19
Götaland	57	67	59
Hela riket	100	100	100

Andelarna i tabellen är beräknade efter det att bidragen är justerade för de avgifter som betalts i respektive landsdel. Svealands låga siffra för landstingens bidrag beror på att bidraget justerats ner med den avgift som Stockholms läns landsting betalar.

Källa: Beräknat från uppgifter i SCB, Kommunalekonomisk utjämning, OE 26 SM 0601

Utjämningsystemets fem delar

Utjämningsystemet består av fem delar, nämligen inkomstutjämning, kostnadsutjämning, strukturbidrag, införandebidrag och regleringsbidrag/-avgift.

Inkomstutjämnningen är den i särklass största delen i utjämningssystemet. Inkomstutjämnningen syftar till att utjämna för skillnader i kommunens ekonomi som orsakas av olikheter i skatteunderlaget.

Inkomstutjämningsystemet finansieras, som tidigare nämnts, till stor del av staten genom att de generella statsbidragen överförs hit.

Kostnadsutjämnningen är den del i systemet som ska neutralisera för strukturella kostnadsskillnader. Kostnadsutjämnningen ska inte ta hänsyn till kommunens/landstingets faktiska kostnader utan baseras på mätbara och objektiva faktorer, som t.ex. andel äldre eller andel barn i skolåldern. Om kommunen/landstinget väljer en högre ambitionsnivå och därmed högre kostnader, så ger alltså inte detta mer i kostnadsutjämningsbidrag.

Staten ska inte finansiera kostnadsutjämnningen, utan den ska i princip finansieras av kommunerna och landstingen. Därför blir avgifterna till detta system högre än avgifterna till inkomstutjämningsystemet. Ett stort antal kommuner bidrar till kostnadsutjämnningen. De allra flesta av dessa kommuner har bidrag från inkomstutjämnningen, vilket gör att den totala utjämnningen för dem ändå blir ett bidrag.

Strukturbidraget är av regionalpolitisk karaktär och *införandebidraget* skall mildra effekterna av förändringar i systemet. *Regleringsavgiften* är en post som rör justeringen av statens finansiering av systemet. Regleringsavgiften har funktionen att finansiellt reglera regeländringar enligt finansieringsprincipen. Det är också det instrument

staten använder för generella tillskott eller indragningar. Om de övriga delarna i systemet ger ett resultat som överstiger statens åtagande, så ska kommunsektorn kompensera för detta.

Utjämningsystemets delar år 2006. Miljarder kronor

	Kommuner	Landsting	Totalt
Inkomstutjämnning, bidrag	46,2	15,2	61,4
Inkomstutjämnning, avgift	-3,2	-2,0	-5,2
Kostnadsutjämnning, bidrag	4,7	1,1	5,8
Kostnadsutjämnning, avgift	-4,7	-1,1	-5,8
Strukturbidrag	1,5	0,7	2,2
Införandebidrag	0,8	0,3	1,2
Summa	45,3	14,2	59,6
Regleringsavgift	-0,2	-1,3	-1,4
Totalt	45,2	13,0	58,1

Källa: SCB, Kommunalekonomisk utjämnning, OE 26 SM 0601

Utjämnning för kostnader enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade

År 2004 infördes ett kostnadsutjämningsystem för kommunernas kostnader enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Detta kostnadsutjämningsystem ligger utanför det ovan beskrivna systemet. Det totala bidragsbeloppet från LSS-utjämnning 2006 är 1,9 miljarder kronor, medan avgiftsbeloppet var 1,8 miljarder kronor.

LSS-verksamheten är ojämnt fördelad över landet och kostnads-spridningen är mycket stor mellan kommunerna. Utjämnings-systemet ska stimulera kommuner som i dag har liten verksamhet i förhållande till invånarantalet att bygga upp en egen basverksamhet, vilket ger personer med behov av stöd och service för funktionshindrade större möjlighet att välja bostadsort.

Det kommunala balanskravet

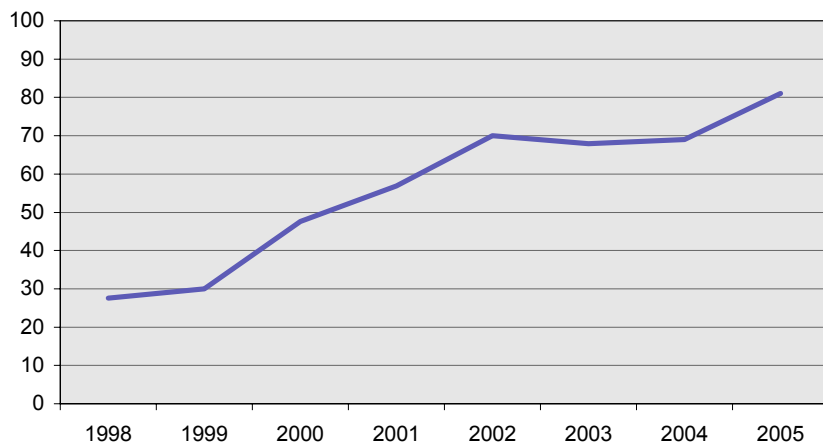
Enligt kommunallagen ska kommuner och landsting ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet. Efter förslag i propositionen "Den kommunala redovisningen" (prop. 1996/97) infördes också ett krav på balanserad budget i kommunallagen. Detta skulle tillämpas senast räkenskapsåret 2000 och förstärka reglerna om god ekonomisk hushållning.

Balanskravet

Balanskravet innebär att kommuner och landsting skall upprätta en budget för varje kalenderår (budgetår) så att intäkterna överstiger kostnaderna. Om de redovisade kostnaderna överstiger intäkterna ett räkenskapsår ska det negativa resultatet och det egna kapitalet återställas inom två år (från och med 2005 inom tre år) om det inte finns synnerliga skäl. Synnerliga skäl kan vara att en kommun eller ett landsting medvetet och tydligt avsatt medel och byggt upp ett avsevärt kapital för att möta framtida intäktsminskningar eller kostnadsökningar. Ett annat synnerligt skäl kan vara att avyttring skett med förlust men som medför minskade framtida kostnader.

Källa: Regeringens skrivelse till riksdagen 2004/05:102

Eftersom det inte finns någon officiell statistik över hur kommunerna uppfyller balanskravet (att upprätta budget där intäkterna överstiger kostnaderna samt återställa uppkomna underskott inom tre år) används ofta kommunernas resultat före extraordinära poster som en indikator på hur balanskravet uppfylls. År 2005 hade 95 procent av kommunerna och 85 procent av landstingen ett positivt resultat före extraordinära poster, vilket var fler än året före. (se kapitel 11)

Andel kommuner som klarar balanskravet. Treårsmedelvärden 1996–1998 – 2003–2005

Att klara balanskravet definieras här som att under en treårsperiod ha ett genomsnittligt resultat före extraordinära poster på – 100 kronor/invånare eller bättre. För 1998 redovisas medelvärde för 1996–1998, för 1999 redovisas medelvärde för 1997–1999 o.s.v.

Källa: SCB. OE 24 SM 0601. Kommunernas resultat. Rådet för kommunala analyser och jämförelser, Kommunernas balansgång. 2005.

Andelen kommuner som verkar ha klarat balanskravet har fördubblats sedan kravet infördes och perioden 2003 – 2005 hade drygt 80 procent av kommunerna ett genomsnittligt resultat bättre än – 100 kronor/per invånare visar studier från Rådets för kommunala analyser och jämförelser (RKA). Studien visar också att kommunernas resultat före extraordinära poster i liten utsträckning kan förklaras av yttre omständigheter som befolkningsstruktur, skattekraft, befolkningstäthet och kommunstorlek. I början av perioden var det oftare små kommuner som inte klarade balanskravet, medan det numera är mer jämnt fördelat. Vad som främst visat sig ha betydelse för resultatet är val av ambitionsnivå och finansnettots utveckling.

Lästips:

Finansdepartementet och Sveriges Kommuner och Landsting.

Kommunalekonomisk utjämning 2006

Regeringskansliet. *Kommuner och landsting – organisation, verksamhet och ekonomi*. Fi 2004:42. www.regeringen.se

Regeringskansliet. *Utveckling inom den kommunala sektorn*. Regeringens skrivelse 2005/06:102. 2006

Rådet för kommunala analyser och jämförelser. *Kommunernas balansgång*. 2005. Stockholm 2005

SCB. *Kommunalekonomisk utjämning*. Statistiskt meddelande OE 26 SM 0601

SCB. *Kommunernas resultat 2005*. OE 24 SM 0601

SCB och Sveriges Kommuner och Landsting. *Vad kostar verksamheten i Din kommun? Bokslut 2005*. Stockholm 2006

SCB. Bakgrundsfakta till ekonomisk statistik. 2006:5. *Skola, vård och omsorg i privat regi*.

SCB. *Årsbok för Sveriges kommuner 2006*. Örebro 2006

Statens offentliga utredningar. *Gemensamt finansierad utjämning i kommunsektorn*. Betänkande av utjämningskommittén. SOU 2003:88

Statens offentliga utredningar. *Utgjämning av LSS-kostnader*. SOU 2002:103

Sveriges Kommuner och Landsting, *Samverkan pågår-möjligheter och begränsningar 2005*

Sveriges kommuner och landsting. *Statistik om hälso- och sjukvård samt regional utveckling 2005*. Borås 2006

9 Kommuners ekonomi och verksamhet

I detta kapitel beskriver vi översiktligt ekonomin och verksamheten i de större verksamhetsområdena som bedrivs i primärkommunerna. I avsnittet används i första hand den statistik som tas fram i respektive verksamhets egna bokslut, drifts- och verksamhetsredovisningar. Uppgifterna i detta kapitel är därför inte helt jämförbara med de uppgifter som redovisas i nationalräkenskaperna.

Primärkommunernas ekonomi

Kommunernas verksamhetskostnader (dvs. kostnaderna för kommunens årliga löpande verksamhet) var 411 miljarder kronor 2005, en ökning med 3 procent från 2004. Detta kan jämföras med ökningen av verksamhetskostnaderna i löpande priser 2003–2004 på 2 procent och 2002–2003 på 5 procent.

Resultaträkning för kommuner år 2003–2005. Miljarder kronor

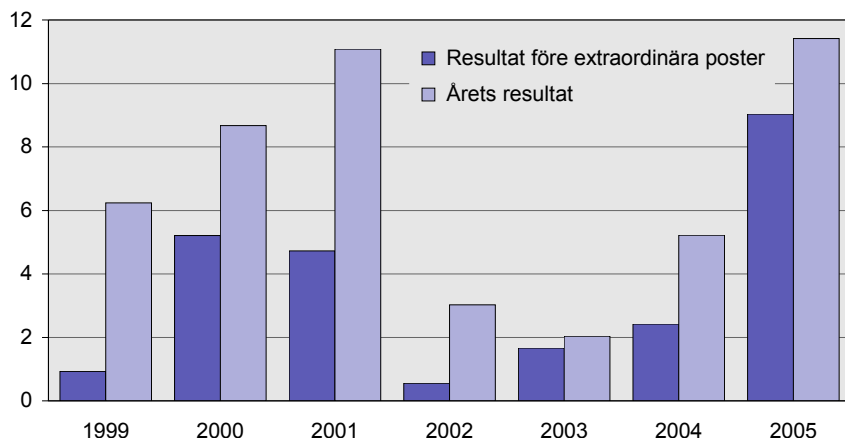
	År 2003	År 2004	År 2005
Verksamhetens intäkter	90,2	95,1	96,4
Verksamhetens kostnader	-387,5	-398,1	-411,0
Avskrivningar	-13,3	-13,4	-13,6
Verksamhetens nettokostnader	-310,6	-316,3	-328,2
Skatteintäkter	269,8	277,0	285,3
Generella statsbidrag och utjämning m.m. netto	39,3	38,7	..
Utjämningssystemen, generella statliga bidrag	..	..	48,3
Finansiella intäkter	11,2	10,1	9,9
Finansiella kostnader	-8,0	-7,0	-6,3
Resultat före extraordinära poster	1,7	2,4	9,0
Extraordinära intäkter	1,6	3,7	4,5
Extraordinära kostnader	-1,2	-0,9	-2,1
Årets resultat	2,0	5,2	11,4

Anm. Mellan 2004 och 2005 har en ändring av det kommunalekonomiska utjämningssystemet och generella statsbidrag bidrag genomförts.

Källa: SCB. Kommunernas hushållning med resurser 2005. OE 25 SM 0601

Kommunernas resultaträkningar för 2005 visar ett sammanlagt överskott på 9,0 miljarder kronor före extraordinära poster. Årets resultat, som också inkluderar extraordinära poster uppgår till 11,4 miljarder kronor vilket är mer än dubbelt så stort som 2004.

Kommunernas resultat år 1999–2005, löpande priser. Miljarder kronor

Observera att kommunernas resultat skiljer sig från det finansiella sparande som beräknas av NR. I kommunernas resultat, som bygger på kommunernas resultaträkningar, ingår bland annat finansiella poster medan utgifter för investeringar inte ingår.

Källa: SCB. Kommunernas hushållning med resurser 2005. OE 25 SM 0601

Det är resultatet före extraordinära poster som används som en indikator på kommunsektorns balans. Överskottet före extraordinära poster 2005 innebar en ökning från 2004 med 6,6 miljarder kronor. Största orsakerna till det ökade överskottet var större skatteintäkter och högre statsbidrag. Ett positivt finansnetto (differensen mellan de finansiella intäkterna och de finansiella kostnaderna) på närmare 3,6 miljarder kronor 2005 bidrog också till kommunernas överskott (se kapitel 8).

Kostnaden för den anställda personalen med 234,9 miljarder kronor utgjorde 57 procent av kommunens totala kostnad år 2005. Kostnaden för köp av verksamhet var 52,1 miljarder kronor (13 procent) och kostnaden för varor och tjänster uppgick till 58 miljarder kronor (14 procent)

Kommunernas största intäkt är skatteintäkter vilka därmed finansierar cirka 65 procent av verksamhetskostnaderna.

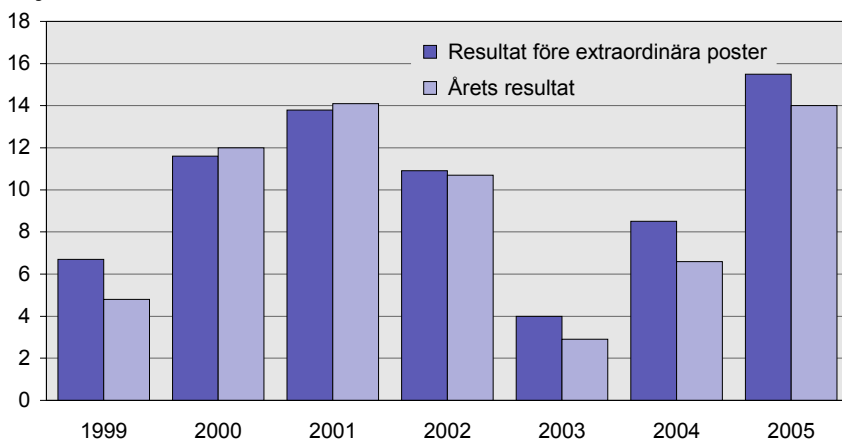
Kostnadsbegrepp för kommunernas verksamheter

Den kostnad som redovisas räknas fram som kommunens bruttokostnad minskad med dels interna intäkter, dvs. intäkter från andra förvaltningar i kommunen, dels för intäkter från försäljning av verksamhet till andra kommuner och landsting.

Statistikuppgifter om verksamheternas omfattning etc. är hämtade från den officiella statistiken som Skolverket respektive Socialstyrelsen ansvarar för. Statistiska centralbyrån är statistikansvarig myndighet för den ekonomiska statistiken.

Kommunkoncerner

Kommunerna kan organisera sin verksamhet på olika sätt och bland annat bedriva viss verksamhet i bolagsform i stället för i förvaltningsform. I huvudsak är det den affärsmässiga verksamheten som kan bedrivas i bolagsform. Kommunkoncernen omfattar dels den verksamhet kommunerna driver i förvaltningsform dels den verksamhet kommunen lagt i kommunala bolag. De kommunala bolagen påverkar kommunernas ekonomi och verksamhet. En kommun som äger företag som ger överskott kan dra nytta av detta medan en kommun med förlustföretag kan tvingas ge ägartillskott till detta bolag.

Kommunkoncernernas resultat år 1999–2005, löpande priser. Miljarder kronor

Observera att kommunkoncernernas resultat skiljer sig från det finansiella sparande som beräknas av NR. I kommunernas resultat, som bygger på kommunernas resultaträkningar, ingår bland annat finansiella poster medan utgifter för investeringar inte ingår (se Kapitel 7).

Källa: SCB. Kommunernas hushållning med resurser 2005. OE 25 SM 0601

Koncernens resultat, både vad gäller resultatet före extraordinära poster och årets resultat, var högre för hela koncernen än för enbart kommunen under perioden. År 2005 var koncernens resultat före extraordinära poster 15,5 miljarder kronor, vilket var 6,5 miljarder kronor mer än motsvarande resultat för kommunerna.

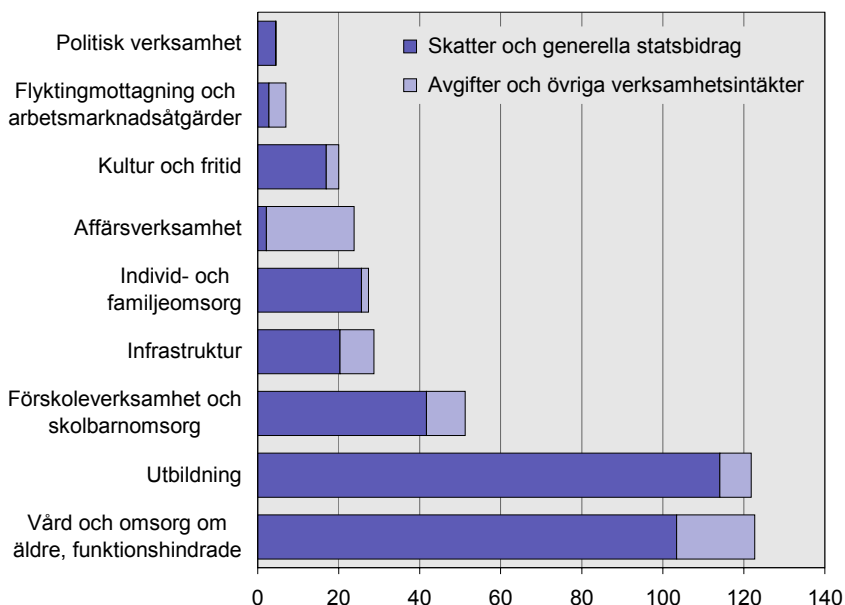
Årets resultat för koncernen 2005 var 14 miljarder kronor vilket var 2,5 miljarder kronor mer än årets resultat för kommunerna. Den mindre skillnaden mellan kommunkoncern och kommun vad gäller årets resultat beror på att kommunerna hade ett högre nettotillskott, 2,4 miljarder kronor, från extraordinära poster än koncernens på 0,2 miljarder kronor. Koncernen hade dessutom skattekostnader på 1,8 miljarder kronor som belastade årets resultat.

Verksamheternas kostnader och utveckling

Kommunernas verksamhet består av ett flertal olika tjänster och produkter. De flesta av dem är obligatoriska, dvs. kommunerna är skyldiga att tillhandahålla verksamheten för alla invånare. De största verksamhetsområdena för kommunerna är utbildningsverksamheter inklusive förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg samt omsorg om äldre och funktionshindrade.

Den största delen av kommunernas verksamhet finansieras av intäkter av skatter och generella bidrag från staten. Endast en mindre del finansieras med hjälp av avgifter och övriga verksamhetsintäkter som t.ex. riktade statsbidrag och andra bidrag som direkt kan hänföras till en viss verksamhet.

Kostnad och finansiering av kommunernas verksamheter år 2005. Miljarder kronor

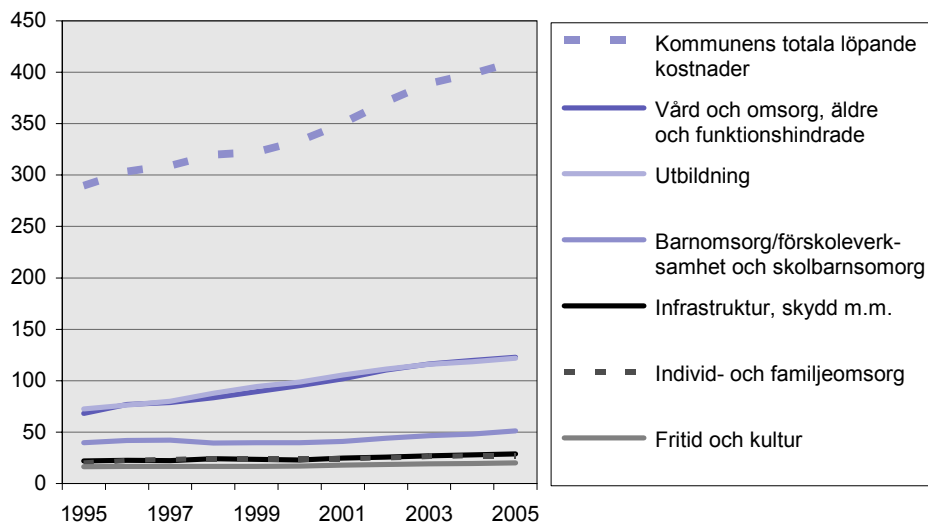
Kostnaden för färdtjänst/riksfärdtjänst på 1,7 miljarder kronor ingår ej.

Källa: SCB. Kommunernas hushållning med resurser 2005. OE25 SM 0601

Till verksamhetsområdet *affärsverksamhet* räknas sådana tjänster som kommunen utför men som till mer än 50 procent finansieras av taxor och avgifter. Exempel på sådana verksamheter är vattenförsörjnings- och avloppshantering, gator och vägar och bostadsverksamhet. Denna affärsverksamhet ingår inte i de offentliga myndigheterna enligt NR utan i näringslivet eftersom de inte finansieras av skatter.

Utvecklingen av kommunernas totala kostnader för de verksamheter som kommunen har skyldighet att tillhandahålla invånarna har skett i olika takt för de skilda verksamhetsområdena vilket framgår av diagrammet nedan.

Kostnad för kommunernas totala löpande verksamhet och vissa verksamhetsområden år 1995–2005, löpande priser. Miljarder kronor

Källa: SCB, Räkenskapssammandrag för kommuner.

Kostnaderna för de två största verksamhetsområdena *vård och omsorg om äldre och funktionshindrade* samt *utbildning*, exklusive förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg, har stadigt ökat sedan mitten av 1990-talet och i stort sett i samma takt. Kostnaderna för *barnomsorg/förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg* var i stort sett oförändrade och även något minskande under 1990-talets sista år för att därefter öka något under 2000-talets första år.

Vård och omsorg om äldre och funktionshindrade

Kostnaderna för omsorg om äldre och funktionshindrade, exklusive färdtjänst/riksfärdtjänst, uppgick till 122,7 miljarder kronor 2005. Detta motsvarar en genomsnittlig kostnad på 13 560 kronor per invånare. Den största delen av kostnaderna avsåg vård och omsorg om äldre med 80,3 miljarder kronor.

Det var närmare 135 000 äldre personer, som bodde i ordinärt boende, som var beviljade hemtjänst den 1 oktober 2005. Jämfört med år 2000 hade antalet personer med beviljad hemtjänst ökat med 12 procent. Cirka 100 000 äldre personer bodde permanent i särskilda boendeformer 2005, vilket var en minskning med 15 procent jämfört med år 2000.

Huvuddelen av kommunernas verksamhet avseende stöd och service till funktionshindrade personer är insatser enligt LSS. Den 1:a oktober 2005 hade ca 54 300 personer en eller flera insatser enligt LSS, exkl. insatsen råd och stöd. Detta var en ökning med tre procent från året före.

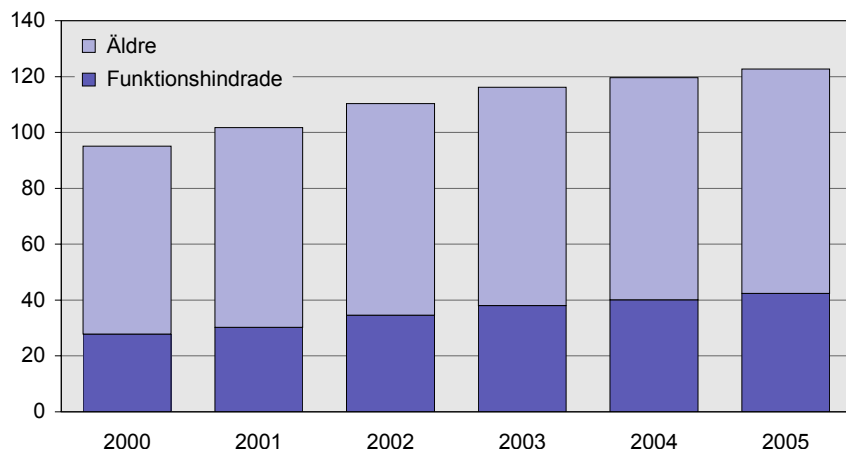
Speciallagar för äldre och funktionshindrade

Kommunernas skyldigheter att ge service, hjälp och omvårdnad för **äldre personer** regleras av socialtjänstlagen (SoL Lag 2001:453). Enligt lagen ska de äldres möjligheter att bo kvar hemma och ha kontakter med andra personer underlättas genom hjälp i hemmet, färdtjänst och annan service. För äldre människor med behov av särskilt stöd är kommunen också skyldig att inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad.

För **personer med funktionshinder** har kommunernas socialtjänst ett särskilt ansvar och ska verka för att dessa personer kan delta i samhällets gemenskap och leva som andra. För att ytterligare underlätta det dagliga livet för de funktionshindrade och främja full delaktighet i samhällslivet trädde lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS Lag 1993:387) i kraft 1994. Lagen syftar till att ge och skapa jämlika levnadsvillkor för personer med varaktiga och omfattande funktionshinder. LSS är en rättighetslag som ska komplettera de insatser som kan ges med stöd av lagstiftningen i SoL och hälso- och sjukvårdslagen (HSL Lag 1982:763).

De personer som omfattas av LSS har rätt att för sin dagliga livsföring få **assistansersättning** enligt lagen om assistentersättning (LASS Lag 1993:389) om personen har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan.

Kostnader för omsorg om äldre och funktionshindrade år 2000–2005, löpande priser. Miljarder kronor

Källa: SCB, Kommunernas hushållning med resurser 2005 OE 25 SM 0601

Huvuddelen av kostnaderna för *äldre personer* utgörs av kostnader för vård och omsorg i särskilt boende. Av de totala kostnaderna för äldre 2005 gick 65 procent till vård och omsorg i särskilt boende medan kostnaderna för hemtjänst för äldre i eget boende uppgick till drygt 20 procent.

Drygt 80 procent av kommunernas kostnader för *funktionshindrade personer* avser insatser för stöd och service enligt LSS och LASS. Denna andel har i stort sett varit konstant under de första åren under 2000-talet.

Kostnader för insatser enligt LSS och LASS år 2000–2005, löpande priser. Miljarder kronor

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Boende enligt LSS	10,4	11,1	12,0	13,3	13,8	14,3
Personlig assistent enligt LSS och LASS	7,3	8,2	9,8	11,0	12,1	12,9
Daglig verksamhet , övriga insatser enligt LSS	5,4	6,0	6,5	7,2	7,5	8,1
Insatser enligt LSS och LASS totalt	23,2	25,4	28,3	31,5	33,4	35,3

Källa: SCB. Kommunernas hushållning med resurser 2005. OE 25 SM 0601

Kostnaderna för personlig assistans upptar en växande andel av de totala kostnaderna för insatser enligt LSS och LASS och var nästan lika höga som kostnaderna för boende enligt LSS år 2005.

Även staten är huvudman för vissa delar av stöd och servicen för funktionshindrade. År 2005 fick kommunerna 8,1 miljarder kronor i ersättning från Försäkringskassan för kostnader för personlig assistans enligt LASS.

Förskoleverksamhet och utbildning

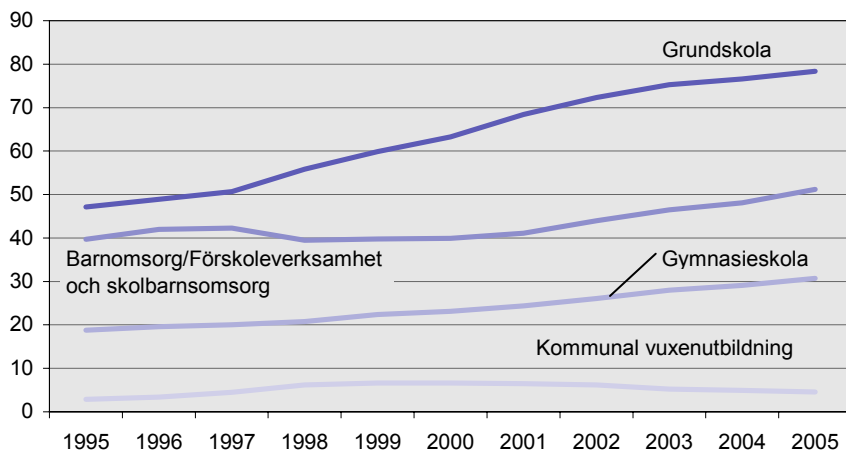
Kommunerna är skyldiga att tillhandahålla utbildning i olika former för medborgarna. De olika utbildningsformerna regleras av skollagen (1985:1100). Kommunernas ansvar avser förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg, utbildning för barn och ungdom samt vuxenutbildning. Kommunernas sammanlagda kostnader för dessa utbildningsverksamheter uppgick till 173 miljarder kronor år 2005 vilket motsvarande 19 120 kronor per invånare. I kostnaderna ingår även de kostnader kommunerna har för högskoleutbildning och uppdragsutbildning på sammanlagt en miljard kronor. Kostnaderna för utbildning har ökat för samtliga utbildningsformer förutom den kommunala vuxenutbildningen.

Det offentliga skolväsendet

Alla barn och ungdomar ska ha lika tillgång till utbildning i det offentliga skolväsendet – oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden. För barn och ungdomar anordnar den offentliga sektorn utbildning i form av förskoleklass, grundskola och gymnasieskola samt motsvarande skolformer, särskola, specialskola och sameskola. Dessutom ska det också anordnas pedagogisk verksamhet i form av förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg.

Det offentliga skolväsendet för vuxna ska ge vuxna tillfälle att komplettera sin utbildning. För vuxna anordnas utbildning i form av kommunal vuxenutbildning, vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvux) och svenskundervisning för invandrare (sfi).

Källa: Svensk författningssamling, skollagen

Kostnader för verksamheter inom utbildningsområdet år 1995–2005, löpande priser. Miljarder kronor

Från och med 1998 förs kostnaderna för förskoleklass (tidigare s.k. 6-årsverksamhet) från förskoleverksamheten till grundskolan

Källa: SCB, Offentlig ekonomi, Räkenskapssammandrag för kommuner

Satsningen på förskolan har ökat de senaste åren

Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg omfattar ett flertal olika verksamheter av det som tidigare gick under samlingsnamnet barnomsorg. Verksamheterna byggdes ut kraftigt under 1990-talet men även under 2000-talet genomfördes reformer för att öka tillgängligheten till förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg (maxtaxa, allmän förskola m.m.). År 2005 var kostnaden för förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg sammanlagt 51,2 miljarder kronor, motsvarande i genomsnitt 5 655 kronor per invånare.

Kostnaden för förskolan uppgick till drygt 70 procent av totalkostnaderna för förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen. Kostnaderna för familjedaghem (för barn 0 – 12 år) utgjorde endast en tjugondel av kostnaderna för förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg 2005.

År 2005 var 735 500 barn inskrivna i förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg totalt, varav hälften fanns i förskoleverksamheten. Sedan sekelskiftet har antalet inskrivna barn i förskolor ökat med 20 procent medan antalet barn inskrivna i familjedaghem minskat med drygt 40 procent. Antalet barn inskrivna i fritidshem är däremot i stort detsamma som fem år tidigare.

Mellan 2000 och 2004 låg antalet barn per årsarbetare i förskolan konstant på 5,4 men minskade till 5,2 barn per årsarbetare 2005. I

fritidshemmen däremot ökade antalet barn per årsarbetare till 18,6 år 2005, från att de två åren före legat på 18,2 och 17,5 barn per årsarbetare vid sekelskiftet.

Grundskolans kostnadsökning har avstannat

Kostnaderna för grundskolan har ökat mest av de olika skolformerna den senaste tioårsperioden på grund av demografiska förändringar. Kostnaden för grundskolan uppgick till 74,4 miljarder kronor och kostnaden för förskoleklassen till 4,0 miljarder kronor 2005, sammanlagt motsvarande dessa skolkostnader i genomsnitt 8 665 kronor per invånare. Jämfört med året före hade kostnaderna för grundskolan ökat med 2 procent.

Antalet elever i grundskolan läsåret 2005/06 var 995 500 elever vilket var något färre än läsåret innan. Den minskning av antalet elever som skett från "toppåret" läsåret 2001/02 med 1 057 200 grundskoleelever fortsätter därmed i takt med de mindre årskullarna.

Antal elever per lärare (exklusive övrig pedagogisk personal som t.ex. fritidspedagoger etc.) i grundskolan läsåret 2005/06 kan beräknas till 12,3 elever per lärare, vilket innebar en något ökad lärartäthet jämfört med tidigare år.

Kraftig ökning av gymnasieskolans kostnader under 2000-talet

Gymnasieskolan omfattar 17 treåriga nationella program, ett individuellt program samt specialutformade program. Programmen byggs upp av olika kurser, av vilka ett antal kärnämnen är obligatoriska för alla elever på de nationella programmen och det specialutformade programmet.

Kostnaden för gymnasieskolan var 30,7 miljarder kronor 2005 vilket motsvarade i genomsnitt 3 396 kronor per invånare. Kostnaden för gymnasieskolan började öka kraftigt under 2000-talet, till stor del beroende på att ett ökande antal ungdomar kommit i gymnasieåldern.

Antalet elever i gymnasieskolan var 359 400 läsåret 2005/06. Drygt 40 procent av alla elever i gymnasieskolan studerade på de mer studieförberedande programmen eller därtill anknutna studievägar och cirka 5 procent på individuella program.

Antal elever per lärare (exklusive övrig pedagogisk personal som t.ex. fritidspedagoger etc.) i gymnasieskolan läsåret 2005/06 var 12,3 elever per lärare, i stort sett samma lärartäthet som året före.

Kostnaderna för komvux minskar

Den kommunala vuxenutbildningen (komvux) består dels av en grundläggande vuxenutbildning, dels av en gymnasial vuxenutbildning och påbyggnadsutbildning. Läsåret 2004/05 gick cirka 229 000 elever i den kommunala vuxenutbildningen.

Den sammanlagda kostnaden för komvuxutbildningarna uppgick till 4,6 miljarder kronor 2005, varav 0,8 miljarder kronor avsåg den grundläggande utbildningen. Detta motsvarar en genomsnittlig kostnad per invånare på 513 kronor. Kostnaderna för den kommunala vuxenutbildningen har därmed fortsatt att minska, beroende på ett minskat elevantal, sedan de högsta kostnaderna vid sekelskiftet på 6,6 miljarder kronor.

Lästips:

SCB. *Den offentliga sektorn. Bokslut för verksamhetsåret 2003*. Örebro 2004

SCB. *Kommunernas hushållning med resurser*. Statistiskt meddelande OE 25 SM 0601

SCB. *Kommunernas resultat*. Statistiskt meddelande OE 24 SM 0601

SCB. *Bakgrundsfakta till ekonomisk statistik*. 2006:5. *Skola, vård och omsorg i privat regi*. 2006

SCB och Sveriges Kommuner och Landsting. *Vad kostar verksamheten i Din kommun? Bokslut 2005*. Stockholm 2006

SCB. *Utbildningskostnader 2001-2005*. Statistiskt meddelande UF 12 SM 0601

SCB. *Utbildningsstatistisk årsbok 2005*. Örebro 2005

SCB. *Årsbok för Sveriges kommuner 2006*. Örebro 2006

Socialstyrelsen. *Jämförelsetal för socialtjänsten 2005*

Socialstyrelsen. *Funktionshindrade personer – insatser enligt LSS år 2005*.

Statistik. *Socialtjänst 2006:2*

Socialstyrelsen. *Äldre – vård och omsorg år 2005*. Statistik. *Socialtjänst 2006:3*

Skolverket. *Beskrivande data 2005. Förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, skola och vuxenutbildning*. Rapport 265. 2005

Skolverket. *Barn, elever och personal – riksnivå*. Rapport 277. 2006

Sveriges kommuner och landsting. *Aktuellt om skola och barnomsorg*. 2006

Sveriges kommuner och landsting. *Aktuellt om äldreomsorgen*. 2006

Till detta avsnitt hör:

Tabell 19. Kostnader för kommunernas verksamheter, löpande priser

10 Landstingens ekonomi och verksamhet

I detta kapitel beskriver vi översiktligt ekonomin och de verksamheter som bedrivs i landstingen. I avsnittet används i första hand den statistik som tas fram i respektive verksamhets egna bokslut, drifts- och verksamhetsredovisningar. Uppgifterna i detta kapitel är därför inte helt jämförbara med de uppgifter som redovisas i nationalräkenskaperna.

Landstingens ekonomi och verksamhet

År 2006 finns det 18 landsting och 2 regioner (Västra Götalandsregionen och Region Skåne) samt en kommun som ansvarar för landstingens uppgifter (Gotlands kommun). Landstingen och regionerna ansvarar för uppgifter som är gemensamma för större geografiska områden än kommuner och som ofta kräver stora resurser.

Landstingens och regionernas verksamhetskostnader (dvs. kostnaderna för den årliga löpande verksamheten) var 201,3 miljarder kronor 2005, en ökning med 3,9 procent från 2004. Närmare hälften av kostnaderna avsåg löner (exklusive skattefria ersättningar) och övriga kostnader för personal (inklusive utbetalda pensioner)

Intäkterna i verksamheten uppgick till 29,9 miljarder kronor, skatteintäkterna till 147,1 miljarder kronor och generella statsbidrag (netto-redovisade) till 34,1 miljarder kronor. Skatteintäkter finansierade därmed 73 procent av landstingens verksamhetskostnader.

Inkomster av patientavgifter och andra avgifter finansierar genomsnittligt endast en liten del, 3 procent, av verksamhetskostnaderna totalt sett. För vissa av landstingens verksamheter är däremot avgiftsintäkterna avsevärt större.

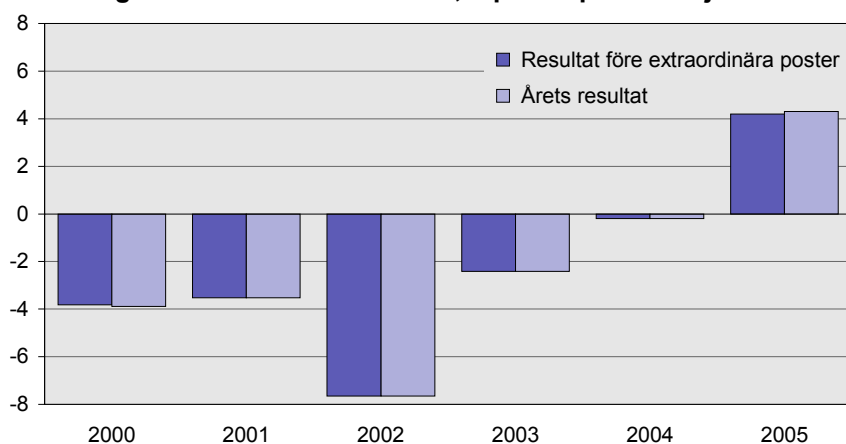
Resultaträkning för landsting och regioner år 2003–2005. Miljarder kronor

	2003	2004	2005
Verksamhetens intäkter	46,5	48,1	29,9
Verksamhetens kostnader	-190,0	-193,7	-201,3
Avskrivningar	-5,2	-5,6	-5,7
Verksamhetens nettokostnader	-148,7	-151,2	-177,1
Skatteintäkter	136,4	141,8	147,1
Generella statsbidrag och utjämning m.m. netto	10,3	9,6	34,1
Finansiella intäkter minus kostnader	- 0,4	- 0,4	0,1
Resultat före extraordinära poster	- 2,4	- 0,2	4,2
Extraordinära poster, netto	0,1	0	0,1
Årets resultat	- 2,4	- 0,2	4,3

Anm. Från och med 2005 redovisas inte läkemedelsbidraget i verksamheten utan som ett generellt statsbidrag.

Källa: Sveriges Kommuner och Landsting. Statistik om hälso- och sjukvård samt regional utveckling 2005.

Landstingen och regionernas sammanlagda resultaträkning för 2005 visar ett sammanlagt överskott på 4,3 miljarder kronor, vilket innebär en fortsatt förbättring av landstingens resultat. Alla landsting utom tre redovisade positiva resultat 2005.

Landstingens resultat år 2000–2005, löpande priser. Miljarder kronor

Observera att landstingens resultat skiljer sig från det finansiella sparande som beräknas av NR. I landstingens resultat, som bygger på landstingens resultaträkningar, ingår bland annat finansiella poster medan utgifter för investeringar inte ingår. (se Kapitel 7)

Källa: Sveriges Kommuner och Landsting. Statistik om hälso- och sjukvård samt regional utveckling 2005.

Till skillnad mot primärkommunerna är landstingens resultatet före extraordinära poster och årets resultat i stort sett lika under perioden 2000 – 2005. Resultatet före extraordinära poster är det resultat som man utgår från vid diskussioner om huruvida landstingen har sin ekonomi i balans enligt balanskravet. (Se kapitel 8).

Hälften av landstingens kostnader avser personal

Närmare hälften av landstingens och regionernas totala utgifter avser personalkostnader, 31 procent för löner och 17 procent för övriga kostnader för personal. Utgifter för material och tjänster uppgick till 28 procent och utgifter för köp av verksamhet till 11 procent.

Landstingens och regionernas verksamheter omfattar såväl verksamheter inom hälso- och sjukvård som verksamheter inom regional utveckling. Den största verksamheten är hälso- och sjukvården som omfattar drygt 90 procent av landstingens totala nettokostnader.

Kostnader och intäkter efter huvudområden 2005

	Netto- kostnad (bruttokost- nad minus bruttointäkt)	Verksamhetens		Invester- ings- utgifter
		externa kost- nader/intäkter (netto)	interna kost- nader/intäkter (netto)	
Hälso- och sjukvård	-165,4	-125,3	-39,1	3,6
Regional utveckling	-12,0	-11,2	-0,8	0,8
Serviceverksamheter	0,0	-37,1	37,1	3,3
Utbetalda pensioner, ränteintäkter m.m.	0,8	-3,6	2,7	0
Summa verksamhet ¹	-178,2	-177,2	0	7,7

1) Den totala nettokostnaden för samtliga verksamheter inkluderar Gotlands kommuns nettokostnader för hälso- och sjukvård. När det gäller verksamheternas kostnader och intäkter ingår inte Gotland.

Källa: Sveriges Kommuner och Landsting. Statistik om hälso- och sjukvård samt regional utveckling 2005.

Nettokostnaderna, dvs. bruttokostnad minus bruttointäkt, uppgick till 178,2 miljarder kronor 2005. Nettokostnaden avser därmed den kostnaden som ska finansieras med skatter, generella statsbidrag och finansnetto. I nettokostnaderna har servicekostnaderna som t.ex. ersättning för fastigheter etc. fördelats ut på de olika verksamheterna.

Koncernens resultat

I koncernen ingår landstingens samtliga förvaltningsenheter och bolag. Skillnaden i resultat för landstingskoncernerna sammantaget och landstingen sammantaget är, i motsats till kommunerna, liten. För de landsting vars koncernredovisning inte skiljer sig från landstingets resultaträkning mer än marginellt räcker det enligt lagen med en verbal redovisning.

År 2005 redovisar åtta landsting en resultaträkning för koncernen. De åtta huvudmännen (landstingen i Stockholms län, Södermanlands län, Östergötlands län, Västra Götalandsregionen, Örebro län, Västmanlands län, Västerbottens län, Norrbottens län samt Västra Götalandsregionen) redovisar sammanlagt ett resultat före extraordinära intäkter som är 0,2 miljarder kronor högre än motsvarande landstings resultat före extraordinära poster.

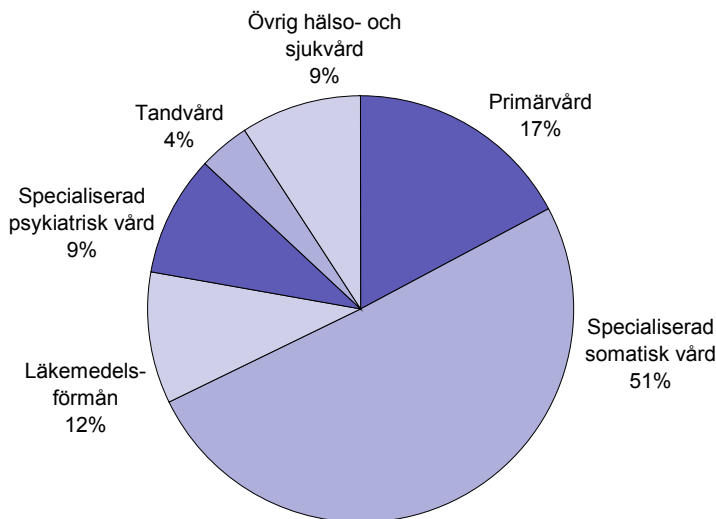
Hälso- och sjukvården

Landstingens kostnader för hälso- och sjukvården uppgick till 165,4 miljarder kronor 2005. Denna kostnad kan sättas i relation till samhällets kostnader (inklusive hushållens och statens utgifter) för hälso- och sjukvården totalt, vilket i nationalräkenskaperna beräknas till 222,5 miljarder kronor 2005.

Kostnadsbegrepp för hälso- och sjukvårdens verksamheter

Den *kostnad* som främst redovisas för landstingens verksamheter inom hälso- och sjukvården räknas fram, på motsvarande sätt som för kommunernas verksamheter, som landstingens bruttokostnad minskad med dels interna intäkter, dels för intäkter från försäljning av verksamhet till andra kommuner och landsting.

Nettokostnaden, som visar den kostnad som ska finansieras med skatter, generella statsbidrag och finansnetto redovisas parentetiskt för verksamheterna.

Fördelning av kostnader för hälso- och sjukvården år 2005. Procent

Den politiska verksamheten avseende hälso- och sjukvården utgör 1 procent av nettokostnaderna och redovisas inte i diagrammet. Öppenvårdsläkemedlen redovisas separat. Läkemedel i den slutna vården redovisas under respektive verksamhet.

Källa: Sveriges Kommuner och Landsting. Ekonomirapporten. November 2006

Prestationer (verksamhetsmått) inom hälso- och sjukvården

Som mått på prestationer i hälso- och sjukvården används **besök** respektive **vårdtillfälle/utskriven patient**. Besök används för att beskriva behandlingar i öppen vård och vårdtillfällen/utskriven patient behandlingar i slutenvård.

Inom primärvården har det blivit allt vanligare att ett "normalt" besök på vårdcentralen ersätts med en telefonkontakt. För att registreras som telefonkontakt ska den ersätta ett besök och det ska finnas en journalanteckning.

Inom den specialiserade vården särskiljs **mottagningsverksamhet** från **dagsjukvård**. Med dagsjukvård avses öppenvård som innebär mer omfattande eller resurskrävande insatser än vad ett besök normalt kräver.

Som en tredje vårdform vid sidan av öppen- och slutenvården kan **hemsjukvård** särredovisas. Denna vårdform bedrivs inom såväl primärvård som specialiserad somatisk vård och psykiatrisk vård.

Källa: Sveriges Kommuner och Landsting. Statistik om hälso- och sjukvård samt regional utveckling.

Läkarbesök och vårdplatser

Antalet läkarbesök, totalt sett (inklusive besök i dagsjukvården), var 25,4 miljoner besök år 2005 vilket var något större än 2004 då motsvarande antal läkarbesök (dvs. inklusive besök i dagsjukvården) var 25,3 miljoner.

Besök hos andra personalkategorier än läkare har ökat inom hälso- och sjukvården och utgjorde totalt cirka 33 miljoner besök 2005. De flesta av dessa besök gjordes i primärvården.

Antalet disponibla vårdplatser var 2005 26 500. År 2004 fanns det 27 000 platser, vilket kan jämföras med 29 100 platser 2001. De flesta vårdplatserna fanns i den specialiserade somatiska vården.

Primärvård

Primärvård är den första vårdnivån inom hälso- och sjukvård och omfattar basal medicinsk utredning, behandling och omvårdnad samt förebyggande arbete och rehabilitering. Den sammanlagda kostnaden för primärvården var 31 miljarder kronor 2005 (nettokostnad 27 miljarder kronor). Primärvården omfattar tio olika delområden, varav allmänläkarvård svarar för cirka hälften av kostnaderna och sjuksköterskevården för drygt en tiondel.

Totalt gjordes 12,7 miljoner läkarbesök 2005 inom primärvården, vilket motsvarade 1,4 besök per invånare. Det helt dominerande delområdet var *allmänläkarvård* som svarade för 85 procent av läkarbesöken. Det näst största delområdet, *jourverksamheten*, utgjorde knappt 9 procent.

Specialiserad somatisk vård

Specialiserad vård utgör den andra vårdnivån. Kostnaden för den specialiserade somatiska vården var 92 miljarder kronor (nettokostnad 85 miljarder kronor). Den specialiserade somatiska vården omfattar medicinsk utredning, behandling och omvårdnad som kräver mer specialiserade insatser samt större tekniska och personella resurser än primärvård. Verksamheterna bedrivs huvudsakligen vid sjukhus men även utanför sjukhus på specialistläkarmottagningar eller vårdcentraler.

Antalet besök gällande samtliga personalkategorier i den specialiserade somatiska mottagningsverksamheten uppgick till 16,8 miljoner 2005, motsvarande 1,9 besök per invånare. Vanligast är besök hos

läkare som 2005 uppgick till 11,2 miljoner. Cirka 24 procent av vårdkontakterna köpte landstingen av andra producenter.

Antalet vårdtillfällen i sluten specialiserad somatisk vård uppgick till 1,4 miljoner vårdtillfällen/utskrivningar 2005, varav 96 procent producerades av landstingen och regionerna.

Specialiserad psykiatrisk vård

Specialiserad psykiatrisk vård omfattar psykiatrisk korttidsvård och psykiatrisk långtidsvård. Kostnaden för denna vård var 17 miljarder kronor 2005 (nettokostnad 16 miljarder kronor) varav drygt hälften avsåg den psykiatriska slutna vården. Området omfattar även behandlingshem inom den psykiatriska barn- och ungdomsvården.

Antalet mottagningsbesök inklusive hembesök uppgick till nästan 4 miljoner. Av den sammanlagda verksamheten sker drygt 80 procent i egen regi.

Antalet vårdtillfällen/utskrivningar inom den specialiserade psykiatriska *slutna* vården uppgick till närmare 90 000. Det är det område inom den specialiserade psykiatriska vården som tar de största resurserna.

Tandvård

Kostnaderna för tandvården var 8 miljarder kronor 2005 (nettokostnad 4,5 miljarder kronor). Hälften av resurserna inom tandvården går till allmäntandvård för barn och ungdomar. Den omfattar all förebyggande och basal tandvård som ges till ungdomar i åldern 0–19 år. Den specialiserade tandvården är också ett delområde som tar stora resurser i anspråk. Den omfattar exempelvis tandreglering och tandlossningssjukdomar och vänder sig till såväl barn och ungdomar som vuxna.

Övrig hälso- och sjukvård

Kostnaderna för den övriga hälso- och sjukvården uppgick till 16 miljarder kronor 2005 (nettokostnad 13 miljarder kronor). De mest framträdande verksamheterna är *handikappverksamhet/hjälpmedelsverksamhet* samt *ambulans och sjuktransporter*. Handikappverksamhet/hjälpmedelsverksamhet omfattar bl.a. hjälpmedelscentraler (hörcentraler, syncentraler och instrumentverkstäder) ortopedisk verksamhet samt pedagogisk hörselvård. Övriga verksamheter

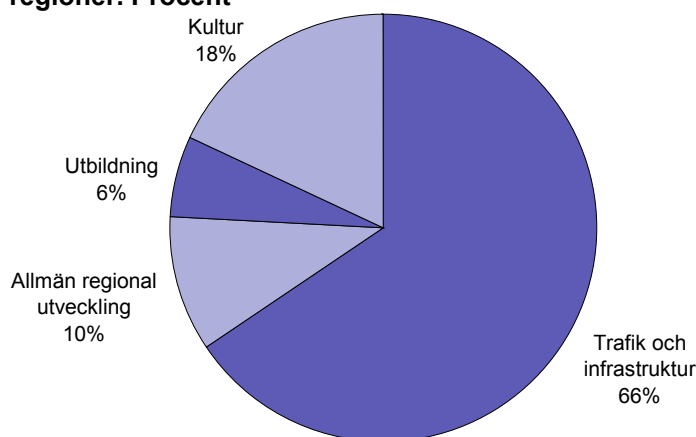
inom området är sjukresor, social verksamhet, folkhälsofrågor, forskning och utvecklingsverksamhet m.m.

Inom den övriga hälso- och sjukvården redovisas 423 000 besök/hembesök vilket motsvarar 0,05 besök/hembesök per invånare.

Regional utveckling

Den regionala utvecklingen omfattar fem huvudområden, varav det största är trafik- och infrastruktur. Landstingens och regionernas nettokostnader för dessa aktiviteter uppgick sammanlagt till 12,0 miljarder kronor 2005. Landstingen och regionerna samverkar ofta nära med andra aktörer i regionen, t.ex. näringsliv och kommuner, i dessa områden. Detta samarbete kan läggas upp på olika sätt vilket medför att det finns stora olikheter avseende landstingens ansvar och kostnader.

Nettokostnader för regional utveckling 2005, samtliga landsting och regioner. Procent

Nettokostnader avser bruttokostnader minus bruttointäkt. I nettokostnaden har servicekostnader, t.ex. ersättning för fastigheter etc. fördelats ut på verksamheterna.

Den politiska verksamheten avseende regional utveckling utgör 1 procent av nettokostnaderna och redovisas inte i diagrammet.

Källa: Sveriges Kommuner och Landsting. Statistik om hälso- och sjukvård samt regional utveckling 2004. Verksamhet och ekonomi i landsting och regioner.

Trafik och infrastruktur

Nettokostnaderna för trafik- och infrastrukturområdet uppgick till 7,8 miljarder kronor 2005. Landsting och regioner ansvarar tillsammans med kommunerna för kollektivtrafiken i länet genom särskilda länstrafikbolag. Stockholms läns landsting och Region Skåne ansva-

rar ensamma för trafiken. Verksamhetsområdet omfattar anslag/stöd till trafikbolag och bidrag till annan form av persontransporter samt bidrag till tele- och datakommunikationer, byggande av vägar m.m.

Utbildning och kultur

Landstingen är huvudmän för naturbruksgymnasier och för cirka hälften av landets folkhögskolor. Nettokostnaderna för utbildning och kultur uppgick till 2,9 miljarder kronor 2004. De största kostnaderna inom detta område avser teater- och musikverksamhet (31 procent) och folkhögskoleverksamhet (18 procent).

Lästips:

Regeringskansliet. *Kommuner och landsting – organisation, verksamhet och ekonomi*. www.regeringen.se

SCB. *Den offentliga sektorn. Bokslut för verksamhetsåret 2003*. Örebro 2004

SCB. *Årsbok för Sveriges kommuner 2006*. Örebro 2006

Socialstyrelsen. *Hälso- och sjukvårdsrapport 2005*. 2005

Sveriges Kommuner och Landsting. *Ekonomirapporten*. November 2006

Sveriges Kommuner och Landsting. *Statistik om hälso- och sjukvård samt regional utveckling 2005. Verksamhet och ekonomi i landsting och regioner*. 2006

Till detta avsnitt hör:

Tabell 20. Landstingens kostnader och intäkter efter område

11 Ålderspensionssystemet

I detta kapitel beskriver vi den tredje delsektorn i den offentliga sektorn, nämligen ålderspensionssystemet (tidigare benämnt socialförsäkringssektorn) från ett verksamhetsperspektiv. Perspektivet innebär att i första hand den statistik som tas fram i verksamhetens egna bokslut, drift- och verksamhetsredovisningar används.

Trygghet vid ålderdom en del av socialförsäkringen

Trygghet vid ålderdomen ingår som en del i vårt gemensamma socialförsäkringssystem. Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten är en del av samhällets ekonomiska äldrepolitik och ingår därmed i *socialförsäkringarna*, som svarar för huvuddelen av samhällets ekonomiska trygghetssystem (se kapitel 6).

Socialförsäkringar

Socialförsäkringen syftar till att ge ett ekonomiskt skydd vid

- sjukdom,
- arbetsskada eller vid
- ålderdom
- samt för familjer med barn och för personer med funktionshinder.

Socialförsäkringarna finansieras främst genom socialavgifter från arbetsgivare och egenföretagare, allmän pensionsavgift, statliga ålderspensionsavgifter, statliga medel samt fondavkastning. *Med undantag för ålderspensionssystemet* förs avgifterna till statsbudgeten varifrån socialförsäkringsförmånerna betalas ut.

Förutom ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten består socialförsäkringens ekonomiska skydd vid ålderdom av

Ersättning vid ålderdom: Garantipension till ålderspension, bostadstillägg till pensionärer, delpension, äldreförsörjningsstöd och särskilt bostadstillägg

Ersättning vid dödsfall: Omsättningspension, särskild efterlevnadspension, änkepension

Övrigt skydd: Frivillig pension, sjömanspension

Källa: Försäkringskassan. Årsredovisning 2005

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Den del av samhällets skydd vid ålderdom som inte betalas ut via statsbudgeten benämns ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. Detta är den tredje delsektorn i den offentliga sektorn enligt den indelning som används i den officiella statistiken. (Se kapitel 2 Den offentliga sektorns struktur, ansvar och nyttjande.) Detta ålderspensionssystem ersätter det tidigare gällande pensionsystemet, vilket omfattade ATP och folkpension. Det äldre pensionsystemet kommer att fasas ut fram till 2018 och successivt ersättas av det nya ålderspensionssystemet.

Utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten belastar således inte statsbudgeten. De ingår emellertid i de utgifter som omfattas av utgiftstaket för staten.

Ålderspensionssystemets uppbyggnad

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten består av två huvuddelar:

Inkomstpensionen inklusive tilläggspension - fördelningsdel

Premiepensionen - premiereservdel

Det reformerade ålderspensionssystemet finansieras genom ett antal avgifter som betalas av arbetsgivare, egenföretagare, staten och den enskilde själv. Ålderspensionssystemet är avgiftsbestämt till skillnad mot övriga försäkringsgrenar som är förmånsbestämda. Detta innebär att avgifterna ligger fast och pensionsförmånernas värde anpassas till vad som är möjligt med tillgängliga medel. Avgifterna till ålderspensionssystemet förs inte till statsbudgeten utan till AP-fonderna och premiepensionssystemet.

Avgifterna till pensionssystemet är bestämda till 18,5 procent av pensionsunderlaget. Pensionsunderlaget består av pensionsgrundande inkomster och pensionsgrundande belopp.

Av de sammanlagda pensionsavgifterna går 16 procentenheter till inkomstpensionens fyra buffertfonder (en fjärdedel vardera) och 2,5 procentenheter till premiepensionen.

Varifrån kommer avgifterna?

Ålderspensionssystemet finansieras av flera olika avgifter:

Arbetsgivaravgifter, ålderspensionsavgift betalas av arbetsgivare.

Egenavgift, ålderspensionsavgift betalas av egenföretagare.

Allmän pensionsavgift, betalas av förvärvsaktiva som får pensionsrätt.

Statlig ålderspensionsavgift, betalas från olika anslag i statsbudgeten för pensionsrätt för t.ex. arbetslöshet och sjukpenning, och för pensionsgrundande belopp som t.ex. pensionsrätt för barnår.

Regleringar m.m.

Alla avgiftsinkomster går inte till pensionssystemet. Avgifter över det så kallade inkomsttaket, 8,07 inkomstbasbelopp före avdrag för allmän pensionsavgift, (7,5 inkomstbasbelopp efter avdrag) förs till statsbudgeten.

Källa: Försäkringskassan. Pensionssystemets årsredovisning 2005

Inkomstpensionen med buffertfonder

Huvuddelen av avgifterna till pensionssystemet, motsvarande 16 procent av förvärvsinkomsterna, går till inkomstsystemet inklusive tilläggspensionen. Det finns ett klart samband för individen mellan vad som betalats in till systemet och vad som senare betalas ut till pensionären. Inkomstpensionen är ett fördelningssystem, vilket innebär att dagens pensionsavgifter utbetalas som pensioner till dagens pensionärer. För den enskilda personens inbetalda pensionsavgifter erhålls pensionsrätter som visar att systemet är skyldig individen medel. Dessa medel betalas sedan ut när personen blir pensionär.

Inkomstpensionen och tilläggspensionen finansieras från AP-fonderna. AP-fondernas roll i det reformerade ålderspensionssystemet är att utjämna svängningar i balansen mellan pensionsavgifter och pensioner.

Buffertfonder

I samband med pensionsreformen 2000 ändrades regelverket för de tidigare AP-fonderna och de ändrade också namn. Som en följd av ombildandet av AP-fonderna reducerades AP-fonderna i det tidigare pensionssystemet (ATP-systemet) och medel överfördes till staten. Dessa medel har använts för att minska statsskulden med cirka 200 miljarder kronor de första åren på 2000-talet.

AP-fonderna

Första, Andra, Tredje och Fjärde och Sjätte AP-fonderna förvaltar det buffertkapital som ingår som en mindre del av inkomstpensionens tillgångar. **Sjunde AP-fonden** förvaltar en stor andel av det fonderade kapitalet i premiepensionssystemet. Eftersom det inte finns någon femte AP-fond är fonderna sex till antalet.

Första, Andra, Tredje och Fjärde AP-fonderna har samma uppdrag – att förvalta globala portföljer av aktier, obligationer och andra räntebärande papper.

Sjätte AP-fonden har ett specialiserat uppdrag att investera en mindre del av pensionssystemets fonderade kapital på den s.k. riskkapitalmarknaden,

Sjunde AP-fonden har inrättats för att förvalta Premiesparfonden. Sjunde AP-fonden förvaltar även Premievalsfonden som är ett statligt alternativ bland cirka 700 valbara fonder i premiepensionssystemet.

År 2005 ökade buffertfonden, dvs. Första – Fjärde och Sjätte AP-fonderna, med 123 miljarder kronor. Nettot mellan pensionsavgifterna och pensionsutbetalningarna gav ett överskott på 10,4 miljarder kronor 2005. Avkastningen på fonderna uppgick till drygt 114 miljarder kronor och administrationskostnaderna till cirka 2 miljarder kronor.

Avkastningen på fonderna är beroende av utvecklingen på aktiemarknaden eftersom nära 60 procent av tillgångarna är placerade i aktier, varav merparten i utländska aktier. Uppgången för den svenska aktiemarknaden var 32 procent (OMXS) 2005 medan motsvarande utveckling för 2004 var 21 procent.

Tillgångarna i AP-fonderna (buffertfonderna) svarar för en mindre del av tillgångarna i inkomstpensionen. Förutom buffertfonderna beräknas en tillgång i form av framtida avgifter. Denna så kallade avgiftstillgång uppgick till 5 721 miljarder kronor vid utgången av 2005 och svarar för knappt 90 procent av systemets tillgångar på 6 490 miljarder kronor.

Pensionsskulden, som består av intjänade pensionsrätter med avdrag för utbeta pensioner, uppgick till 6 461 miljarder kronor vid utgången av 2005.

Inkomstpension år 2003–2005. Miljarder kronor

	2003	2004	2005
Förändring av fondtillgångar			
Pensionsavgifter	165,1	171,6	179,6
Pensionsutbetalningar	-155,0	-164,8	-169,1
Avkastning på fonderat kapital	82,1	65,2	114,6
Administrationskostnader	-2,4	-2,7	-2,0
Summa förändring fondtillgångar	89,4	69,3	123,0
Förändring av avgiftstillgång	172,3	141,5	114,1
Tillgångar, 31/12			
Buffertfonderna	576,9	646,2	769,2
Avgiftstillgång	5 465,1	5 606,6	5 720,7
Summa tillgångar	6 042,0	6 252,8	6 489,9
Pensionsskuld, 31/12	5 984,2	6 244,0	6 461,5
Balanstalet	1,0097	1,0014	1,0044

Källa: Försäkringskassan, Pensionssystemets årsredovisning. Inkomstpensionssystemet resultat- och balansräkning 2004, 2005.

Balanstalet utgör bromsen i pensionssystemet

Inkomstpensionssystemets tillgångar i relation till skulderna visade ett balanserat överskott på 28 miljarder kronor vilket gav ett balans-tal på 1,0044. Balanstalet avser förhållandet mellan systemets tillgångar och skulder. Tillgångarna är dels värdet av avgiftsflödet, dels AP-fondernas kapital. Skulderna utgörs av summan av pensionstillgodohavandena (pensionsbehållningar och värdet av ATP-poäng) och värdet av det pensionsåtagande som är under utbetalning.

Om balanstalet understiger 1 så reduceras den årliga uppräkningsen av intjänade pensionsrätter och utbetalda pensioner tills balansen mellan tillgångar och skulder återställs. Detta är den så kallade bromsen i pensionssystemet.

Den automatiska balanseringen

När balanstalet är mindre än 1 är skulderna större än tillgångarna. Det innebär att "räntan" i pensionssystemet justeras ner till den takt som gör att pensionsskulden inte överstiger tillgångarna. För individen innebär det att pensionstillgodohavandet alternativt pensionen inte ökar i samma takt som de hade gjort om balanseringen inte aktiverats. Om balanstalet, efter det att balanseringen har aktiverats blir större än 1 används överskottet till att öka "räntan" så att indexeringen återställs i den takt som systemets finansiella ställning tillåter.

Källa: Försäkringskassan. Årsredovisning 2005

Premiepensionssystemet

De resterande 2,5 procentenheter av avgifterna på sammantaget 18,5 procent av pensionsunderlaget (inkomsterna till ålderspensionssystemet) går till premiepensionssystemet. I premiepensionssystemet fonderas avgifterna i personliga konton för kommande utbetalningar. Storleken på denna del av en persons pension är således både beroende av tillväxten i de valda fonderna och av den årliga avgiften.

År 2005 uppgick avgifterna till premiepensionen avseende nya pensionsrätter till knappt 24 miljarder kronor och avkastningen på fonderna till 45 miljarder kronor. Efter avdrag för administrationskostnader m.m. ökade fondtillgångarna med 68 miljarder kronor.

Premiepension år 2003–2005. Miljarder kronor

	2003	2004	2005
Förändring av fonderade tillgångar			
Pensionsavgifter	21,0	22,4	23,6
Pensionsutbetalningar	0,0	0,0	-0,1
Avkastning på fonderat kapital	13,9	9,0	44,8
Administrationskostnader, m.m.	-0,2	-0,3	-0,3
Summa förändring fondtillgångar	34,7	31,0	68,0
Tillgångar, 31/12			
Försäkringstillgångar	94,2	125,1	193,1
Övriga tillgångar	46,1	45,4	47,4
Summa tillgångar	140,3	170,5	240,5

Källa: Försäkringskassan, Pensionssystemets årsredovisning. Premiepension, resultat- och balansräkning 2004, 2005

Vid utgången av 2005 uppgick tillgångarna till 240 miljarder kronor, varav 47 miljarder kronor bestod av "övriga tillgångar" som ännu inte var placerade i de cirka 700 fonderna. Fondkapitalet uppgick till 193 miljarder kronor.

Premiepensionssystemet ska föras från den offentliga sektorn

Enligt ett beslut i Eurostat i mars 2004 ska premiepensionssystemet senast 2007 inte längre räknas till den offentliga sektorn, medan inkomstpensionssystemet även fortsättningsvis blir en del av den offentliga sektorn. Med anledning av detta kommer nationalräkenskaperna att genomföra nödvändiga omräkningar retroaktivt bakåt till 1995. Som en konsekvens av förändringen kommer, i redovisningarna av den ekonomiska statistiken, den offentliga sektorns sparande att minska medan hushållens sparande kommer att öka.

Premiepensionsmyndigheten

Premiepensionsmyndigheten (PPM) är försäkringsgivare för premiepensionen i det allmänna ålderspensionssystemet. Myndighetens huvudsakliga uppgifter är att hantera individuella konton för pensionsmedel i olika värdepappersfonder och att, i samarbete med Försäkringskassan, besluta om och medverka vid pensionsutbetalningar och informera om premiepensionssystemet.

Individuella val i premiepensionssystemet

Det första valet av fonder i premiepensionssystemet skedde hösten 2000 och omfattade 4,4 miljoner sparare. Varje år tillkommer drygt hundratusen sparare i systemet och 2006 finns 5 570 000 personer totalt, varav 114 000 nytillkomna.

Drygt 5,5 miljoner personer sparade i premiepensionssystemets fonder 2005. Värdet på pensionsspararnas fondinnehav per den 31 december 2005 uppgick till 193 miljarder kronor och värdeutvecklingen under året var drygt 30 procent.

Antalet fondbyten har nästan fördubblats jämfört med föregående år och 2005 gjordes 1,2 miljoner fondbyten. Cirka 40 procent (2,3 miljoner personer) gjorde inget aktivt val av fonder, vilket innebär att deras del i premiepensionssystemet förvaltas av den Sjunde AP-fonden.

Av de 114 000 pensionssparare som fick sitt första valpaket från PPM våren 2006 valde drygt 9 000 att göra ett eget fondval. Drygt 90 procent av de nya pensionsspararna avstod från att aktivt välja någon annan förvaltare och de fick därmed sina pensionsmedel placerade i Premiesparfonden.

Lästips:

Försäkringskassan. *Årsredovisning 2005*. 2006

Försäkringskassan. *Pensionssystemets årsredovisning 2005*. 2006

Försäkringskassan. Socialdepartementet. *Den svenska ålderspensionen*. 2005

Premiepensionsmyndigheten. *Årsredovisning avseende år 2005*. 2006

Statistics Sweden, Economic analysis unit, *Task force on Employer's Retirement Schemes*. PM. September 21-23, 2005 Washington DC.

12 Offentligt ägda bolag

I detta kapitel beskrivs de offentligt ägda bolagen. Beskrivningen utgår i huvudsak från företagsekonomiska redovisningar.

Näringslivet omfattar både privat och offentligt ägda företag som producerar för en marknad. De offentligt ägda företagen ingår alltså inte i myndighetssektorn utan i näringslivet i nationalräkenskaperna (det finns några undantag, som gäller företag som inte drivs under marknadsmässiga former). De offentligt ägda företagen står för drygt 7 procent av de sysselsatta i näringslivet.

Liksom de privatägda företagen, så står de offentligt ägda under aktiebolagslagen och andra lagar och förordningar som styr företagsverksamheten i Sverige. Men de offentligt ägda företagen står också under en politisk styrning som gör att deras verksamhet delvis skall svara mot andra mål än de privatägda företagen. Till exempel finns det i kommunallagen bestämmelser om när en kommun får lämna över verksamhet till ett kommunalt bolag.

För de statliga företagen kan staten ställa särskilda krav på att de skall vara föredömen inom områden som miljö, etik och jämställdhet. Därtill kommer att vissa statliga företag skall tillgodose särskilda samhällsintressen, som t.ex. Apoteket och Systembolaget.

Statligt ägda företag

De statligt ägda företagen står för två tredjedelar av de sysselsatta bland de offentligt ägda företagen och hade en nettoomsättning på 311 miljarder kronor år 2005.

Resultaträkning för de statliga företagen. Miljoner kronor

	2004	2005
Nettoomsättning	287 639	311 297
Kostnader	-250 271	-251 302
Resultat från andelar i intresseföretag	5 263	6 964
Rörelseresultat	42 631	66 959
Finansiella intäkter	4 229	5 616
Finansiella kostnader	-9 515	-9 459
Resultat före skatt	37 346	63 116
Skatt	-6 752	-11 080
Årets resultat	30 594	52 036

Resultaträkningen är en konsolidering av statligt ägda företag.

Källa: Regeringskansliet. Verksamhetsberättelse för företag med statligt ägande 2005

Resultatet i de statliga företagen förbättrades kraftigt från 31 miljarder år 2004 till 52 miljarder år 2005. Den största resultatförbättringen stod Vattenfall för med 11 miljarder.

Statliga företag med särskilda samhällsintressen

För statliga företag med särskilda samhällsintressen sätts främst samhällsekonomiska mål, vilket gör att det kan bli en konflikt med de ekonomiska målen. De samhällsekonomiska målen kan variera betydligt mellan företagen. Målen kan ibland vara fastslagna i lag, men kan också tas genom regeringsbeslut eller genom avtal mellan företaget och staten. De största företagen sett till omsättningen är Apoteket, Svenska Spel, Systembolaget och Samhall. Ur ekonomisk synpunkt är Svenska Spel speciellt eftersom de genererar mycket stora vinster som levereras till staten och föreningslivet.

Statliga företag under marknadsmässiga villkor

För statliga företag som verkar under marknadsmässiga villkor ställer staten främst avkastningskrav på marknadsmässiga grunder. De största företagen sett till omsättningen är Vattenfall, TeliaSonera (svenska staten äger 45,3 procent), SAS (21,4 procent), Posten, LKAB och Vin&Sprit. De största utdelningarna till staten kom år 2005 från TeliaSonera och Vattenfall.

Resultaträkning för statliga företag som verkar under marknadsmässiga villkor. Miljoner kronor

	2004	2005
Nettoomsättning	202 719	225 737
Kostnader	-171 116	-171 502
Resultat från andelar i intresseföretag	5 305	6 993
Rörelseresultat	36 908	61 227
Finansiella intäkter	3 775	5 337
Finansiella kostnader	-9 005	-8 567
Resultat före skatt	32 009	57 997
Skatt	-6 608	-10 882
Årets resultat	25 404	47 115

Resultaträkningen är en konsolidering av statligt ägda företag som verkar under marknadsmässiga villkor.

Källa: Regeringskansliet. Verksamhetsberättelse för företag med statligt ägande 2005

Offentligt ägda bolag

Det är viktiga definitionsskillnader mellan statens redovisning av de statliga företagen och SCB:s redovisning av de kommun- och landstingsägda företagen.

I statens redovisning av de statliga företagen finns företag under statlig förvaltning och ägarengagemang med, där ägarandelen är minst 20 procent. Redovisningen görs konsoliderat, dvs. att transaktioner mellan de statliga företagen är borträknade. I SCB:s redovisning av de kommun- och landstingsägda företagen görs enbart en summering av de olika posterna.

I SCB:s redovisning av de kommun- och landstingsägda företagen gäller att ett företag räknas som ägt av den kommunala sektorn (primärkommun eller landsting) om mer än 50 procent av röstetalet ägs av den kommunala sektorn. Ett företag räknas också som ägt av den kommunala sektorn om den offentliga sektorn tillsammans äger minst 50 procent och där den kommunala sektorn har merparten av denna andel. De företag som klassas som ägda av den kommunala sektorn indelas i kommunägda och landstingsägda beroende på ägarandelens storlek. Om det skulle vara 50-50 mellan kommuner och landsting, räknas företaget som landstingsägt.

Kommun- och landstingsägda företag

De kommun- och landstingsägda företagen står för ungefär en tredjedel av de sysselsatta bland de offentligt ägda företagen i Sverige.

Kommunägda företag

Av landets 290 kommuner äger de flesta, 281 stycken, minst ett helägt företag och därtill kommer att 288 kommuner äger minst 10 procent av något företag. Antalet kommunägda företag var drygt 1 500 stycken år 2005. De flesta kommunägda företag återfinns inom fastighets- och energibranscherna. Göteborg äger flest, 81 stycken, medan två kommuner inte äger några alls. Göteborg har också de största företagen mätt i antal anställda. De tre största företagen är Göteborgs Spårvägar, Göteborgs Hamn och Göteborg Energi.

Resultaträkning för de kommunägda företagen. Miljoner kronor

	2005
Omsättning	140 656
Övriga rörelseintäkter	7609
Kostnader	-113 600
Avskrivningar	-15 183
Resultat efter avskrivningar	19 482
Finansiella intäkter	4 250
Finansiella kostnader	-14 239
Resultat före bokslutsdisp. och skatt	9 492
Bokslutsdispositioner	-1 968
Skatt	-1 767
Årets resultat	5 757

Observera att resultaträkningen för de kommun- och landstingsägda inte är framtagen på samma sätt som för de statligt ägda. Dels är resultaträkningen ovan inte konsoliderad och dels finns en gräns för ägarandelen på 50 procent. Resultaträkningen för år 2005 är inte jämförbar med resultaträkningar som SCB redovisat för tidigare år eftersom registret över kommun- och landstingsägda företag uppdaterats år 2005.

Källa: SCB. Kommunägda företag 2005, OE 27 SM 0601.

Landstingsägda företag

Det finns 122 landstingsägda företag i Sverige. De flesta företagen finns inom transportbranschen. Länstrafikbolagen räknas som landstingsägda även om de ägs 50-50 av landstinget och länets kommuner. De största företagen finns dock i sjukvårdsektorn. Huvudmannaskapet för några sjukhus har ändrats under åren, från att vara drivna som landstingsägda företag och till att drivas av

landstinget självt eller från att vara helt drivet av landstinget till att drivas av ett landstingsägt företag. De största landstingsägda företagen hör till Stockholms läns landsting och är Södersjukhuset, Danderyds sjukhus och Folktandvården i Stockholms län.

Resultaträkning för de landstingsägda företagen. Miljoner kronor

	2005
Omsättning	22 876
Övriga rörelseintäkter	9 058
Kostnader	-30 386
Avskrivningar	-1 119
Resultat efter avskrivningar	428
Finansiella intäkter	162
Finansiella kostnader	-341
Resultat före bokslutsdisp. och skatt	250
Bokslutsdispositioner	-44
Skatt	-12
Årets resultat	194

Observera att resultaträkningen för de kommun- och landstingsägda inte är framtagen på samma sätt som för de statligt ägda. Dels är resultaträkningen ovan inte konsoliderad och dels finns en gräns för ägarandelen på 50 procent. Resultaträkningen för år 2005 är inte jämförbar med resultaträkningar som SCB redovisat för tidigare år eftersom registret över kommun- och landstingsägda företag uppdaterats år 2005.

Källa: SCB. Kommunägda företag 2005, OE 27 SM 0601

Nyckeltal

Nyckeltal är ett vanligt använt instrument, såväl för att jämföra olika företag med varandra som för att följa ett företag eller en grupp av företag över tid. Nyckeltalen består ofta i att man sätter ett tal i relation till ett annat. På så sätt kan man jämföra företag av olika storlek med varandra.

Nyckeltalen nedan är framtagna genom bearbetningar av SCB:s undersökning Företagens ekonomi. I denna undersökning är inte banker och andra finansiella företag med. Soliditeten beräknas genom att justerat eget kapital divideras med summa skulder och eget kapital, medan avkastningen på eget kapital är resultat efter finansiella poster dividerat med justerat eget kapital.

Soliditet i näringslivet och offentligt ägda bolag. Procent

	2002	2003	2004	2005
Näringslivet, totalt	38	39	39	40
Statligt ägda företag	23	24	22	22
Kommunägda företag	22	22	23	20
Landstingsägda företag	21	23	23	24

Observera att de statligt ägda företagen inte är avgränsade på samma sätt som de kommun- och landstingsägda.

Källa: SCB. Företagens ekonomi, NV19SM0602, Regeringskansliet. Verksamhetsberättelse för företag med statligt ägande 2005 samt SCB. Kommunägda företag 2005, OE 27 SM 0601

Soliditeten är i genomsnitt avsevärt högre för företagen i näringslivet jämfört med soliditeten i de offentligt ägda bolagen.

Avkastning på eget kapital. Procent

	2002	2003	2004	2005
Näringslivet, totalt	7,3	10,9	14,2	15,8
Statligt ägda företag	4,3	11,4	14,6	19,6
Kommunägda företag	5,5	6,8	8,4	7,6
Landstingsägda företag	-50,1	-1,9	-0,1	3,0

Observera att de statligt ägda företagen inte är avgränsade på samma sätt som de kommun- och landstingsägda.

Källa: SCB. Företagens ekonomi, NV19SM0602, Regeringskansliet. Verksamhetsberättelse för företag med statligt ägande 2005 samt SCB. Kommunägda företag 2005, OE 27 SM 0601

År 2005 var avkastningen på eget kapital genomsnittligt högst för de statligt ägda företagen. Företagen i näringslivet redovisade nästan lika hög avkastning av eget kapital 2005 som de statligt ägda företagen, medan de kommunalt ägda bolagens avkastning var avsevärt lägre. Som tidigare redovisats verkar dock de kommunalt ägda bolagen under andra betingelser.

Lästips:

Regeringskansliet. *Verksamhetsberättelse för företag med statligt ägande 2005*

SCB. *Företagens ekonomi*. Statistiskt meddelande NV 19 SM 0602

SCB. *Kommunägda företag*. Statistiskt meddelande OE 27 SM 0601

1. BNP som olika produktionssektorerers förädlingsvärde, löpande priser. Miljoner kronor

1. GDP by type of producer, current prices. SEK Millions

År	Näringsliv	Stat	Kommun- sektorn	Totalt	Andel offentligt
1950	29 624	1 160	1 396	32 180	8%
1955	46 060	1 996	2 745	50 801	9%
1960	64 977	2 965	4 247	72 189	10%
1965	98 435	6 039	7 638	112 112	12%
1970	145 510	8 679	18 037	172 226	16%
1975	247 012	15 436	38 337	300 785	18%
1980	424 468	35 437	88 676	548 581	23%
1981	463 226	37 626	98 574	599 426	23%
1982	508 014	39 471	108 598	656 083	23%
1983	572 928	41 295	122 019	736 242	22%
1984	649 640	43 099	133 377	826 116	21%
1985	711 400	45 111	143 243	899 754	21%
1986	782 174	48 000	155 089	985 263	21%
1987	855 155	50 663	162 247	1 068 065	20%
1988	940 027	53 270	172 179	1 165 476	19%
1989	1 039 848	61 231	192 226	1 293 305	20%
1990	1 128 306	70 200	222 912	1 421 418	21%
1991	1 220 340	75 536	236 619	1 532 495	20%
1992	1 211 136	79 400	238 843	1 529 379	21%
1993	1 230 994	81 801	231 245	1 544 040	20%
1993	1 244 014	81 801	231 245	1 557 060	20%
1994	1 345 014	81 855	234 721	1 661 590	19%
1995	1 460 490	83 786	243 613	1 787 889	18%
1996	1 482 958	88 803	257 668	1 829 429	19%
1997	1 547 877	91 990	264 789	1 904 656	19%
1998	1 620 976	93 484	272 782	1 987 242	18%
1999	1 708 995	99 534	287 834	2 096 363	18%
2000	1 820 667	107 056	289 567	2 217 290	18%
2001	1 872 741	111 157	304 453	2 288 351	18%
2002	1 934 473	117 126	320 007	2 371 606	18%
2003	1 995 633	124 534	339 246	2 459 413	19%
2004	2 086 034	127 143	351 879	2 565 056	19%
2005	2 177 807	130 073	362 667	2 670 547	18%

Anmärkning:

Näringsliv inkluderar hushållens ideella organisationer. Staten omfattar statliga myndigheter och socialförsäkringssektorn (älderspensionssystemet). Kommunsektorn omfattar kommuner och landsting och fram till år 2000 även Svenska kyrkan. Totalen är lika med BNP till marknadspris. Andel offentligt är summan av stat och kommun i procent av totalt.

Källor:

För åren före 1980: SCB, Offentliga sektorn, Utveckling och nuläge, Andra utgåvan 1990

För åren 1980–1993: [SCB, Nationalräkenskaper 1980-1993](#)

För åren 1993–2005: [SCB, Nationalräkenskaper 1993-2005](#)

2. BNP som olika produktionssektors förädlingsvärde, fasta priser. Miljoner kronor

2. GDP by type of producer, constant prices. SEK Millions

År	Näringsliv	Stat	Kommun- sektorn	Totalt	Andel offentligt
1980	1 102 605	104 915	254 490	1 450 006	25%
1981	1 092 972	105 866	261 653	1 447 236	25%
1982	1 106 969	103 479	268 125	1 465 207	25%
1983	1 127 995	101 170	276 978	1 492 722	25%
1984	1 183 815	100 673	285 172	1 557 084	25%
1985	1 214 463	99 758	289 609	1 591 604	24%
1986	1 255 377	97 748	293 672	1 635 978	24%
1987	1 305 812	97 869	297 494	1 691 609	23%
1988	1 345 239	97 140	301 733	1 735 618	23%
1989	1 381 178	102 297	308 880	1 783 281	23%
1990	1 392 909	103 177	315 411	1 801 626	23%
1991	1 372 885	104 621	315 898	1 782 178	24%
1992	1 360 955	103 617	306 906	1 761 105	23%
1993	1 333 176	104 780	298 545	1 725 966	23%
1993	1 358 430	104 780	298 545	1 751 808	23%
1994	1 430 283	103 306	293 389	1 820 171	22%
1995	1 499 290	102 430	293 819	1 891 255	21%
1996	1 523 147	103 697	293 431	1 916 614	21%
1997	1 569 677	103 459	290 549	1 961 344	20%
1998	1 637 559	104 084	292 958	2 033 194	20%
1999	1 722 315	105 878	297 424	2 125 202	19%
2000	1 820 667	107 056	289 567	2 217 290	18%
2001	1 842 667	106 994	291 324	2 240 985	18%
2002	1 885 132	109 292	291 462	2 285 726	18%
2003	1 921 542	110 537	292 788	2 324 425	17%
2004	2 010 482	111 860	299 400	2 420 347	17%
2005	2 083 349	110 650	299 663	2 490 615	16%

Anmärkning:

År 2000 är referensår för prisomräkningarna. Siffror i fasta priser är inte adderbara, så totalen är inte lika med delarna. Näringsliv inkluderar hushållens ideella organisationer. Staten omfattar statliga myndigheter och socialförsäkringssektorn (ålderspensionssystemet). Kommunsektorn omfattar kommuner och landsting och fram till år 2000 även Svenska kyrkan. Totalen är lika med BNP till marknadspris. Andel offentligt är summan av stat och kommun i procent av totalt.

Källor:

För åren 1980–1993: [SCB, Nationalräkenskaper 1980–1993](#)

För åren 1993–2005: [SCB, Nationalräkenskaper 1993–2005](#)

3. Sysselsatta i olika sektorer enligt RAMS och NR**3. Employment by sector according to Labour statistics based on administrative sources and National accounts**

RAMS	1993	1994	1995	1996	1997
Statlig förvaltning	227 858	223 085	217 596	212 470	207 598
Statliga affärsverk	97 920	38 785	20 624	19 904	18 520
Statligt ägda företag och organisationer	140 998	202 944	190 189	204 407	186 931
Primärkommunal förvaltning	760 000	764 263	782 799	789 198	756 933
Landsting	314 504	297 236	265 064	235 310	220 995
Kommunalt ägda företag och organisationer	72 633	70 214	69 552	63 173	63 348
Övriga offentliga institutioner	60 120	59 467	58 448	61 550	75 183
Aktiebolag, ej offentligt ägda	1 610 110	1 672 776	1 780 751	1 792 192	1 817 242
Övriga företag, ej offentligt ägda	288 724	306 595	302 734	297 932	305 668
Övriga organisationer	175 258	165 062	163 105	151 366	160 803
Totalt RAMS	3 748 125	3 800 427	3 850 862	3 827 502	3 813 221

RAMS	1998	1999	2000	2001	2002
Statlig förvaltning	206 755	204 104	203 431	204 821	211 387
Statliga affärsverk	17 655	16 832	15 541	6 109	5 720
Statligt ägda företag och organisationer	171 983	164 779	168 104	168 801	177 189
Primärkommunal förvaltning	773 784	776 041	779 970	800 940	815 701
Landsting	226 302	230 636	234 098	235 471	233 196
Kommunalt ägda företag och organisationer	66 218	88 842	57 841	73 195	82 638
Övriga offentliga institutioner	72 205	15 361	15 313	15 515	15 661
Aktiebolag, ej offentligt ägda	1 912 448	1 958 931	2 084 162	2 096 902	2 095 196
Övriga företag, ej offentligt ägda	322 630	323 866	329 193	328 148	329 397
Övriga organisationer	159 994	180 403	175 312	171 954	181 089
Totalt RAMS	3 929 974	3 959 795	4 062 965	4 101 856	4 147 174

RAMS	2003	2004	2005
Statlig förvaltning	214 488	217 031	229 930
Statliga affärsverk	5 691	5 726	5 416
Statligt ägda företag och organisationer	136 478	132 686	127 879
Primärkommunal förvaltning	810 958	814 900	812 459
Landsting	236 321	243 796	245 190
Kommunalt ägda företag och organisationer	79 482	69 619	72 112
Övriga offentliga institutioner	16 349	16 330	1 087
Aktiebolag, ej offentligt ägda	2 096 833	2 134 040	2 152 029
Övriga företag, ej offentligt ägda	322 533	354 674	357 628
Övriga organisationer	175 914	184 283	180 826
Totalt RAMS	4 095 047	4 173 085	4 184 556

3 (forts.)

NR	1993	1994	1995	1996	1997
Näringsliv	2 596 500	2 590 300	2 668 200	2 658 600	2 624 700
Statliga myndigheter inkl socialförsäkring	263 200	255 400	252 100	248 000	244 200
Kommunala myndigheter	1 134 900	1 111 000	1 096 400	1 077 800	1 060 100
Hushållens ideella organisationer	83 000	84 100	86 200	83 800	86 300
Totalt NR	4 077 600	4 040 800	4 102 900	4 068 200	4 015 300

NR	1998	1999	2000	2001	2002
Näringsliv	2 688 200	2 761 300	2 867 600	2 933 900	2 923 800
Statliga myndigheter inkl socialförsäkring	240 400	237 100	236 600	235 900	239 700
Kommunala myndigheter	1 060 900	1 081 600	1 054 400	1 068 900	1 080 500
Hushållens ideella organisationer	87 900	83 300	105 700	106 300	107 700
Totalt NR	4 077 400	4 163 300	4 264 300	4 345 000	4 351 700

NR	2003	2004	2005
Näringsliv	2 890 700	2 858 200	2 878 700
Statliga myndigheter inkl socialförsäkring	245 100	243 000	240 800
Kommunala myndigheter	1 088 500	1 096 700	1 095 400
Hushållens ideella organisationer	112 200	113 100	113 400
Totalt NR	4 336 500	4 311 000	4 328 300

Källor:

[SCB, Registerbaserad sysselsättningsstatistik, RAMS](#)[SCB, Nationalräkenskaper, Sysselsättning i olika produktionssektorer](#)

4. Den offentliga sektorns utgifter, konsoliderat, löpande priser. Miljoner kronor

4. General government expenditure, consolidated, current prices. SEK
Millions

	1993	1994	1995	1996	1997
Utgifter, totalt	1 087 281	1 115 401	1 145 756	1 136 288	1 143 506
Transfereringar	512 745	479 554	478 194	458 721	450 424
till kommuner	2 416	2 819	3 559	3 141	3 305
till hushåll	368 020	384 941	385 527	373 496	374 421
till företag	128 958	75 482	71 358	63 209	54 653
till utland	13 351	16 312	17 750	18 875	18 045
Räntor	89 287	103 911	116 913	118 161	117 570
Konsumtionsutgift	454 408	467 922	482 569	505 781	515 722
Fasta bruttoinvesteringar	58 512	67 090	70 135	64 219	58 606
Lagerinvesteringar	-90	-1 350	-1 183	-1 452	-603
Anskaffning minus avyttring av mark m.m.	-27 581	-1 726	-872	-9 142	1 787

	1998	1999	2000	2001	2002
Utgifter, totalt	1 147 706	1 199 237	1 207 890	1 236 717	1 318 274
Transfereringar	455 938	469 442	476 003	488 306	510 016
till kommuner	3 852	4 326	3 087	2 872	3 766
till hushåll	385 277	394 889	410 111	422 471	440 160
till företag	45 651	46 915	36 983	34 929	36 590
till utland	21 158	23 312	25 822	28 034	29 500
Räntor	106 467	97 535	89 501	69 345	76 784
Konsumtionsutgift	542 889	571 808	584 828	614 620	658 154
Fasta bruttoinvesteringar	62 277	66 472	63 648	69 258	76 104
Lagerinvesteringar	-43	-799	-114	46	-112
Anskaffning minus avyttring av mark m.m.	-19 822	-5 221	-5 976	-4 858	-2 672

	2003	2004	2005
Utgifter, totalt	1 371 793	1 392 693	1 442 377
Transfereringar	550 993	567 889	591 246
till kommuner	3 454	2 809	2 432
till hushåll	474 118	491 003	499 026
till företag	40 696	37 915	48 469
till utland	32 725	36 162	41 319
Räntor	57 829	48 925	52 821
Konsumtionsutgift	691 692	703 219	724 161
Fasta bruttoinvesteringar	75 069	77 836	80 633
Lagerinvesteringar	-67	-21	146
Anskaffning minus avyttring av mark m.m.	-3 723	-5 155	-6 630

Källa: [SCB, Nationalräkenskaper, den offentliga sektorns inkomster och utgifter](#)

5. Den offentliga sektorns inkomster, konsoliderat, löpande priser.**Miljoner kronor****5. General government receipts, consolidated, current prices. SEK Millions**

	1993	1994	1995	1996	1997
Inkomster	911 037	962 900	1 023 006	1 085 734	1 124 173
Skatter och sociala avgifter	767 279	823 593	873 888	941 038	987 257
Inkomst- och förmögenhetsskatter	300 961	335 087	355 071	381 530	405 865
Hushåll	272 004	295 161	307 956	334 127	351 008
Företag	28 957	39 926	47 115	47 403	54 857
Skatt på produktion och import	260 105	267 933	275 787	291 732	307 599
Sociala avgifter	206 213	220 573	243 030	267 776	273 793
Driftsöverskott, netto	979	-1 451	1 396	253	190
Kapitalförslitning	37 859	38 093	40 270	41 630	43 283
Räntor	75 757	74 939	73 643	67 753	60 332
Aktieutdelning	3 079	4 832	9 327	10 899	10 761
Övriga inkomster	26 084	22 894	24 482	24 161	22 350
från hushåll	5 370	5 530	6 282	6 025	6 212
från företag	20 263	16 947	13 107	13 761	14 550
från utlandet	451	417	5 093	4 375	1 588
	1998	1999	2000	2001	2002
Inkomster	1 185 662	1 247 989	1 318 383	1 296 770	1 307 427
Skatter och sociala avgifter	1 046 040	1 117 821	1 185 008	1 178 089	1 185 228
Inkomst- och förmögenhetsskatter	422 055	461 010	492 535	452 667	423 319
Hushåll	369 323	395 702	407 268	391 056	373 314
Företag	52 732	65 308	85 267	61 611	50 005
Skatt på produktion och import	337 263	381 819	360 310	374 196	399 062
Sociala avgifter	286 722	274 992	332 163	351 226	362 847
Driftsöverskott, netto	-9	-1 329	-3 042	-4 659	-2 993
Kapitalförslitning	45 197	47 787	50 360	53 407	55 699
Räntor	55 057	46 712	44 429	30 018	27 136
Aktieutdelning	13 454	13 525	14 914	14 790	15 239
Övriga inkomster	25 923	23 473	26 714	25 125	27 118
från hushåll	7 399	7 688	8 664	9 084	9 902
från företag	17 178	14 597	16 973	14 794	14 046
från utlandet	1 346	1 188	1 077	1 247	3 170
	2003	2004	2005		
Inkomster	1 367 873	1 430 470	1 515 510		
Skatter och sociala avgifter	1 242 786	1 307 278	1 381 497		
Inkomst- och förmögenhetsskatter	457 074	498 898	536 611		
Hushåll	401 189	421 420	435 575		
Företag	55 885	77 478	101 036		
Skatt på produktion och import	417 977	432 610	453 820		
Sociala avgifter	367 735	375 770	391 066		
Driftsöverskott, netto	-2 858	-2 362	-3 298		
Kapitalförslitning	56 917	58 371	60 815		
Räntor	25 517	25 180	26 783		
Aktieutdelning	19 847	18 870	27 168		
Övriga inkomster	25 664	23 133	22 545		
från hushåll	9 576	9 690	8 770		
från företag	13 529	12 075	12 291		
från utlandet	2 559	1 368	1 484		

Källa: [SCB, Nationalräkenskaper, den offentliga sektorns inkomster och utgifter](#)

6. Försörjningsbalans, offentliga myndigheters andel, löpande priser. Miljoner kronor

6. GDP, expenditure approach, General government share, current prices.
SEK Millions

	1993	1994	1995	1996	1997
<i>Tillgång:</i>					
BNP till marknadspris	1 557 060	1 661 590	1 787 889	1 829 429	1 904 656
+ Import av varor och tjänster	447 536	519 571	585 065	579 964	653 417
= Summa tillgång	1 979 458	2 181 161	2 372 954	2 409 393	2 558 073
<i>Användning:</i>					
Konsumtionsutgifter	1 268 190	1 319 625	1 367 749	1 414 635	1 462 693
+ Bruttoinvesteringar	236 899	272 153	304 331	300 606	306 002
+ Export av varor och tjänster	499 507	589 383	700 874	694 152	789 378
= Summa användning	2 004 596	2 181 161	2 372 954	2 409 393	2 558 073
<i>Offentliga myndigheters andel av användningen:</i>					
Statlig konsumtion	154 608	160 478	162 631	168 139	164 858
Kommunal konsumtion	299 800	307 444	319 938	337 642	350 864
Statliga investeringar	25 796	31 045	32 770	29 367	25 010
Kommunala investeringar	27 446	31 000	30 759	29 004	27 845
Summa offentliga myndigheter	507 650	529 967	546 098	564 152	568 577
<i>Andel av användningen i procent av BNP:</i>					
Statliga myndigheter	12%	12%	11%	11%	10%
Kommunala myndigheter	21%	20%	20%	20%	20%
Summa offentliga myndigheter	33%	32%	31%	31%	30%

	1998	1999	2000	2001	2002
<i>Tillgång:</i>					
BNP till marknadspris	1 987 242	2 096 363	2 217 290	2 288 351	2 371 606
+ Import av varor och tjänster	718 762	761 669	887 977	900 465	883 922
= Summa tillgång	2 706 004	2 858 032	3 105 267	3 188 816	3 255 528
<i>Användning:</i>					
Konsumtionsutgifter	1 523 721	1 603 667	1 681 245	1 738 860	1 818 851
+ Bruttoinvesteringar	339 812	363 675	405 478	401 512	393 725
+ Export av varor och tjänster	842 471	890 690	1 018 544	1 048 444	1 042 952
= Summa användning	2 706 004	2 858 032	3 105 267	3 188 816	3 255 528
<i>Offentliga myndigheters andel av användningen:</i>					
Statlig konsumtion	159 650	170 435	173 441	176 275	187 084
Kommunal konsumtion	383 239	401 373	411 387	438 345	471 070
Statliga investeringar	29 180	30 046	29 102	30 452	34 533
Kommunala investeringar	27 632	31 093	29 090	32 410	35 642
Summa offentliga myndigheter	599 701	632 947	643 020	677 482	728 329
<i>Andel av användningen i procent av BNP:</i>					
Statliga myndigheter	10%	10%	9%	9%	9%
Kommunala myndigheter	21%	21%	20%	21%	21%
Summa offentliga myndigheter	30%	30%	29%	30%	31%

6. (forts.)

	2003	2004	2005
<i>Tillgång:</i>			
BNP till marknadspris	2 459 413	2 565 056	2 670 547
+ Import av varor och tjänster	907 853	979 828	1 096 832
= Summa tillgång	3 367 266	3 544 884	3 767 379
<i>Användning:</i>			
Konsumtionsutgifter	1 894 364	1 943 035	2 009 126
+ Bruttoinvesteringar	402 725	417 316	457 666
+ Export av varor och tjänster	1 070 177	1 184 533	1 300 587
= Summa användning	3 367 266	3 544 884	3 767 379
<i>Offentliga myndigheters andel av användningen:</i>			
Statlig konsumtion	196 312	196 424	198 218
Kommunal konsumtion	495 380	506 795	525 943
Statliga investeringar	35 110	39 024	37 476
Kommunala investeringar	34 071	32 294	35 575
Summa offentliga myndigheter	760 873	774 537	797 212
<i>Andel av användningen i procent av BNP:</i>			
Statliga myndigheter	9%	9%	9%
Kommunala myndigheter	22%	21%	21%
Summa offentliga myndigheter	31%	30%	30%

Källa: [SCB, Nationalräkenskaper, Försörjningsbalans](#)

7. Försörjningsbalans, offentliga myndigheters andel, fasta priser. Miljoner kronor

7. GDP, expenditure approach, General government share, constant prices. SEK Millions

	1993	1994	1995	1996	1997
<i>Tillgång:</i>					
BNP till marknadspris	1 751 808	1 820 171	1 891 255	1 916 614	1 961 344
+ Import av varor och tjänster	486 461	547 515	588 120	607 145	682 589
= Summa tillgång	2 237 676	2 368 204	2 480 497	2 525 340	2 645 625
<i>Användning:</i>					
Konsumtionsutgifter	1 480 657	1 493 551	1 499 900	1 519 354	1 538 781
+ Bruttoinvesteringar	254 726	294 358	325 836	322 909	324 385
+ Export av varor och tjänster	521 682	593 776	662 999	689 385	784 031
= Summa användning	2 237 676	2 368 204	2 480 497	2 525 340	2 645 625
<i>Offentliga myndigheters andel av användningen:</i>					
Statlig konsumtion	188 721	188 794	185 486	187 824	181 010
Kommunal konsumtion	382 086	377 506	378 687	379 965	381 486
Statliga investeringar	30 123	35 872	36 051	31 945	26 691
Kommunala investeringar	28 858	33 304	33 180	31 716	29 990
Summa offentliga myndigheter	629 788	635 476	633 404	631 450	619 177
<i>Andel av användningen i procent av BNP:</i>					
Statliga myndigheter	12%	12%	12%	11%	11%
Kommunala myndigheter	23%	23%	22%	21%	21%
Summa offentliga myndigheter	36%	35%	33%	33%	32%

	1998	1999	2000	2001	2002
<i>Tillgång:</i>					
BNP till marknadspris	2 033 194	2 125 202	2 217 290	2 240 985	2 285 726
+ Import av varor och tjänster	759 658	797 125	887 977	864 935	848 275
= Summa tillgång	2 794 086	2 923 546	3 105 267	3 105 920	3 133 526
<i>Användning:</i>					
Konsumtionsutgifter	1 587 279	1 635 998	1 681 245	1 691 272	1 721 079
+ Bruttoinvesteringar	355 526	373 541	405 478	391 296	377 182
+ Export av varor och tjänster	851 642	913 702	1 018 544	1 023 352	1 035 241
= Summa användning	2 794 086	2 923 546	3 105 267	3 105 920	3 133 526
<i>Offentliga myndigheters andel av användningen:</i>					
Statlig konsumtion	173 992	178 529	173 441	170 594	175 749
Kommunal konsumtion	407 944	413 512	411 387	419 365	427 688
Statliga investeringar	30 865	31 110	29 102	29 473	32 730
Kommunala investeringar	29 012	31 947	29 090	31 321	33 369
Summa offentliga myndigheter	641 813	655 098	643 020	650 753	669 536
<i>Andel av användningen i procent av BNP:</i>					
Statliga myndigheter	10%	10%	9%	9%	9%
Kommunala myndigheter	21%	21%	20%	20%	20%
Summa offentliga myndigheter	32%	31%	29%	29%	29%

7. (forts.)

	2003	2004	2005
<i>Tillgång:</i>			
BNP till marknadspris	2 324 425	2 420 347	2 490 615
+ Import av varor och tjänster	891 040	953 672	1 019 635
= Summa tillgång	3 215 066	3 372 901	3 508 241
<i>Användning:</i>			
Konsumtionsutgifter	1 744 865	1 771 978	1 800 465
+ Bruttoinvesteringar	388 799	404 805	436 088
+ Export av varor och tjänster	1 082 341	1 202 989	1 282 970
= Summa användning	3 215 066	3 372 901	3 508 241
<i>Offentliga myndigheters andel av användningen:</i>			
Statlig konsumtion	178 362	177 052	173 532
Kommunal konsumtion	429 260	432 592	437 686
Statliga investeringar	33 060	36 220	33 529
Kommunala investeringar	31 270	29 098	31 503
Summa offentliga myndigheter	671 952	674 962	676 250
<i>Andel av användningen i procent av BNP:</i>			
Statliga myndigheter	9%	9%	8%
Kommunala myndigheter	20%	19%	19%
Summa offentliga myndigheter	29%	28%	27%

Anmärkning:

År 2000 är referensår för prisomräkningarna. Eftersom prisomräkningarna görs för varje delserie för sig, så är inte delarna summeringsbara.

Källa: [SCB, Nationalräkenskaper, försörjningsbalans](#).

8. Den offentliga sektorns storlek i vissa länder. Procent av total BNP i respektive land

8. The size of the general government sector in different countries. Percentage of total GDP in each country

	Förädlings- värde	Konsum- tion	Utgifter	Inkomster
EU-15	13	21	47	45
EU-25	13	21	47	45
Eurozonen	12	21	48	45
Sverige	19	27	57	59
Danmark	19	26	53	57
Finland	16	22	50	53
Island	18	25	46	46
Norge	15	20	43	59
Belgien	14	23	50	50
Bulgarien	..	..	..	..
Cypern	16	18	44	41
Estland	11	17	33	36
Frankrike	16	24	54	51
Grekland	13	16	47	42
Irland	10	16	34	35
Italien	13	20	48	44
Lettland	13	17	36	36
Litauen	12	17	34	33
Luxemburg	10	17	43	42
Malta	18	22	47	44
Nederländerna	13	24	46	45
Polen	13	18	43	41
Portugal	16	21	48	42
Rumänien	11	16	37	36
Slovakien	10	19	37	34
Slovenien	14	20	47	46
Spanien	12	18	38	39
Storbritannien	12	22	45	42
Tjeckien	12	22	44	40
Tyskland	9	19	47	44
Ungern	16	23	50	43
Österrike	11	18	50	48
Australien	..	18	35	36
Japan	9	18	37	31
Kanada	13	19	39	41
Mexiko	..	..	..	..
Nya Zeeland	11	18	38	42
Sydkorea	9	14	28	31
USA	11	16	37	33

Anmärkning:

Uppgifterna avser 2005 med följande undantag: Island (2004), Rumänien (2004), Australien (2004), Japan (2004), Sydkorea (2004) och Nya Zeeland (2003)

Källor:

För de europeiska länderna har uppgifterna hämtats från Eurostat i december 2006: [Eurostat](#)

För övriga länder har beräkningar gjorts med hjälp av uppgifter från OECD i december 2006: [OECD](#)

9. Offentliga sociala utgifter och justerade sociala utgifter inom OECD. Procent av BNP i respektive land år 2003

9. Gross public social expenditure and net total social expenditure in the OECD. Percentage of total GDP in each country 2003

	Offentliga sociala utgifter	Justerade sociala utgifter
Sverige	31	26
Danmark	28	22
Finland	22	21
Island	19	20
Norge	25	22
Belgien	26	26
Frankrike	29	28
Irland	16	14
Italien	24	22
Nederländerna	21	23
Portugal	24	22
Slovakien	17	17
Spanien	20	18
Storbritannien	20	24
Tjeckien	21	20
Tyskland	28	28
Österrike	26	22
Australien	18	21
Japan	18	21
Kanada	17	21
Mexiko	7	8
Nya Zeeland	18	15
Sydkorea	6	8
USA	16	25

Anmärkning:

I kolumnen för de justerade sociala utgifterna har OECD gjort försök att få det mer jämförbart mellan länderna. Bland annat har tillägg gjorts för vissa privata försäkringar och avdrag gjorts för skatter på sociala förmåner.

Källa: OECD.

10. Statsbudgetens inkomster år 2005. Miljoner kronor

10. National budget for Sweden, income 2005. SEK Millions

Inkomster	Stats- budget	Utfall		Netto- inkomst/ netto- utgift	Skillnad mot stats- budget
		Inkomster	Utgifter		
1000 Skatter m.m.	640 143	1 793 615	1 111 347	682 268	42 125
1100 Skatt på inkomst	55 807	613 614	528 356	85 257	29 450
1111 Fysiska personer inkomst- skatt, netto	-15 102	511231	528 356	-17 126	-2 024
1121 Juridiska personer in- komstskatt, netto	65 989	95833	0	95 833	29 844
1123 Beskattnings av tjänste- gruppliv	1 417	1037	0	1 037	-380
1200 Socialavgifter och löne- skatter	276 410	473889	202 473	271 415	-4 994
1300 Skatt på egendom	37 672	37780	0	37 780	108
1400 Skatt på varor och tjänster	325 984	329 934	-5 950	335 884	9 900
1411 Mervärdesskatt, netto	222 928	228468	0	228 468	5 540
1424 Tobaksskatt	8 419	8056	0	8 056	-363
1425 Alkoholskatt	10 836	10064	0	10 064	-771
1428 Energiskatt	65 132	63570	-5 950	69 520	4 388
1461 Fordonsskatt	9 392	10297	0	10 297	905
1471 Tullmedel	3 770	4307	0	4 307	538
1500 Utjämningskatt och kom- pensation för mervärdes- skatt	-33 453	1533	34 246	-32 714	739
1600 Betalningsdifferenser, skattekonto	-6 511	335	0	335	6 846
1700 Nedsättning av skatter	-15 766	1	15 690	-15 689	77
2000 Inkomster av statens verk- samhet	35 426	38 759	5 574	33 185	-2 241
2131 Riksbankens inlevererade överskott	6 300	6700	0	6 700	400
2153 Inlevererat överskott från Svenska spel	3 400	3634	0	3 634	234
2400 Aktieutdelning	9 851	12143	0	12 143	2 293
2500 Offentligrättsliga avgifter	6 552	6657	-1	6 659	107
3000 Inkomster av försäld egen- dom	15 000	6689	0	6 689	-8 311
4000 Återbetalning av lån	2 387	2303	0	2 303	-84
5000 Kalkylmässiga inkomster	7 559	8788	0	8 788	1 229
5200 Statliga pensionsavgifter	6 987	7542	0	7 542	555
6000 Bidrag m.m. från EU	11 771	12592	0	12 592	821
6100 Bidrag från EG:s jord- bruksfond	8 464	8946	0	8 946	482
Summa inkomster	712 286	1 862 746	1 116 921	745 825	33 539

Anmärkning:

De utgifter som redovisas under statsbudgetens inkomster är till största delen skatter som tagits in av staten, men som fördelas till andra sektorer, t.ex. kommunalskatter

Källa: [Ekonomistyrningsverket, Statsbudgetens utfall 2005](#)

11. Statsbudgetens utgifter m.m., per utgiftsområde år 2005. Miljoner kronor

11. National budget for Sweden, expenditure by category 2005. SEK Millions

Utgiftsområde	Stats- budget	Tilläggs- budget	Totalt anvisat	Utfall	Skillnad mot stats- budget	Skillnad mot totalt anvisat
UO01 Rikets styrelse	7 840	-68	7 772	7 673	-167	-99
UO02 Samhällsekonomi och finans- förvaltning	11 432	-176	11 256	10 972	-460	-284
UO03 Skatt, tull och exekution	8 804	2	8 806	8 572	-232	-233
UO04 Rättsväsendet	27 297	665	27 962	27 025	-272	-937
UO05 Internationell samverkan	1 240	140	1 380	1 365	125	-15
UO06 Försvar samt beredskap mot sårbarhet	44 147	-91	44 055	43 591	-555	-464
UO07 Internationellt bistånd	22 418	-200	22 218	22 260	-158	42
UO08 Invandrare och flyktingar	6 933	387	7 320	6 918	-15	-402
UO09 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	39 818	116	39 934	38 473	-1 344	-1 460
UO10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	129 691	121	129 812	127 049	-2 642	-2 763
UO11 Ekonomisk trygghet vid älderdom	46 413	0	46 413	46 120	-293	-293
UO12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	56 357	800	57 157	55 467	-890	-1 690
UO13 Arbetsmarknad	69 313	-154	69 160	69 568	255	408
UO14 Arbetsliv	1 194	0	1 194	1 153	-41	-41
UO15 Studiestöd	20 996	-148	20 848	19 779	-1 216	-1 069
UO16 Utbildning och universitets- forskning	43 868	145	44 013	43 695	-173	-317
UO17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	8 957	114	9 070	8 968	11	-103
UO18 Samhällsplanering, bostads- försörjning och byggande	9 139	36	9 176	8 737	-402	-439
UO19 Regional utveckling	3 497	200	3 697	3 286	-211	-411
UO20 Allmän miljö- och naturvård	3 995	-10	3 985	4 254	259	269
UO21 Energi	1 396	1	1 397	1 396	0	-1
UO22 Kommunikationer	31 666	-14	31 653	31 833	167	180
UO23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	14 656	163	14 819	17 408	2 752	2 590
UO24 Näringsliv	3 891	-5	3 887	3 775	-116	-112
UO25 Allmänna bidrag till kom- muner	57 469	-33	57 436	57 325	-144	-111
UO26 Statsskuldräntor m.m.	38 770	0	38 770	32 657	-6 113	-6 113
UO27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	26 802	0	26 802	25 635	-1 167	-1 167
Förändring av anslagsbehållningar	0	0	0	0	0	0
Summa utgiftsområden	737 998	1 991	739 989	724 956	-13 042	-15 033
Riksgäldskontorets nettoutlåning	14 621	0	14 621	10 084	-4 537	-4 537
Kassamässig korrigering	-1 891	0	-1 891	-3 269	-1 378	-1 378
varav överföring från AP-fonden	-1 891	0	-1 891	-2 043	-152	-152
Summa statsbudgetens utgifter m.m.	750 728	1 991	752 719	731 771	-18 957	-20 948

Anmärkning: Med statsbudgeten avses här den ursprungliga statsbudgeten som riksdagen antog i december 2004, exkl. tilläggsbudget.

Källa: [Ekonomistyrningsverket, Statsbudgetens utfall 2005](#)

12. Finansiellt sparande enligt EDP (Excessive Deficit Procedure) i EU-länder. Procent av BNP

12. Net lending/Net borrowing under the EDP (Excessive Deficit Procedure) in the EU. Percent of GDP

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
EU-25	0,4	-1,3	-2,3	-3,0	-2,7	-2,3
EU-15	0,5	-1,1	-2,2	-2,9	-2,6	-2,3
Eurozonen	0,0	-1,8	-2,5	-3,1	-2,8	-2,4
Sverige	5,0	2,5	-0,2	0,1	1,8	3,0
Danmark	2,3	1,4	1,2	1,1	2,7	4,9
Finland	6,9	5,0	4,1	2,5	2,3	2,7
Belgien	0,1	0,6	0,0	0,0	0,0	-2,3
Bulgarien	-0,5	1,9	0,1	0,3	1,9	3,1
Cypern	-2,4	-2,3	-4,4	-6,3	-4,1	-2,3
Estland	-0,2	-0,3	0,4	2,0	2,3	2,3
Frankrike	-1,5	-1,5	-3,2	-4,2	-3,7	-2,9
Grekland	-4,0	-4,9	-5,2	-6,1	-7,8	-5,2
Irland	4,6	0,8	-0,4	0,3	1,5	1,1
Italien	-0,8	-3,1	-2,9	-3,5	-3,4	-4,1
Kroatien	..	..	-4,1	-4,5	-5,0	-3,9
Lettland	-2,8	-2,1	-2,3	-1,2	-0,9	0,1
Litauen	-3,2	-2,1	-1,5	-1,3	-1,5	-0,5
Luxemburg	6,0	6,1	2,1	0,3	-1,1	-1,0
Malta	-6,1	-6,4	-5,5	-10,0	-5,0	-3,2
Nederländerna	2,0	-0,2	-2,0	-3,1	-1,8	-0,3
Polen	-1,5	-3,7	-3,2	-4,7	-3,9	-2,5
Portugal	-2,9	-4,3	-2,9	-2,9	-3,2	-6,0
Rumänien	..	-3,3	-2,0	-1,7	-1,3	-0,4
Slovakien	-11,8	-6,5	-7,7	-3,7	-3,0	-3,1
Slovenien	-3,8	-4,1	-2,5	-2,8	-2,3	-1,4
Spanien	-0,9	-0,5	-0,3	0,0	-0,2	1,1
Storbritannien	1,7	1,0	-1,7	-3,3	-3,2	-3,3
Tjeckien	-3,7	-5,7	-6,8	-6,6	-2,9	-3,6
Turkiet	..	-33,0	-12,9	-11,3	-5,7	-1,2
Tyskland	1,3	-2,8	-3,7	-4,0	-3,7	-3,2
Ungern	-2,9	-3,4	-8,2	-6,3	-5,3	-6,5
Österrike	-1,5	0,0	-0,5	-1,6	-1,2	-1,5

Källa: [Eurostat](#)

13. Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld (Maastricht-skulden) i EU-länder. Procent av BNP*13. General government consolidated gross debt (Maastricht debt) in the EU. Percent of GDP*

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
EU-25	62,9	62,0	60,4	62,0	62,4	63,2
EU-15	64,1	63,1	61,5	63,0	63,3	64,5
Eurozonen	70,4	69,3	68,2	69,3	69,8	70,8
Sverige	52,8	54,3	52,0	51,8	50,5	50,4
Danmark	52,3	48,0	46,8	44,4	42,6	35,9
Finland	44,6	43,6	41,3	44,3	44,3	41,3
Belgien	109,1	108,0	103,3	98,6	94,3	93,2
Bulgarien	73,6	66,2	54,0	46,1	38,6	29,9
Cypern	61,6	61,9	64,7	69,1	70,3	69,2
Estland	4,7	4,7	5,6	5,7	5,2	4,5
Grekland	114,0	114,4	110,7	107,8	108,5	107,5
Frankrike	56,8	56,8	58,2	62,4	64,4	66,6
Irland	38,3	35,9	32,2	31,1	29,7	27,4
Italien	111,2	110,9	105,6	104,3	103,9	106,6
Kroatien	..	..	40,0	40,9	43,7	44,2
Lettland	12,9	15,0	13,5	14,4	14,5	12,1
Litauen	23,8	22,9	22,2	21,2	19,4	18,7
Luxemburg	5,5	6,7	6,5	6,3	6,6	6,0
Malta	56,4	63,5	60,1	70,2	74,9	74,2
Nederländerna	55,9	51,5	50,5	52,0	52,6	52,7
Polen	36,8	36,7	39,8	43,9	41,9	42,0
Portugal	53,3	53,6	55,5	57,0	58,6	64,0
Rumänien	..	..	23,8	20,7	18,0	15,2
Slovakien	49,9	49,2	43,3	42,7	41,6	34,5
Slovenien	27,4	28,4	29,1	28,5	28,7	28,0
Spanien	61,1	56,3	52,5	48,7	46,2	43,1
Storbritannien	42,0	38,7	37,5	38,9	40,4	42,4
Tjeckien	18,2	26,3	28,5	30,1	30,7	30,4
Turkiet	..	104,4	93,0	85,1	76,9	69,6
Tyskland	60,2	59,6	60,3	63,9	65,7	67,9
Ungern	55,4	52,2	54,0	55,8	56,3	57,7
Österrike	67,0	67,0	65,8	64,6	63,8	63,4

Källa: [Eurostat](#)

14. Offentliga myndigheters konsumtionsutgifter, fördelade på ändamål, löpande priser. Miljoner kronor

14. General government final consumption expenditure by function, current prices. SEK Millions

Ändamål	1993	1994	1995	1996	1997	1998
01 Allmän offentlig förvaltning						
Staten	18 770	19 791	21 714	22 437	23 249	22 291
Kommunsektorn	15 277	16 931	19 651	23 882	25 468	28 186
Totalt offentligt	34 047	36 722	41 365	46 319	48 717	50 477
02 Försvar						
Staten	42 686	42 484	41 789	44 596	44 652	45 254
Kommunsektorn	239	198	39	23	44	92
Totalt offentligt	42 925	42 682	41 828	44 619	44 696	45 346
03 Samhällsskydd och rättsskipning						
Staten	18 034	18 728	19 323	20 185	20 415	21 054
Kommunsektorn	3 491	3 496	3 470	3 988	3 735	4 334
Totalt offentligt	21 525	22 224	22 793	24 173	24 150	25 388
04 Näringslivsfrågor						
Staten	17 606	18 614	19 762	18 207	19 148	21 937
Kommunsektorn	9 904	9 183	9 312	9 445	9 235	9 921
Totalt offentligt	27 510	27 797	29 074	27 652	28 383	31 858
05 Miljöskydd						
Staten	831	846	733	645	616	288
Kommunsektorn	207	174	128	151	622	702
Totalt offentligt	1 038	1 020	861	796	1 238	990
06 Bostadsförsörjning och samhällsutveckling						
Staten	932	371	345	425	400	432
Kommunsektorn	3 406	3 508	3 606	3 305	3 046	2 949
Totalt offentligt	4 338	3 879	3 951	3 730	3 446	3 381
07 Hälso- och sjukvård						
Staten	15 434	15 382	16 007	18 389	13 274	2 011
Kommunsektorn	84 979	86 034	91 116	95 041	100 452	118 541
Totalt offentligt	100 413	101 416	107 123	113 430	113 726	120 552
08 Fritidsverksamhet, kultur och religion						
Staten	2 860	2 689	2 953	4 212	3 474	3 880
Kommunsektorn	19 246	19 482	20 709	21 739	22 360	22 894
Totalt offentligt	22 106	22 171	23 662	25 951	25 834	26 774
09 Utbildning						
Staten	15 897	19 643	19 063	19 674	21 677	23 439
Kommunsektorn	85 241	87 612	86 988	91 590	96 213	99 648
Totalt offentligt	101 138	107 255	106 051	111 264	117 890	123 087
10 Socialt skydd						
Staten	21 558	21 930	20 942	19 369	17 953	19 064
Kommunsektorn	77 810	80 826	84 919	88 478	89 689	95 972
Totalt offentligt	99 368	102 756	105 861	107 847	107 642	115 036
Totalt						
Staten	154 608	160 478	162 631	168 139	164 858	159 650
Kommunsektorn	299 800	307 444	319 938	337 642	350 864	383 239
Totalt offentligt	454 408	467 922	482 569	505 781	515 722	542 889

14. (forts.)

Ändamål	1999	2000	2001	2002	2003	2004
01 Allmän offentlig förvaltning						
Staten	25 742	32 605	32 561	35 076	37 410	37 502
Kommunsektorn	25 555	27 701	24 683	24 591	26 141	30 494
Totalt offentligt	51 297	60 306	57 244	59 667	63 551	67 996
02 Försvar						
Staten	48 584	46 169	44 235	44 358	44 665	43 427
Kommunsektorn	104	111	128	138	129	125
Totalt offentligt	48 688	46 280	44 363	44 496	44 794	43 552
03 Samhällsskydd och rättsskipning						0
Staten	21 489	22 331	24 230	25 894	27 379	27 966
Kommunsektorn	4 672	4 545	5 424	6 163	6 520	5 447
Totalt offentligt	26 161	26 876	29 654	32 057	33 899	33 413
04 Näringslivsfrågor						
Staten	24 430	25 140	26 748	29 122	29 944	29 677
Kommunsektorn	10 686	10 855	12 683	12 766	13 305	12 967
Totalt offentligt	35 116	35 995	39 431	41 888	43 249	42 644
05 Miljöskydd						
Staten	634	633	692	926	1 039	1 088
Kommunsektorn	355	445	560	625	622	644
Totalt offentligt	989	1 078	1 252	1 551	1 661	1 732
06 Bostadsförsörjning och samhällsutveckling						
Staten	532	630	532	420	544	539
Kommunsektorn	3 037	2 932	3 088	3 317	3 560	3 673
Totalt offentligt	3 569	3 562	3 620	3 737	4 104	4 212
07 Hälso- och sjukvård						
Staten	2 485	2 572	2 851	2 806	4 360	4 824
Kommunsektorn	125 138	132 651	143 361	156 213	164 125	166 721
Totalt offentligt	127 623	135 223	146 212	159 019	168 485	171 545
08 Fritidsverksamhet, kultur och religion						
Staten	3 691	2 752	2 614	2 822	2 934	3 166
Kommunsektorn	23 868	13 377	14 177	14 994	15 573	15 821
Totalt offentligt	27 559	16 129	16 791	17 816	18 507	18 987
09 Utbildning						
Staten	24 442	20 490	21 418	24 396	25 389	25 464
Kommunsektorn	107 601	112 616	122 170	131 021	137 280	140 510
Totalt offentligt	132 043	133 106	143 588	155 417	162 669	165 974
10 Socialt skydd						
Staten	18 406	20 119	20 394	21 264	22 648	22 771
Kommunsektorn	100 357	106 154	112 071	121 242	128 125	130 393
Totalt offentligt	118 763	126 273	132 465	142 506	150 773	153 164
Totalt						
Staten	170 435	173 441	176 275	187 084	196 312	196 424
Kommunsektorn	401 373	411 387	438 345	471 070	495 380	506 795
Totalt offentligt	571 808	584 828	614 620	658 154	691 692	703 219

Anmärkning:

Kommunsektorn omfattar kommuner och landsting och fram till år 2000 även Svenska kyrkan.

Källa: [SCB, Nationalräkenskaper, Offentliga konsumtionsutgifter fördelade på ändamål](#)

15. Offentliga myndigheters konsumtionsutgifter, fördelade på ändamål, fasta priser. Miljoner kronor*15. General government final consumption expenditure by function, constant prices. SEK Millions*

Ändamål	1993	1994	1995	1996	1997	1998
01 Allmän offentlig förvaltning						
Staten	24 523	24 224	25 685	25 305	27 200	24 204
Kommunsektorn	19 499	20 625	23 372	26 815	27 061	28 798
Totalt offentligt	44 024	44 868	49 082	52 136	54 274	53 242
02 Försvar						
Staten	47 579	47 700	46 197	49 207	49 579	49 799
Kommunsektorn	358	289	54	25	47	101
Totalt offentligt	47 857	47 927	46 243	49 230	49 625	49 900
03 Samhällsskydd och rättsskipning						
Staten	22 772	22 585	22 299	22 302	22 166	22 555
Kommunsektorn	4 378	4 210	4 097	4 477	4 057	4 686
Totalt offentligt	27 153	26 797	26 398	26 774	26 224	27 241
04 Näringslivsfrågor						
Staten	23 213	23 730	23 965	21 107	21 650	24 555
Kommunsektorn	12 251	11 096	10 771	10 364	10 003	10 666
Totalt offentligt	35 557	34 856	34 749	31 511	31 669	35 218
05 Miljöskydd						
Staten	1 204	997	805	713	651	314
Kommunsektorn	275	227	163	172	685	764
Totalt offentligt	1 513	1 252	992	903	1 349	1 080
06 Bostadsförsörjning och samhällsutveckling						
Staten	969	501	471	543	484	517
Kommunsektorn	4 349	4 275	4 281	3 711	3 325	3 169
Totalt offentligt	5 455	4 816	4 795	4 277	3 830	3 701
07 Hälso- och sjukvård						
Staten	16 708	16 276	16 377	19 269	13 751	2 019
Kommunsektorn	109 292	106 963	106 855	106 814	109 372	126 153
Totalt offentligt	126 599	123 813	123 823	127 050	123 701	128 146
08 Fritidsverksamhet, kultur och religion						
Staten	3 661	3 315	3 491	4 792	3 777	4 132
Kommunsektorn	24 768	24 396	24 550	24 315	24 466	24 129
Totalt offentligt	28 423	27 704	28 036	29 105	28 256	28 277
09 Utbildning						
Staten	19 940	22 806	21 848	22 279	22 350	25 885
Kommunsektorn	105 940	105 442	101 922	103 321	104 531	106 507
Totalt offentligt	125 635	127 975	123 501	125 329	126 609	132 244
10 Socialt skydd						
Staten	28 088	26 672	24 432	21 784	19 237	20 208
Kommunsektorn	100 898	99 903	102 578	99 858	97 856	102 881
Totalt offentligt	129 100	126 691	127 088	121 659	117 103	123 099
Totalt						
Staten	188 721	188 794	185 486	187 824	181 010	173 992
Kommunsektorn	382 086	377 506	378 687	379 965	381 486	407 944
Totalt offentligt	570 707	566 269	564 030	567 688	562 359	581 923

15. (forts.)

Ändamål	1999	2000	2001	2002	2003	2004
01 Allmän offentlig förvaltning						
Staten	26 829	32 605	30 876	32 068	33 441	33 664
Kommunsektorn	25 585	27 701	23 307	22 755	23 815	26 638
Totalt offentligt	52 475	60 306	54 183	54 819	57 252	60 269
02 Försvar						
Staten	52 205	46 169	44 465	43 417	43 001	41 459
Kommunsektorn	108	111	131	139	127	124
Totalt offentligt	52 312	46 280	44 596	43 556	43 128	41 583
03 Samhällsskydd och rättsskipning						
Staten	21 921	22 331	23 355	23 806	24 443	24 461
Kommunsektorn	4 806	4 545	5 342	5 800	6 070	5 072
Totalt offentligt	26 725	26 876	28 697	29 600	30 505	29 558
04 Näringslivsfrågor						
Staten	25 508	25 140	25 637	27 148	26 684	26 395
Kommunsektorn	11 154	10 855	12 132	11 856	11 997	11 484
Totalt offentligt	36 661	35 995	37 769	39 002	38 680	37 881
05 Miljöskydd						
Staten	657	633	671	887	949	997
Kommunsektorn	368	445	533	575	547	576
Totalt offentligt	1 025	1 078	1 204	1 461	1 494	1 571
06 Bostadsförsörjning och samhällsutveckling						
Staten	631	630	487	406	503	475
Kommunsektorn	3 161	2 932	2 998	3 052	3 111	3 177
Totalt offentligt	3 797	3 562	3 485	3 453	3 605	3 645
07 Hälso- och sjukvård						
Staten	2 551	2 572	2 738	2 624	3 895	4 237
Kommunsektorn	129 905	132 651	136 786	142 293	143 918	144 234
Totalt offentligt	132 457	135 223	139 524	144 918	147 782	148 434
08 Fritidsverksamhet, kultur och religion						
Staten	3 880	2 752	2 537	2 653	2 604	2 837
Kommunsektorn	24 600	13 377	13 696	13 909	13 909	13 883
Totalt offentligt	28 499	16 129	16 233	16 562	16 514	16 722
09 Utbildning						
Staten	25 750	20 490	20 415	22 318	22 463	22 337
Kommunsektorn	110 421	112 616	116 573	117 906	117 457	118 385
Totalt offentligt	136 047	133 106	136 988	140 225	139 917	140 728
10 Socialt skydd						
Staten	18 851	20 119	19 413	20 306	20 190	19 912
Kommunsektorn	103 461	106 154	107 867	109 419	108 371	109 103
Totalt offentligt	122 308	126 273	127 280	129 730	128 563	129 035
Totalt						
Staten	178 529	173 441	170 594	175 749	178 362	177 052
Kommunsektorn	413 512	411 387	419 365	427 688	429 260	432 592
Totalt offentligt	591 992	584 828	589 959	603 423	607 560	609 671

Anmärkning:

Kommunsektorn omfattar kommuner och landsting och fram till år 2000 även Svenska kyrkan.

År 2000 är referensår för prisomräkningen. Siffror i fasta priser är ej adderbara.

Källa: [SCB, Nationalräkenskaper, Offentliga konsumtionsutgifter fördelade på ändamål](#)

16. Transfereringar från den offentliga sektorn till hushållen, löpande priser. Miljoner kr*16. Transfers from the general government sector to households, current prices. SEK Millions*

	1993	1994	1995	1996	1997
Ålderspension	122 902	128 077	132 337	136 027	138 931
Aktivitetsstöd och sjukersättning	34 755	37 260	37 512	36 663	36 989
Övriga statliga pensioner	19 585	20 325	20 819	21 537	19 503
Sjukförsäkring	17 912	18 941	19 173	16 490	14 927
Föräldraförsäkring	19 093	18 713	18 004	14 209	13 282
Arbetskadeförsäkring	10 867	7 547	6 474	6 125	5 877
Öppet arbetslösa	36 631	36 286	36 068	33 976	35 864
Arbetsmarknadspolitiska åtgärder	12 600	13 074	10 617	9 656	15 125
Övrigt arbetsmarknad	8 940	8 573	8 232	8 815	4 168
Bostadsstillägg till pensionärer	9 854	10 929	10 440	9 923	9 544
Barnbidrag	16 979	17 265	16 959	14 577	14 424
Studiemedel, studiehjälp	5 713	5 848	6 242	6 400	6 756
Bostadsbidrag		8 669	9 220	8 373	6 195
Bidragsförskott/Underhållsstöd	2 938	3 196	3 282	3 359	3 023
Assistansersättning		1 771	3 717	4 184	4 496
Övriga statliga transfereringar	6 830	8 714	7 620	6 640	8 150
Försörjningsstöd	18 893	12 730	12 514	13 716	13 961
Kommunala pensioner	5 927	6 135	6 485	6 949	7 195
Övriga kommunala transfereringar	1 895	1 826	1 444	1 366	1 344
Kapitaltransfereringar	782	709	812	985	499
Totalt	353 096	366 588	367 971	359 970	360 253

	1998	1999	2000	2001	2002
Ålderspension	141 574	146 513	149 682	153 680	161 227
Aktivitetsstöd och sjukersättning	37 164	37 906	39 004	40 967	44 657
Övriga statliga pensioner	19 287	20 113	19 959	20 284	20 909
Sjukförsäkring	20 260	26 024	33 078	38 582	43 073
Föräldraförsäkring	14 128	14 721	15 305	16 703	18 225
Arbetskadeförsäkring	5 830	5 883	5 589	5 614	4 854
Öppet arbetslösa	31 985	29 598	29 583	23 024	22 533
Arbetsmarknadspolitiska åtgärder	13 278	12 990	9 930	9 747	11 102
Övrigt arbetsmarknad	3 798	3 777	3 099	2 151	1 963
Bostadsstillägg till pensionärer	9 591	9 940	9 618	10 408	10 502
Barnbidrag	16 830	16 766	18 932	21 109	21 018
Studiemedel, studiehjälp	7 115	7 337	7 386	8 751	10 546
Bostadsbidrag	5 749	5 067	4 372	3 994	3 718
Bidragsförskott/Underhållsstöd	2 989	2 897	2 631	2 496	2 343
Assistansersättning	5 192	6 031	6 960	8 236	9 145
Övriga statliga transfereringar	13 550	13 011	12 536	10 735	9 658
Försörjningsstöd	12 771	12 098	11 267	10 680	10 369
Kommunala pensioner	8 884	8 562	14 003	16 128	16 239
Övriga kommunala transfereringar	989	1 390	1 383	1 615	1 292
Kapitaltransfereringar	639	1 188	318	936	792
Totalt	371 603	381 812	394 635	405 840	424 165

16. (forts.)

	2003	2004	2005
Alderspension	179 980	186 956	191 680
Aktivitetsstöd och sjukersättning	50 059	54 152	60 651
Övriga statliga pensioner	22 878	23 362	23 577
Sjukförsäkring	42 280	37 534	33 679
Föräldraförsäkring	19 989	21 309	21 878
Arbetskadeförsäkring	5 846	5 921	5 836
Öppet arbetslösa	28 256	32 534	31 113
Arbetsmarknadspolitiska åtgärder	9 746	9 968	11 765
Övrigt arbetsmarknad	1 566	1 395	889
Bostadsstillägg till pensionärer	10 979	10 947	7 332
Barnbidrag	20 956	20 873	21 457
Studiemedel, studiehjälp	10 628	10 636	10 999
Bostadsbidrag	3 567	3 314	3 605
Bidragsförskott/Underhållsstöd	2 149	2 027	1 935
Assistansersättning	11 166	12 748	14 336
Övriga statliga transfereringar	8 220	9 494	8 891
Försörjningsstöd	10 163	10 618	10 569
Kommunala pensioner	16 662	17 557	17 918
Övriga kommunala transfereringar	1 305	1 499	1 552
Kapitaltransfereringar	720	608	796
Totalt	457 115	473 452	480 458

Anmärkning:

Aktivitetsstöd och sjukersättning benämndes tidigare förtidspension. Försörjningsstöd benämndes tidigare socialbidrag. Övriga statliga transfereringar omfattar bland annat bidrag till handikappade barn och andra handikappersättningar.

Källa: [SCB, Nationalräkenskaper, transfereringar från den offentliga sektorn till hushållen](#)

17. Offentliga fasta bruttoinvesteringar efter ändamål, löpande priser. Miljoner kronor*17. General government gross fixed capital formation by purpose, current prices. SEK Millions*

Ändamål	1993	1994	1995	1996	1997	1998
01 Allmän offentlig förvaltning						
Staten	3 600	3 037	3 001	3 399	3 577	3 146
Kommunsektorn	5 173	6 800	7 784	7 717	7 929	7 008
Totalt offentligt	8 773	9 837	10 785	11 116	11 506	10 154
02 Försvar						
Staten	391	1 068	889	724	561	906
Kommunsektorn	25	41	124	132	27	56
Totalt offentligt	416	1 109	1 013	856	588	962
03 Samhällsskydd och rättsskipning						
Staten	1 250	1 499	1 448	1 405	1 181	1 761
Kommunsektorn	364	504	518	506	404	423
Totalt offentligt	1 614	2 003	1 966	1 911	1 585	2 184
04 Näringslivsfrågor						
Staten	16 871	21 109	23 588	20 262	16 368	19 128
Kommunsektorn	2 339	2 157	2 249	2 217	1 969	3 040
Totalt offentligt	19 210	23 266	25 837	22 479	18 337	22 168
05 Miljöskydd						
Staten	..	..	..	..	..	..
Kommunsektorn	..	..	..	..	..	..
Totalt offentligt	..	..	..	..	..	..
06 Bostadsförsörjning och samhällsutveckling						
Staten	60	42	43	51	35	49
Kommunsektorn	3 404	3 016	1 071	1 036	1 096	389
Totalt offentligt	3 464	3 058	1 114	1 087	1 131	438
07 Hälso- och sjukvård						
Staten	57	40	35	46	44	81
Kommunsektorn	4 865	5 062	5 860	5 807	6 131	6 254
Totalt offentligt	4 922	5 102	5 895	5 853	6 175	6 335
08 Fritidsverksamhet, kultur och religion						
Staten	107	98	95	140	215	180
Kommunsektorn	2 613	2 962	2 514	2 437	2 270	2 437
Totalt offentligt	2 720	3 060	2 609	2 577	2 485	2 617
09 Utbildning						
Staten	2 620	3 249	2 571	2 576	2 531	3 353
Kommunsektorn	5 450	7 109	7 078	6 174	6 176	6 114
Totalt offentligt	8 070	10 358	9 649	8 750	8 707	9 467
10 Socialt skydd						
Staten	840	903	1 100	764	498	576
Kommunsektorn	3 213	3 349	3 561	2 978	1 843	1 911
Totalt offentligt	4 053	4 252	4 661	3 742	2 341	2 487
Totalt						
Staten	25 796	31 045	32 770	29 367	25 010	29 180
Kommunsektorn	27 446	31 000	30 759	29 004	27 845	27 632
Totalt offentligt	53 242	62 045	63 529	58 371	52 855	56 812

17. (forts.)

Ändamål	1999	2000	2001	2002	2003	2004
01 Allmän offentlig förvaltning						
Staten	4 480	5 100	4 951	5 115	4 866	4 760
Kommunsektorn	7 080	7 836	9 565	10 848	9 867	10 081
Totalt offentligt	11 560	12 936	14 516	15 963	14 733	14 841
02 Försvar						
Staten	1 071	2 557	2 282	2 250	1 276	1 302
Kommunsektorn	32	32	12	41	57	61
Totalt offentligt	1 103	2 589	2 294	2 291	1 333	1 363
03 Samhällsskydd och rättsskipning						
Staten	2 630	2 065	2 301	2 317	1 975	2 067
Kommunsektorn	481	486	586	648	599	455
Totalt offentligt	3 111	2 551	2 887	2 965	2 574	2 522
04 Näringslivsfrågor						
Staten	16 418	13 314	15 030	18 935	21 900	25 678
Kommunsektorn	3 588	3 677	4 525	5 115	4 579	4 802
Totalt offentligt	20 006	16 991	19 555	24 050	26 479	30 480
05 Miljöskydd						
Staten	..	353	412	399	8	16
Kommunsektorn	..	353	412	399	8	16
Totalt offentligt	..	353	412	399	8	16
06 Bostadsförsörjning och samhällsutveckling						
Staten	335	155	124	163	69	65
Kommunsektorn	701	669	695	1 039	1 055	1 119
Totalt offentligt	1 036	824	819	1 202	1 124	1 184
07 Hälso- och sjukvård						
Staten	96	75	75	108	117	81
Kommunsektorn	7 725	6 306	6 450	7 211	7 543	6 765
Totalt offentligt	7 821	6 381	6 525	7 319	7 660	6 846
08 Fritidsverksamhet, kultur och religion						
Staten	254	238	164	125	200	394
Kommunsektorn	2 636	1 838	1 932	2 285	2 113	1 953
Totalt offentligt	2 890	2 076	2 096	2 410	2 313	2 347
09 Utbildning						
Staten	3 398	4 063	3 992	3 879	3 445	3 536
Kommunsektorn	6 722	6 261	6 681	6 580	6 489	5 219
Totalt offentligt	10 120	10 324	10 673	10 459	9 934	8 755
10 Socialt skydd						
Staten	1 364	1 182	1 121	1 242	1 254	1 125
Kommunsektorn	2 128	1 985	1 964	1 875	1 769	1 839
Totalt offentligt	3 492	3 167	3 085	3 117	3 023	2 964
Totalt						
Staten	30 046	29 102	30 452	34 533	35 110	39 024
Kommunsektorn	31 093	29 090	32 410	35 642	34 071	32 294
Totalt offentligt	61 139	58 192	62 862	70 175	69 181	71 318

Anmärkning:

Kommunsektorn omfattar kommuner och landsting och fram till år 2000 även Svenska kyrkan.

Källa: [SCB, Nationalräkenskaper, Offentliga fasta bruttoinvesteringar efter ändamål](#)

18. Offentliga fasta bruttoinvesteringar efter ändamål, fasta priser. Miljoner kronor*18. Government gross fixed capital formation by purpose, constant prices. SEK Millions*

Ändamål	1993	1994	1995	1996	1997	1998
01 Allmän offentlig förvaltning						
Staten	3 746	3 266	3 255	3 758	3 874	3 341
Kommunsektorn	5 385	7 274	8 459	8 472	8 541	7 356
Totalt offentligt	9 138	10 547	11 723	12 241	12 426	10 707
02 Försvar						
Staten	359	1 007	861	717	560	893
Kommunsektorn	22	38	117	125	27	56
Totalt offentligt	382	1 048	981	845	588	948
03 Samhällsskydd och rättsskipning						
Staten	1 329	1 621	1 549	1 510	1 254	1 855
Kommunsektorn	366	521	533	531	417	438
Totalt offentligt	1 695	2 144	2 086	2 045	1 674	2 294
04 Näringslivsfrågor						
Staten	20 936	25 265	26 338	22 162	17 517	20 309
Kommunsektorn	2 856	2 615	2 607	2 492	2 150	3 254
Totalt offentligt	23 845	27 930	28 998	24 690	19 691	23 577
05 Miljöskydd						
Staten	..	..	..	..	..	..
Kommunsektorn	..	..	..	..	..	..
Totalt offentligt	..	..	..	..	..	..
06 Bostadsförsörjning och samhällsutveckling						
Staten	58	44	46	53	37	51
Kommunsektorn	3 578	3 243	1 158	1 136	1 182	404
Totalt offentligt	3 638	3 289	1 206	1 190	1 220	456
07 Hälso- och sjukvård						
Staten	61	44	36	50	46	85
Kommunsektorn	5 029	5 311	6 161	6 337	6 636	6 568
Totalt offentligt	5 088	5 353	6 196	6 385	6 681	6 654
08 Fritidsverksamhet, kultur och religion						
Staten	115	111	104	151	227	190
Kommunsektorn	2 751	3 185	2 719	2 663	2 447	2 553
Totalt offentligt	2 868	3 299	2 824	2 816	2 676	2 744
09 Utbildning						
Staten	2 681	3 555	2 808	2 806	2 727	3 604
Kommunsektorn	5 623	7 557	7 583	6 692	6 601	6 386
Totalt offentligt	8 302	11 109	10 404	9 505	9 334	9 991
10 Socialt skydd						
Staten	904	1 008	1 212	847	547	619
Kommunsektorn	3 339	3 545	3 786	3 211	1 962	1 982
Totalt offentligt	4 269	4 580	5 021	4 082	2 522	2 614
Totalt						
Staten	30 122	35 871	36 050	31 944	26 690	30 864
Kommunsektorn	28 857	33 304	33 180	31 716	29 991	29 013
Totalt offentligt	58 994	69 135	69 179	63 638	56 652	59 870

18. (forts.)

Ändamål	1999	2000	2001	2002	2003	2004
01 Allmän offentlig förvaltning						
Staten	4 608	5 100	4 837	4 962	4 838	4 825
Kommunsektorn	7 285	7 836	9 223	10 060	8 873	8 836
Totalt offentligt	11 893	12 936	14 060	15 025	13 699	13 649
02 Försvar						
Staten	1 080	2 557	2 215	2 173	1 222	1 286
Kommunsektorn	32	32	12	40	55	59
Totalt offentligt	1 112	2 589	2 227	2 212	1 276	1 345
03 Samhällsskydd och rättsskipning						
Staten	2 707	2 065	2 248	2 239	1 965	2 063
Kommunsektorn	488	486	609	668	655	535
Totalt offentligt	3 194	2 551	2 857	2 905	2 614	2 602
04 Näringslivsfrågor						
Staten	17 117	13 314	14 438	17 713	19 919	22 617
Kommunsektorn	3 771	3 677	4 336	4 818	4 193	4 245
Totalt offentligt	20 894	16 991	18 774	22 530	24 117	26 871
05 Miljöskydd						
Staten	..	353	396	368	8	17
Kommunsektorn	..	353	396	368	8	17
Totalt offentligt	..	353	396	368	8	17
06 Bostadsförsörjning och samhällsutveckling						
Staten	344	155	127	166	74	72
Kommunsektorn	717	669	667	956	936	962
Totalt offentligt	1 060	824	794	1 123	1 018	1 043
07 Hälso- och sjukvård						
Staten	100	75	73	103	116	80
Kommunsektorn	7 888	6 306	6 199	6 682	6 884	6 111
Totalt offentligt	7 987	6 381	6 272	6 785	6 999	6 193
08 Fritidsverksamhet, kultur och religion						
Staten	263	238	159	118	194	388
Kommunsektorn	2 707	1 838	1 852	2 114	1 897	1 710
Totalt offentligt	2 970	2 076	2 011	2 233	2 090	2 083
09 Utbildning						
Staten	3 527	4 063	3 888	3 680	3 404	3 571
Kommunsektorn	6 878	6 261	6 524	6 260	6 148	4 934
Totalt offentligt	10 414	10 324	10 412	9 940	9 552	8 483
10 Socialt skydd						
Staten	1 431	1 182	1 092	1 186	1 247	1 144
Kommunsektorn	2 170	1 985	1 899	1 760	1 626	1 650
Totalt offentligt	3 598	3 167	2 991	2 944	2 870	2 798
Totalt						
Staten	31 110	29 102	29 473	32 730	33 060	36 220
Kommunsektorn	31 947	29 090	31 321	33 369	31 270	29 097
Totalt offentligt	63 060	58 192	60 794	66 098	64 314	65 233

Anmärkning:

Kommunsektorn omfattar kommuner och landsting och fram till år 2000 även Svenska kyrkan.

År 2000 är referensår för prisomräkningen. Siffror i fasta priser är ej adderbara.

Källa: [SCB, Nationalräkenskaper, Offentliga fasta bruttoinvesteringar efter ändamål](#)

19. Kostnader för kommunernas verksamhet, löpande priser. Miljoner kronor
19. Costs for municipal activities, current prices. SEK Millions

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Politisk verksamhet	4 077	4 241	4 227	4 605	4 553	4 533
Infrastruktur, skydd m.m.	22 711	24 762	25 728	26 789	27 910	28 649
Kulturverksamhet	8 078	8 494	8 902	9 186	9 252	9 567
Fritidsverksamhet	8 828	9 164	9 579	9 844	10 026	10 458
Förskoleverksamhet och skolbarnomsorg	39 862	41 087	43 992	46 522	48 125	51 168
Förskoleklass	3 680	3 788	3 695	3 876	3 788	3 958
Grundskola inkl. obligatorisk särskola	62 548	67 786	71 992	75 120	76 730	78 490
Gymnasieskola inkl. gymnasiesärskola	24 104	25 652	27 459	29 539	30 847	32 632
Kommunal vuxenutbildning	6 614	6 464	6 171	5 197	4 870	4 644
Övrig utbildning	1 761	2 016	1 888	2 095	2 092	2 101
Primärvård och hälso- och sjukvård Gotland	1 268	1 185	1 172	1 329	1 128	1 299
Färdtjänst / riksferdtjänst	1 434	1 434	1 513	1 657	1 634	1 701
Äldreomsorg	67 300	71 424	75 668	78 280	79 475	80 256
Funktionshindrade	27 800	30 332	34 601	37 964	40 129	42 429
Missbrukarvård för vuxna	3 661	3 937	3 976	4 562	4 604	4 678
Barn och ungdomsvård	8 063	8 800	9 776	10 593	10 920	11 244
Övrig vuxenvård	1 287	1 387	1 684	1 519	1 398	1 558
Ekonomiskt bistånd	10 688	9 787	9 627	9 502	9 854	9 864
Familjerätt	359	392	412	437	459	491
Flyktingmottagande	2 046	2 177	2 047	2 315	2 060	1 590
Arbetsmarknadsåtgärder	5 176	4 917	5 206	5 184	5 122	5 369
Summa egentlig verksamhet	311 341	329 226	349 287	366 060	374 976	386 679
Näringsliv och bostäder	5 790	4 966	5 119	5 334	5 237	5 233
Kommunikationer	3 123	3 118	3 382	4 056	4 283	4 511
Energi, vatten och avfall	12 800	12 960	13 434	13 697	13 570	14 030
Summa affärsverksamhet	21 714	21 044	21 935	23 087	23 090	23 774
Summa driftverksamhet	333 055	350 270	371 222	389 147	398 066	410 453

Källa: [SCB, Kommunernas hushållning med resurser, OE 25 SM 0601](#)

20. Landstingens kostnader och intäkter efter område år 2005.**Miljoner kronor****20. County councils, costs and receipts by activity 2005. SEK Millions**

	Nettokost- nad	Verksam- hetens externa kostnader	Verksam- hetens interna kostnader	Verksam- hetens externa intäkter	Verksam- hetens interna intäkter	Investe- rings- utgifter
Primärvård	27 000	23 400	11 900	2 400	6 000	200
Specialiserad somatisk vård	85 400	66 200	42 300	8 900	14 900	2 700
Specialiserad psykiatrisk vård	15 500	13 600	7 300	1 100	4 400	200
Tandvård	4 500	7 200	2 000	3 600	1 100	100
Övrig hälso- och sjukvård	12 700	15 000	4 600	4 000	3 000	400
Läkemedelsförmån	19 200	19 200	0	0	0	
Politisk verksamhet avseende hälso- och sjukvård	1 000	700	300	0	0	0
<i>Hälso- och sjukvård totalt</i>	<i>165 400</i>	<i>145 400</i>	<i>68 400</i>	<i>20 100</i>	<i>29 300</i>	<i>3 600</i>
Utbildning	700	1 800	400	1 400	100	0
Kultur	2 200	2 500	300	600	0	0
Trafik och infrastruktur	7 800	9 300	100	1 600	0	700
Allmän regional utveckling	1 100	1 200	100	100	0	0
Politisk verksamhet avseende regional utveckling	100	100	0	0	0	0
<i>Regional utveckling totalt</i>	<i>12 000</i>	<i>14 900</i>	<i>900</i>	<i>3 700</i>	<i>100</i>	<i>800</i>
<i>Serviceverksamheter</i>	<i>0</i>	<i>43 300</i>	<i>-8 200</i>	<i>6 200</i>	<i>28 900</i>	<i>3 300</i>
Övrigt	800	3 600	0	0	2 700	0
Summa verksamhet	178 200	207 100	61 000	29 900	61 000	7 700
<i>Finansiering utanför verksam- heten:</i>		1 600		183 000		
<i>Skatteintäkter</i>				147 100		
Generella statsbidrag				34 100		
Finansiella intäkter/kostnader		1 600		1 700		
Extraordinära intäkter/kost- nader		0		100		

Anmärkning:

Nettokostnad är bruttokostnad minus bruttointäkt. Den totala nettokostnaden för samtliga verksamheter inkluderar Gotlands kommuns nettokostnader (1 120 miljoner) för hälso- och sjukvård. När det gäller verksamheternas intäkter och kostnader ingår inte Gotland. Investeringsutgifterna är exklusive inköp av finansiella tillgångar. Övrigt omfattar utbetalda pensioner och interna ränteintäkter.

Källa: [Sveriges Kommuner och Landsting, Statistik om hälso- och sjukvård samt regional utveckling 2005](#)

Fakta om statistiken

Här beskrivs kortfattat de primärkällor och de principer som används i boken. För en noggrannare redogörelse av definitioner och beräkningsmetoder hänvisas till de beskrivningar av statistiken som finns tillgängliga på www.scb.se för respektive statistikkälla.

Den statistik som redovisas i den här boken om den offentliga sektorn är hämtad från olika statistikkällor. Eftersom statistiken i primärkällorna ofta framställts för att svara mot olika behov skiljer sig definitioner och redovisningsprinciper åt. I samband med redovisningarna tidigare i boken har vi också pekat på förekommande skillnader.

Publiceringstider – slutliga och preliminära årsuppgifter

Den statistik som publiceras i boken är årsuppgifter och gäller den senaste offentliggjorda officiella statistiken. De olika statistikkällorna färdigställer sina uppgifter vid olika tidpunkter under året, beroende på vilken bearbetningsgrad som krävs. Detta gör att alla uppgifter som presenteras inte alltid svarar för det senaste kalenderåret.

I vissa fall, t.ex. för nationalräkenskaperna, offentliggörs även preliminära uppgifter. För att få så aktuella uppgifter som möjligt används även dessa i vissa fall i boken. Uppgifterna kan dock komma att revideras till senare publiceringar.

Tidsserier

Statistiken avser i huvudsak senast tillgängliga år. Men även tidsserier presenteras. De flesta av dessa tidsserier utgår från år 1993, men även andra startår förekommer. Att år 1993 används i de flesta fall är en anpassning till nationalräkenskaperna, som börjar sin redovisning detta år enligt det europeiska nationalräkenskapssystemet. En ny näringsgrensindelning kom 1992, vilket också gör år 1993 till ett lämpligt startår.

Det är alltid problematiskt att välja startår, eftersom presentationen påverkas av om startåret ligger i en lågkonjunktur eller en högkonjunktur. År 1993 ligger i början av uppgången efter den nedgång i ekonomin som brukar benämnas "krisåren".

Löpande och fasta priser

I sammanställningarna används både löpande och fasta priser. För att på ett rättvisande sätt kunna följa volymutvecklingen är det ofta lämpligt att använda fasta priser som "tar bort" inverkan av prisutvecklingar. Nedan följer en översiktlig redogörelse av hur fastprisberäkningen genomförs.

Fram till 1991 använde NR prisindex med fast basår vid fastprisberäkningar. Från år 1991 används i stället fastprisberäkning med rullande basår. Denna kedjeindexmetod innebär att varje grundpost beräknas i fasta priser uttryckt i närmast föregående års pris. Fördelen med kedjeindexmetoden är att man alltid väger ihop olika delaggregat med senast tillgänglig information och att ingen del av systemet får felaktig vikt på grund av relativa prisförändringar.

De fasta priserna kan presenteras på olika sätt, t.ex. uttryckta i föregående års prisnivå eller i referensårspriser med valfritt år som referensår. En tidsserie angiven i föregående års priser gör emellertid informationen svårtolkad. Därför presenteras de fasta priserna i nationalräkenskaperna i referensårspriser. I det material som nu presenteras redovisas nationalräkenskaperna dels i löpande priser och dels i referensårspriser med år 2000 som referensår.

Nationalräkenskaperna

Nationalräkenskaperna (NR) utgör tillsammans med finansräkenskaperna (FiR) det totala nationalräkenskapssystemet som sammanfattar och beskriver Sveriges ekonomiska aktiviteter och utveckling. NR innehåller reala transaktioner och FiR finansiella transaktioner och ställningsuppgifter.

Statistikanvändning

NR tjänar som analysunderlag för Sveriges ekonomi och som underlag för EU-avgiften och konvergenskriterierna. NR används av finansdepartementet för nationalbudgetar och för långtidsbedömningar av ekonomin, av EU för fastställande av EU-avgiften, av ECB för att bedöma konvergensvillkoren samt av Konjunkturinstitutet

m.fl. för löpande konjunkturanalys. Andra användare är bransch- och arbetsmarknadsorganisationer, banker samt internationella organisationer som använder NR dels för sammanställning av internationell statistik, dels för jämförelser och bedömningar. En av de viktigaste egenskaperna hos NR är tidsserieaspekten. Därför läggs stor fokus på långa tidsserier med få tidsseriebrott i statistiken.

Detta omfattar statistiken

NR beskriver, inom ramen för ett slutet kontosystem, produktionen av varor och tjänster och deras användning, inkomstbildning, omfördelning och inkomstansvändning, kapitalbildning samt transaktioner med utlandet. Som en integrerad del av NR ingår tillgångs- och användningstabeller (basen för input-outputtabeller) med en systematisk uppdelning av produktion och användning på ca 400 produktgrupper. Det ger goda avstämningsmöjligheter och en god grund för konsistenta fastprisberäkningar. I anslutning till produktionsberäkningar sammanställs även uppgifter över sysselsättning uttryckt i antal sysselsatta och arbetade timmar samt löner.

Definitioner och förklaringar

De svenska nationalräkenskaperna framställs enligt ENS 95 (Europeiska nationalräkenskapssystemet) som är en EU-reglering (Council Regulation [EC] No 2223/96). ENS 95 är EU:s tillämpning av SNA 93 (System of National Accounts) som är en internationell rekommendation av FN, OECD, EU, IMF och Världsbanken.

Svenska NR framställs sedan maj 1999 enligt ENS 95 och täcker perioden 1993 och framåt. Äldre serier (1950–1998) baseras på tidigare internationella rekommendationer (SNA 68). Omräkning av det gamla materialet tillbaka till 1980 har dock gjorts för vissa aggregat. Några huvudaggregat har kedjats tillbaka till 1950. Dessa serier finns på SCB:s webbplats.

Så görs statistiken

NR sammanställs utifrån en mängd olika primärstatistikkällor. Definitioner och graden av täckning i de olika källorna överensstämmer inte alltid med NR:s behov. För att få total täckning och anpassade definitioner använder man olika modeller i NR:s beräkningar. Slutligen gör man en avstämning mellan tillgång, användning och inkomster i systemet för att urskilja och åtgärda brister i konsistensen mellan de olika delarna av räkenskaperna.

På samma sätt som hos ett företag är bokföringen dubbel. Betalningarna redovisas både från den erläggande och från den mottagande partens sida. Bokföringen består av ekonomiska transaktioner som ägt rum under en viss tidsperiod. Till skillnad mot ett företags bokföring bygger nationalräkenskaperna till största delen på statistik eftersom det inte är möjligt för ett helt land eller region att bokföra varje transaktion. Redovisningen är i huvudsak periodiserad, vilket innebär att inkomster och utgifter redovisas den period då transaktionen eller prestationen utförs.

Se vidare Beskrivning av statistiken, www.scb.se/nr

Skillnader mellan beräkningar i NR och statsbudgeten

Redovisningsprincip:

Redovisningen i *nationalräkenskaperna* är i huvudsak periodiserad och syftar till att avspegla de ekonomiska händelserna den period då verksamheten bedrivs. Intäkterna redovisas när prestationen utförs och kostnaderna när resursen förbrukas.

Redovisningen i *statsbudgeten* upprättas till största delen enligt så kallade utgiftsmässiga principer där saldot speglar de kassamässiga strömmarna. Budgetsaldot redovisas kassamässigt.

Skillnaden påverkar framför allt redovisningen av skatter och ränteutgifter. Skillnaden i redovisningsprincip medför att budgetsaldot och finansiellt sparande skiljer sig åt. Därutöver finns även saldoneutrala skillnader i redovisningen av inkomster och utgifter mellan NR och statsbudgeten.

Finansiella transaktioner:

Statens *finansiella sparande* visar förändringen av den finansiella förmögenheten exklusive värdeförändringar medan *budgetsaldot* visar statens lånebehov och avspeglar därmed förändringen av statsskulden. Då staten exempelvis köper eller säljer finansiella tillgångar eller ökar utlåningen påverkas därför det *finansiella sparandet* och budgetsaldot på olika sätt.

Redovisning av EU-avgift/bidrag:

Nationalräkenskaperna definierar vissa delar av EU-avgiften som produktionsskatt till EU. NR fördelar bidragen direkt för de olika sektorerna.

I *statsbudgeten* redovisas dessa avgifter som en inkomst för staten. Vidare redovisas EU-bidragen i statsbudgeten som en inkomst som omfördelas av staten till företag och kommuner.

Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik, RAMS

RAMS syftar till att ge en årlig information om sysselsättning, pendling, näringsstruktur samt personalstruktur i företag och arbetsställen. Dessutom belyses händelser och flöden på arbetsmarknaden utifrån longitudinella ansatser. Den första årgången av RAMS avsåg år 1985.

RAMS-registret har byggts ut under åren med allt fler variabler och ett nytt registersystem har skapats med bland annat större möjligheter att belysa de förvärvsarbetande inom olika typer av företag och arbetsställen.

Statistikanvändning

Planerare inom kommuner, länsstyrelser och länsarbetsnämnder har traditionellt nyttjat statistiken. Den huvudsakliga användningen har varit för att beskriva näringsstruktur och sysselsättningsutveckling regionalt och lokalt. Dessutom används RAMS för att planera barnomsorg och trafik och som underlag för åtgärder som syftar till att stärka sysselsättningen.

Allt eftersom att statistiken byggts ut, har den alltmer börjat användas av forskare och statliga myndigheter när de analyserar arbetsmarknadens funktionssätt och följer upp och utvärderar närings-, arbetsmarknads- och regionalpolitik.

Detta omfattar statistiken

RAMS omfattar fyra register:

- Sysselsättningsregistret
- Aktivitetsregistret
- Registret över företag i RAMS
- Registret över arbetsställen i RAMS

Sysselsättningsregistret (SREG) visar personers sysselsättningsstatus i november och omfattar hela Sveriges befolkning den 31 december. Registret innehåller en mängd uppgifter från olika källor. SREG är huvudregistret i RAMS.

Aktivitetsregistret innehåller fyra databastabeller som visar olika typer av försörjningsmöjligheter såsom jobb, studier, arbetssökandekategorier samt andra aktiviteter (främst i form av sociala transferringar). Jobbregistret är den mest centrala delen av aktivitetsregistret, där uppgifter hämtas från kontrolluppgifter från anställningar och

motsvarande uppgifter för egenföretagare (deklarationsuppgifter avseende inkomst av näringsverksamhet).

Populationen i aktivitetsregistret är alla individers aktiviteter som antas påverka deras försörjningsmöjligheter. Målstorheterna utgörs av antalet av dessa aktiviteter med uppdelning på typ av aktivitet, såsom jobb, studier och arbetssökandekategorier.

Registret över företag har samtliga företag som förekommer i RAMS, som objekt. *Registret över arbetsställen* har samtliga arbetsställen för företag som förekommer i RAMS som objekt.

Definitioner och förklaringar

Populationen i sysselsättningsregistret utgörs av befolkningen per den 31 december varje år. De viktigaste målstorheterna i sysselsättningsregistret är antal förvärvsarbetande, förvärvsintensiteter, antal pendlare över kommungräns där november är referensperiod. Detta görs för olika grupper av befolkningen.

RAMS använder begreppet förvärvsarbetande i stället för sysselsatta. Medhjälpande familjemedlemmar ingår i begreppet sysselsatta men inte i förvärvsarbetande. Dessa saknas helt i den offentliga sektorn och antalet medhjälpande familjemedlemmar är över huvud taget ytterst få, varför skillnaden i begreppen förvärvsarbetande och sysselsatta är nästan försumbar. Rörligheten på arbetsmarknaden beskrivs med antal personer som byter jobb, tillkommer eller lämnar arbetsmarknaden. Ännu ett mått är personalomsättningen beräknad i procent av sysselsättningen totalt.

Så görs statistiken

Varje arbetsgivare är skyldig att lämna information om förvärvsarbete på kontrolluppgiften till Skatteverket. De personer som deklarerar näringsverksamhet lämnar istället så kallad standardiserade räkenskapsutdrag. SCB får tillgång till båda dessa material genom överföring från Skatteverkets databas. Uppgifterna kompletteras sedan med företags- och arbetsställeinformation från SCB:s företagsdatabas.

Om uppgiften om arbetsställenummer saknas eller är oriktig i det kontrollmaterial som används insamlas den uppgiften via enkät till de företag vars uppgifter måste kompletteras. Utöver det kopplas även bakgrundsvariabler på såsom demografiska data och utbildningsuppgifter som hämtas från andra befintliga register.

Se vidare Beskrivning av statistiken, www.scb.se/rams

Räkenskapssammandrag för kommuner (RS)

Räkenskapssammandrag för kommuner avser att både på kommunnivå och på riksnivå ge en tillförlitlig information om kommunernas ekonomi, nuläge och utveckling. Undersökningen innehåller även en inventering av vilka företag som kommunerna äger.

Räkenskapssammandraget, som samlas in av SCB, innehåller ett stort antal årliga ekonomiska uppgifter från kommunernas bokslut. Samtliga kommuner ingår och uppgifter redovisas både som summering till riksnivå och som nyckeltal på kommunnivå. I RS ingår de två tidigare separata kostnadsundersökningarna Jämförelsetal för huvudmän, Barnomsorg och skola samt Jämförelsetal för socialtjänsten.

Statistikanvändning

RS används som källa för att beräkna kommunernas bidrag till BNP, finansiellt sparande, investeringar och transfereringar samt de kommunala affärsverkens driftöverskott. På riksnivå har även uppgifter från RS används som underlag i beräkningarna av den kommunal-ekonomiska utjämningen mellan kommunerna.

RS har även använts på kommunnivå för att beräkna statsbidrag för maxtaxa inom barnomsorgen och för att beräkna statsbidrag för LSS-utjämning. Uppgifterna från RS används dessutom av:

- kommunerna själva för att jämföra den egna ekonomin med andra kommuners ekonomi för att finna uppslag till effektiviseringar i verksamheten.
- Finansdepartementet för att bedöma enskilda kommuners ekonomi och för att följa upp och utvärdera kommunal verksamhet.
- banker och andra finansinstitut för att kreditvärdera kommuner.

Detta omfattar statistiken

I RS ingår ett stort antal ekonomiska uppgifter avseende kommunernas utgifter och inkomster hämtade från driftredovisning, kostnader för verksamheter, investeringsredovisning, resultaträkning och balansräkning.

Statistiken omfattar även motsvarande uppgifter från kommunalförbundens bokslut.

Definitioner och förklaringar

Uppgifternas definitioner följer kontoplanen Kommun-Bas som bygger på den kommunala redovisningslagen.

De kommunala verksamheterna är indelade i verksamhetsblock, dels avseende den skattefinansierade (egentliga) verksamheten och dels affärsverksamheten. Varje verksamhet är definierad i en bilaga till Kommun-Bas.

Så görs statistiken

Statistiken bygger på en årlig insamling av bokslutsuppgifter med hjälp av en elektronisk blankett till samtliga kommuner. I formuläret finns, förutom själva blanketten, även förprintade uppgifter, granskningskontroller och nyckeltal som beräknas automatiskt. En återrapportering av nyckeltal till uppgiftslämnarna sker för att stämma av resultatet.

Se vidare Beskrivning av statistiken, www.scb.se/OE0107

Räkenskapssammandrag för landsting

Sveriges Kommuner och Landsting samlar in statistik om landstingens och regionernas ekonomi. Statistiken ska ge information om hälso- och sjukvård och annan landstingsverksamhet på både regional och nationell nivå. Den ska tillgodose statens krav på ekonomisk information om sektorn. Inte minst ska landstingen och regionerna ges möjlighet att jämföra sig med varandra.

Statistikanvändning

Den ekonomiska statistiken tillgodoser statens krav på offentlig statistik och ligger bland annat till grund för nationalräkenskaperna. De variabler som samlas in ger möjlighet att beräkna landstingens bidrag till BNP, investeringar, transfereringar, driftsöverskott samt finansiellt sparande.

På riksnivå har även uppgifter från Landstingens räkenskapssammandrag använts som underlag i beräkningarna av den kommunal-ekonomiska utjämningen för landsting.

Detta omfattar statistiken

I statistiken ingår ett stort antal ekonomiska uppgifter från landstingens årsbokslut. Populationen utgörs av samtliga Sveriges landsting. I begreppet landsting inkluderas även två regioner (Region

Skåne och Västra Götalandsregionen) samt Gotlands hälso- och sjukvård.

Definitioner och förklaringar

För att få en enhetlighet i uppgifterna om olika intäkts- och kostnads-
slag finns en landstingsgemensam baskontoplan L-BAS. Det är en
kontoplan för landstingens externredovisning.

Landstingens verksamheter är indelade i verksamhetsblock i enlig-
het med den officiella statistikens indelningar för verksamhets-
statistiken. All verksamhet som landstingen finansierar, oavsett
organisations- och driftform, ska redovisas på ett enhetligt sätt.

Så görs statistiken

Statistiken bygger på en årlig insamling av bokslutsuppgifter med
hjälp av en elektronisk blankett till samtliga landsting. Sveriges kom-
muner och Landsting samlar in, berabetar, granskar och analyserar
materialet vilket möjliggör redovisning per landsting och ekonomisk
variabel eller verksamhetsområde.

SCB bearbetar uppgifterna ytterligare för att motsvara de behov och
krav som finns vad gäller redovisningen av nationalräkenskaperna.

För mer information om Sveriges kommuner och Landsting, se
www.skl.se

Underlag till statens finansiella sparande

Ekonomistyrningsverket samlar in uppgifter från landets myndighe-
ter. Materialet används som underlag till *statens finansiella sparande*
och *statistik över den statliga sektorn*. Utifrån Ekonomistyrningsver-
kets uppgifter genomför SCB beräkningar och anpassar materialet
till det svenska ekonomiska systemet och nationalräkenskaperna.

Statistikanvändning

Uppgifter om den statliga sektorn används av många olika använ-
dare. Det statistiska underlaget används i huvudsak av Ekonomi-
styrningsverket, SCB, Konjunkturinstitutet och Finansdepartemen-
tet. Underlaget ligger till grund för statistiska beräkningar och
ekonomisk analys av sektorn.

Detta omfattar statistiken

Siffrorna inom den statliga sektorn baseras på de uppgifter som myndigheter rapporterar till Ekonomistyrningsverket. Underlaget sammanställs till *underlag till statens finansiella sparande* och tas fram varje kvartal. Detaljrikedomen är relativt omfattande i underlaget. Uppgifter kan särskiljas beträffande enskilda inkomst- och utgiftstyper, uppdelat per myndighet och aktuell period såsom ett givet kvartal samt kopplas till olika klassificeringar med mera.

Definitioner och förklaringar

Underlaget till statens finansiella sparande är framtagen utifrån de krav som finns för att möjliggöra statliga beräkningar inom nationalräkenskaperna. Vad som ingår i underlaget har tagits fram av Ekonomistyrningsverket tillsammans med användarna med hänsyn taget till de krav och regler som finns. Befintliga klassificeringar såsom exempelvis *Classification of the Functions of Government*, COFOG, används.

Så görs statistiken

Ekonomistyrningsverket samlar in uppgifter från myndigheter via det statliga koncernredovisningssystemet HERMES. Myndigheterna bokför sina inkomster och utgifter på så kallade S-koder vilket är statliga inrapporteringskoder. Ekonomistyrningsverket analyserar och sammanställer sedan materialet. Därefter skickas det samlade underlaget till SCB som dels beräknar den statliga konsumtionen och dels statens finansiella sparande.

Beräkning genomförs varje kvartal samt i samband med årsberäkningar. Beräkningarna resulterar i ett antal variabler, t.ex. insatsförbrukning, löner och försäljning, som i sin tur resulterar i det som i nationalräkenskaperna efterfrågas, exempelvis *totala konsumtionsutgifter* för staten.

Årsvärden består av summan av ingående kvartal. Årsberäkningar genomförs på en mer detaljerad nivå, nedbruten på olika produktgrupper, vilket möjliggör mer detaljerade slutberäkningar av den statliga sektorn inom nationalräkenskaperna.

För mer information om Ekonomistyrningsverket, se www.esv.se

Referenslista

- Eklund, Klas. *Vår ekonomi*. Stockholm 2005.
- Ekonomistyrningsverket. *Statens finanser. Staten, EU och pengarna 2005*
www.esv.se
- Ekonomistyrningsverket. *Statsbudgetens utfall 2005*. ESV 2006:10
www.esv.se
- Ekonomistyrningsverket. *Årsredovisning för staten 2005*. Stockholm 2006
- Ekonomistyrningsverket och SCB. *Taxeringsutfallet 2006*. Statistiskt meddelande OE 21 SM 0701. www.scb.se
- Expertgruppen för studier i samhällsekonomi (ESS). *Generationsanalyser – omfördelning mellan generationer i en växande välfärdsstat*. 2006
- Fregert & Johnung. *Makroekonomi: teori, politik och institutioner*. 2005
- Finansdepartementet och Sveriges Kommuner och Landsting. *Kommunalekonomisk utjämning 2006*.
- Försäkringskassan. *Pensionssystemets årsredovisning 2005*. Stockholm 2006
- Försäkringskassan. *Årsredovisning 2005*. Stockholm 2006
- Försäkringskassan. Socialdepartementet. *Den svenska ålderspensionen 2005*
- Högskoleverket. *Universitet & högskolor*. Högskoleverkets årsrapport 2006
- OECD. *Net Social expenditure, 2005 Edition. More comprehensive measures of social support*.
- Premiepensionsmyndigheten. *Årsredovisning avseende år 2005*. 2006
- Regeringen. *Budgetpropositionen för 2007*.
- Regeringens skrivelse 2005/06:101, *Årsredovisning för staten 2005*. 2006
- Regeringskansliet och Finansdepartementet. *Lissabonstrategin*.
- Regeringskansliet. *Finansplanen*. 2006
- Regeringskansliet. *Kommuner och landsting - organisation, verksamhet och ekonomi* www.regeringen.se
- Regeringskansliet. *Nationell rapport om ekonomiska reformer på produkt- och kapitalmarknaderna*. Sverige. Oktober 2005.
- Regeringskansliet. *Regeringskansliets årsbok 2005*. Stockholm 2006
- Regeringskansliet. *Utveckling inom den kommunala sektorn*. Regeringens skrivelse 2005/06:102
- Regeringskansliet. *Verksamhetsberättelse för företag med statligt ägande 2005*
- Regeringskansliet. *Årsredovisning för staten 2005*. Regeringens skrivelse 2005/06:11. 2006
- Riksgäldskontoret *Statsskulden*. www.rgk.se 2006

- Ringqvist, Margareta. *Om den offentliga sektorn*. Göteborg 1996.
- Rådet för kommunala analyser och jämförelser. *Kommunernas balansgång*. 2005. Stockholm 2005.
- Statistiska centralbyrån (SCB) och Sveriges Kommuner och Landsting. *Vad kostar verksamheten i Din kommun? Bokslut 2005*. Stockholm 2006.
- Statistiska centralbyrån (SCB), Bakgrundsfakta till ekonomisk statistik 2005:5. *Net lending in the Swedish economy*. 2005
- Statistiska centralbyrån (SCB), Bakgrundsfakta till ekonomisk statistik 2006:5. *Skola, vård och omsorg i privat regi*. 2006
- Statistiska centralbyrån (SCB). *Den offentliga sektorn. Bokslut för verksamhetsåret 2003*. Örebro 2004
- Statistiska centralbyrån (SCB). *Företagens ekonomi*. Statistiskt meddelande NV 19 SM 0602
- Statistiska centralbyrån (SCB). *Kommunalekonomisk utjämning*. Statistiskt meddelande OE 26 SM 0601.
- Statistiska centralbyrån (SCB). *Kommunernas hushållning med resurser*. Statistiskt meddelande OE 25 SM 0601
- Statistiska centralbyrån (SCB). *Kommunernas resultat*. Statistiskt meddelande OE 24 SM 0601
- Statistiska centralbyrån (SCB). *Kommunägda företag 2005*. Statistiskt meddelande OE 27 SM 0601
- Statistiska centralbyrån (SCB). *Nationalräkenskaper 1999-2005*. Statistiskt meddelande NR 10 SM 0601.
- Statistiska centralbyrån (SCB). *Taxeringsutfallet 2006*. Statistiskt meddelande OE 21 SM 0701.
- Statistiska centralbyrån (SCB). *Offentliga sektorn. Utveckling och nuläge*. Stockholm 1985.
- Statistiska centralbyrån (SCB). *Offentliga sektorn. Utveckling och nuläge*. Stockholm 1990.
- Statistiska centralbyrån (SCB). *Standard för institutionell sektorsindelning 2000, standard för indelning efter ägarkontroll 2000*. Meddelande i samordningsfrågor för Sveriges officiella statistik. 2001:2
- Statistiska centralbyrån (SCB). *Utbildningskostnader 2001-2005*. Statistiskt meddelande UF 12 SM 0601
- Statistiska centralbyrån (SCB). *Utbildningsstatistisk årsbok*
- Statistiska centralbyrån (SCB). *Utgifter för det sociala skyddet i Sverige och Europa samt utgifternas finansiering*. Statistiskt meddelande NR 15 SM 0601.
- Statistiska centralbyrån (SCB). *Årsbok för Sveriges kommuner 2006*. Örebro 2006.
- Skatteverket. *Skatter i Sverige*. Skattestatistisk årsbok. 2006.

- Skolverket. *Beskrivande data 2005. Förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, skola och vuxenutbildning*. Rapport 265.
- Skolverket. *Barn, elever och personal – riksnivå*. Rapport 277. 2006
- Socialstyrelsen. *Hälso- och sjukvårdsrapport 2005*
- Socialstyrelsen. *Funktionshindrade personer – insatser enligt LSS år 2005*.
- Statistik. Socialtjänst 2006:2
- Socialstyrelsen. *Jämförelsetal för socialtjänsten 2005*
- Socialstyrelsen. *Äldre – vård och omsorg år 2005*. Statistik. Socialtjänst 2006:3
- Statens offentliga utredningar. *Fördelning ur ett livscykelperspektiv*. Bilaga 9 till LU 2003. SOU 2003:110
- Statens offentliga utredningar. *Gemensamt finansierad utjämning i kommunsektorn*. Betänkande av utjämningskommittén. SOU 2003:88
- Statens offentliga utredningar. *Utgjämning av LSS-kostnader*. SOU 2002:103
- Statskontoret. *Staten i omvandling*. 2001
- Statskontoret. *Statsförvaltningens utveckling 1990-2005*. 2006
- Statistics Sweden, Economic analysis unit, Task force on Employer's Retirement Schemes. PM. September 21-23, 2005 Washington DC
- Sveriges kommuner och landsting. *Aktuellt om skola och barnomsorg*. 2006
- Sveriges kommuner och landsting. *Aktuellt om äldreomsorgen*. 2006
- Sveriges Kommuner och Landsting. *Ekonomirapporten*. November 2006
- Sveriges Kommuner och Landsting. *Samverkan pågår – möjligheter och begränsningar 2005*.
- Sveriges Kommuner och Landsting. *Statistik om hälso- och sjukvård samt regional utveckling 2005*. *Verksamhet och ekonomi i landsting och regioner*. 2006

In English

Public Finances in Sweden 2007 gives an account of the financial status of the public sector in Sweden from a macroeconomic perspective. By using different official measures from the most recent statistics to date, our aim with this yearbook is to provide a total picture of what the public sector in Sweden encompasses, how it is governed, which responsibilities it is given, how much these responsibilities cost, how they are financed and whom its services benefit.

Summary

The structure of the public sector

The public sector in Sweden comprises three sub-sectors: first, the central government sector including the Swedish Parliament (Riksdag) and governmental authorities, responsible for the provision of many public services such as police, defence, the judicial system, infrastructure and national administration; second, the local government sector including the municipalities and county councils, responsible for education, the care of elderly and disabled as well as health care; and third, the old-age pension system. According to the National Accounts, publicly-owned companies along with those market activities that municipalities pursue are not included in the public sector.

The size of the public sector

Measures of the public sector are often expressed in relationship to the Gross Domestic Product (GDP). In 2005, the public sector's contribution to GDP regarding consumption indicated that the public sector in Sweden constituted 27 per cent of GDP, a high figure compared to many other European countries. The public sector in Denmark and Iceland are comparable in size to that of Sweden. The figures for France and The Netherlands also indicate a large public sector, both reporting 24 per cent of GDP. At the other end of the scale are Greece, Ireland and the new member of the EU, Romania, reporting 16 per cent of GDP respectively. There are, however, certain difficulties with these comparisons due to minor differences in definitions.

The central government budget

The government proposes a budget each year, a decision which is passed by the Riksdag. The budget provides detailed proposals on the allocation of government expenditure and revenue to different areas, depending on the government's priorities. The balance of the budget reflects the central government's borrowing requirement.

Revenue (raised mostly from taxes) amounted to SEK 746 billion in 2005, which was an increase of SEK 52 billion compared to 2004.

Expenditure, for 2005, amounted to SEK 732 billion, which was an decrease of SEK 13 billion compared to 2004. Recent figures on the balance of the budget for 2006 indicate a surplus of SEK 18 billion.

The surplus target for the public sector

A surplus target for the public sector has been passed by the Riksdag and been in effect since the year 2000. It is expressed in terms of net borrowing and lending, which is the balance of total revenue and expenditure. Figures from each sub-sector are consolidated and calculated on an accrual basis by the National Accounts. The target level is a surplus of 2 per cent, on average, of GDP over the course of a business cycle. This target level is in accordance with the Stability and Growth Pact, which sets out rules for public finances among member states of the EU. During the period from 2000 to 2005, the surplus level amounted to an average of 2.0 per cent of GDP.

Total revenue for the public sector in Sweden, raised mostly from taxes on income, wealth and production, totalled SEK 1 516 billion in 2005 (57 per cent of GDP). The total tax quota in Sweden, the sum of taxes and fees in relation to GDP, has been approximately 50 per cent since 2002. Total expenditure, on the other hand, totalled SEK 1 442 billion in 2005 (54 per cent of GDP). The largest share of expenditure comprised consumption, SEK 724 billion (of which wages constituted 42 per cent), and transfers, SEK 591 billion (of which 84 per cent is directed towards households). Investments amounted to SEK 74 billion and expenditure on interest payments etc. was SEK 53 billion.

List of tables

1. GDP by type of producer, current prices. SEK Millions.....	147
2. GDP by type of producer, constant prices. SEK Millions	148
3. Employment by sector according to Labour statistics based on administrative sources and National accounts.....	149
4. General government expenditure, consolidated, current prices. SEK Millions	151
5. General government receipts, consolidated, current prices. SEK Millions	152
6. GDP, expenditure approach, General government share, current prices. SEK Millions	153
7. GDP, expenditure approach, General government share, constant prices. SEK Millions.....	155
8. The size of government sector in different countries. Percentage of total GDP in each country.....	157
9. Gross public social expenditure and net total social expenditure in the OECD. Percentage of total GDP in each country 2003	158
10. National budget for Sweden, income 2005. SEK Millions	159
11. National budget for Sweden, expenditure by category 2005. SEK Millions	160
12. Net lending/Net borrowing under the EDP (Excessive Deficit Procedure) in the EU. Percent of GDP	161
13. General government consolidated gross debt (Maastricht dept) in the EU. Percent of GDP	162
14. Government final consumption expenditure by function, current prices. SEK Millions	163
15. Government final consumption expenditure by function, constant prices. SEK Millions.....	165
16. Transfers from the general government sector to households, current prices. SEK Millions.....	167
17. Government gross fixed capital formation by purpose, current prices. SEK Millions	169
18. Government gross fixed capital formation by purpose, constant prices. SEK Millions.....	171
19. Costs for municipal activities, current prices. SEK Millions.....	173
20. County councils, costs and receipts by activity 2005. SEK Millions	174

List of terms

A		försäkring	insurance
affärsverk	public service	förvaltning	administra- tion
aktiebolag	enterprise	G	compulsary school
	joint-stock company, limited company	grundskola	
andel	share, pro- portion, percentage	gymnasieskola	upper secon- dary school
anskaffning	acquisition	H	household
användning	usage	hushåll	
arbetsmarknad	labour market	hälso- och sjuk- vård	health ser- vices
avgift	charge, fee	I	non-profit
avyttra	sell	ideell	
B	subsidy	import	import
bidrag		infrastruktur	infrastructure
bostadsförsörjning	housing supply	inkomst	income, revenue
brutto	gross	institution	institution
driftöverskott	surplus (of production)	investering	
E	financial assistance	K	municipality /local authorities
bistånd		kommun	
export	export	kommunalskatt	local taxes
F	firm, fixed	kommunika- tioner	communica- tions
fasta		kommunsektorn	municipal sector/local authorities
flykting	refugee	konsumtion	consumption
fritidsverk- samhet	recreation activities		
funktions- hindrade	disabled per- sons	L	land, sites
företag	company, enterprise		
förmögenhet	wealth	M	market price
förskoleverk- samhet	pre-school	mark	
försvar	defence	marknadspris	value added
		mervärdesskatt	tax

miljöskydd	environmental protection	socialt skydd	social securities
minus myndighet	minus public authority	stat	central government
N		studiemedel	study assistance, grants
netto näringsliv	net industry, business, sector	summa	sum
		T	
		tillgång	asset
		tjänster	services
		total	total, all
		transferering	transfer
O			
offentlig organisation	public organisation	U	
		utbildning	education
		utgifter	expenditure, cost, expenses
P			
pension	pension		
politisk	political	utland	abroad
produktion	production		
		V	
R		varor	goods
räntor	interest rates		
		Å	
S		ålder	age
samhällskydd	social security	år	year
sjuk	ill, sick		
skatt	tax, duty	Ä	
skuld	liability	äldreomsorg	care of the elderly
socialförsäkring	social insurance	ägda	owned

Sakordsregister, begreppsförklaring

Begrepp	Innebörd
Assistansersättning 21, 84, 85, 117, 167, 168	De personer som omfattas av Lagen om stöd och service till funktionshindrade (LSS Lag 1993:387) har rätt att för sin dagliga livsföring få assistansersättning enligt Lagen om assistansersättning (LASS Lag 1993:389) om personen har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov under i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan. Frågor om assistansersättning handläggs av Försäkringskassan.
Bruttoinvestering 57, 75, 81, 87, 151, 153, 154, 155, 156, 169, 171	Bruttoinvesteringar omfattar • fast bruttoinvestering • lagerinvestering • värdeförmål (anskaffning minus avyttring) Bruttoinvestering innebär investering före avdrag av periodens kapitalförslitning.
Bruttokostnad, (landsting) 125, 126, 130, 174	Samtliga kostnader för den löpande verksamheten ingår (både externa och interna kostnader). Vid summering av bruttokostnader för flera verksamhetsområden inom ett landsting dubbelräknas kostnaderna.
Bruttonationalinkomst (BNI) 21, 61, 63	Summan av alla inkomster i ett land under en period, vanligtvis ett år. Bruttonationalinkomst (till marknadspris) är lika med BNP minus primära inkomster som inhemska enheter betalar till utländska enheter plus primära inkomster som inhemska enheter erhåller från utlandet.
Bruttonationalprodukt (BNP)	Bruttonationalprodukten är värdet av alla de varor och tjänster som produceras i landets för användning till konsumtion, export och investeringar under en period, vanligtvis ett år eller ett kvartal.

Begrepp	Innebörd
Budgeterings- marginal 56	Den marginal som finns för oförutsedda utgifter under det s.k. utgiftstaket. Under den treårsperiod som utgiftstaket omfattar, kan såväl den samhälls-ekonomiska utvecklingen som konsekvenserna av redan fattade beslut blir annorlunda än vad som förväntats. Eftersom utgiftstaket är nominellt och inte ska ändras till följd av förändrade tillväxtförutsättningar, måste budgeteringsmarginalen utgöra en buffert mot olika typer av risker. Det kan t.ex. vara högre arbetslöshet, högre pris- och löneökningstakt och en lägre BNP-tillväxt.
COFOG 21, 77, 184	Classification of the Functions of Government. En internationell klassifikation som grupperar offentliga sektorns utgifter efter deras funktion eller ändamål.
Derivat 52, 53, 54	Derivat ger upphov till rättigheter och skyldigheter som innebär att en eller flera av de finansiella risker som finns i ett underliggande primärt instrument överförs mellan de parter som ställt ut respektive förvärvat derivatet. Typiska exempel på derivat är termins-, Swap- och optionsavtal.
Diskontera 53	Innebär att t.ex. betalningar som sker vid olika tidpunkter räknas om till ett belopp vid en tidpunkt.
Ekonomiskt bistånd 77, 173	Försörjningsstöd, socialbidrag
Emittera 54	Utge – t.ex. värdepapper
Externa kostnader (landsting) 125, 174	Bruttokostnader exklusive interna kostnader. Bland annat utesluts interna räntor på fastigheter och inventarier.
Extraordinära in- täkter/kostnader 101, 111, 126, 174	Intäkter/kostnader som tillfälligt förekommer ett visst år. Resultat före extraordinära poster är därför ett bättre mått på den löpande verksamhetens ekonomi än efter extraordinära poster.

Begrepp	Innebörd
Fasta bruttoinvesteringar 75, 81, 87, 151, 169, 171	Består av inhemska producenters förvärv, minus avyttring, av fasta tillgångar under en given period - t.ex. byggnader, fordon och andra maskiner. Dessutom immateriella tillgångar såsom datorprogramvaror och litterära verk.
Finansiellt sparande 15, 56, 58, 59, 64, 161, 178, 181, 182	Den del av disponibel inkomst brutto som inte konsumeras eller används som bruttoinvestering, dvs. totala inkomster minus totala utgifter.
Fysiska personer 16, 26, 70, 71, 104, 159	En juridisk term för individer. Jämför juridiska personer som avser rättsobjekt som inte är fysiska personer t.ex. aktiebolag, handelsbolag, föreningar och stiftelser.
Förbrukning 45, 65, 72, 78, 79, 184	Förbrukningen eller insatsförbrukningen, som är den rätta benämningen, består av de varor och tjänster som används som insats i produktionsprocessen. Dessa varor och tjänster kan antingen vidareförädlas eller förbrukas i produktionsprocessen. Hit räknas inte fasta tillgångar vars användning förs som kapitalförslitning
Försörjningsbalans 41, 48, 153, 154, 155, 156	Försörjningsbalansen i nationalräkenskaperna är en sammanställning som visar dels tillgången (som ett flöde, ej ett bestånd) på varor och tjänster i ett land under en tidsperiod, dels användningen av dessa varor och tjänster. Komponenterna är BNP och import på tillgångssidan och konsumtionsinvesteringar och export på användningssidan. Summa tillgång och summa användning blir definitionsmässigt lika.
Förädlingsvärde 14, 39, 40, 43, 46, 47, 48, 78, 147, 148, 157	En sektors/branschs förädlingsvärde är dess produktionsvärde minus dess förbrukning. Summan av samtliga sektorer/branschers förädlingsvärde med tillägg för nettot av produktionsskatter och produktionssubventioner utgör BNP till marknadspris.
Generella (allmänna) bidrag 50, 114, 160	De bidrag som kommunerna själva disponerar över.

Begrepp	Innebörd
Hushållens ideella organisationer (HIO) 26, 42, 80, 85, 147, 148, 150	Hushållens ideella organisationer består av ideella organisationer som betjänar hushåll. Deras huvudsakliga inkomster kommer från frivilliga bidrag eller från den offentliga sektorn. Därtill kan inkomster komma från tillfälliga försäljningar och kapital. Exempel på HIO är idrottsföreningar, fackföreningar och religiösa samfund.
Individuella nyttigheter 29	Enskilda personer kan utnyttja tjänsterna. Avser bland annat utbildning, barn- och äldreomsorg samt hälso- och sjukvård.
Inkomstbasbelopp 135	Regeringen ska för varje år fastställa ett inkomstbasbelopp som räknas om med hänsyn till förändringen i inkomstindex enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension (LIP), första avd 1 kap 6 §. SFS 2002:778.
Juridiska personer 71, 159	Juridiska personer är sådana rättsobjekt som inte är fysiska personer. Som juridiska personer betecknas bland annat aktiebolag, handelsbolag, föreningar och stiftelser.
Kapitalförslitning 40, 78, 81, 152	Kapitalförslitning motsvarar värdet av de fasta tillgångar som har förbrukats under den aktuella perioden till följd av normal användning och förutsebar föråldring, inklusive en avsättning av förlust av materiella fasta tillgångar genom oförutsedda skador vilka man kan försäkra sig emot. Kapitalförslitning värderas till återanskaffningspris.
Kollektiva nyttigheter 13, 29, 34, 35	Alla kan utnyttja tjänsterna utan åtskillnad. Exempel på kollektiva nyttigheter är rättsväsende och polis.
Kommunala myndigheter 42, 81, 82, 150, 153, 154, 155, 156	Hit räknas primärkommuner, landsting, kommunalförbund, gemensamma nämnder.
Konsolidera 55, 58, 59, 60, 64, 65, 66, 73, 75, 87, 89, 90, 143, 144, 145, 151, 152, 162	Vid beräkning av exempelvis finansiellt sparande inom offentlig sektor exkluderas de mellanhavanden som de olika delsektorerna har med varandra. Ett annat ord för detta är att sektorn konsolideras.

Begrepp	Innebörd
Konsoliderade offentliga sektorn 16, 65, 75	Innebär att penningströmmar mellan olika delsektorer i sektorn rensats bort.
Konsolideringsprogrammet 57	Konsolideringsprogrammet presenterades hösten 1994, omfattande en förstärkning av det offentliga sparandet med cirka 125 miljarder kronor. Det genomfördes successivt mellan 1995 och 1998. Källa: Sveriges riksbank. Inflationsrapport 2003:4.
Konsumtion 14, 16, 17, 26, 30, 33, 36, 39, 41, 43, 44, 46, 47, 69, 70, 71, 72, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 82, 87, 102, 151, 153, 154, 155, 156, 157, 163, 165, 184, 192	Konsumtionsutgifter består av inhemska institutionella enheters utgifter för varor och tjänster, som används för direkt tillfredsställelse av individuella behov eller önskemål eller kollektiva behov hos medlemmar i en gemenskap. Konsumtionsutgifter kan förekomma på inhemskt territorium eller utomlands. Enligt Europeiska nationalräkenskapssystemet (ENS) består den offentliga sektorns utgifter för konsumtion av förbrukning, löner, produktionssubventioner och kapitalförslitning
Lokal arbetsmarknad (LA) 92	Lokala arbetsmarknader är en funktionell indelning med kommunen som minsta byggsten. Indelningen bygger på statistik om pendling.
Läkemedelsförmån 127, 174	Enligt lagen (2002:160) om läkemedelsförmåner m.m. omfattas vissa läkemedel av den kostnadsreducering (även kallad läkemedelsrabatt) som utgör ett skydd mot höga kostnader för konsumenten. Beslut om vilka läkemedel som ingår i förmånen fattas av Läke- medelsförmånsnämnden.
Löner 17, 18, 40, 62, 78, 79, 123, 125, 177, 184	Begreppet löner avser i nationalräkenskaperna egentlig lön, arbetsgivarens faktiska kollektiva avgifter, produktionsskatter och särskilda löneskatter. Med egentlig lön menas kontant lön (dvs. den lön som arbetsgivaren betalar ut) samt naturaförmåner (dvs. de varor och tjänster som den anställde får gratis eller till reducerade priser). Den egentliga lönen är justerad för förändringen av semesterlöneskulden.

Begrepp	Innebörd
Marknadsvärde 59	Det värde som egendom har enligt bedömningen på den marknad där egendomen bjuds ut. Marknadsvärdet framgår bland annat av de noteringar som görs på aktie- och valutabörser.
Nettokostnad (landsting) 128, 129, 174	Samtliga kostnader med avdrag för samtliga intäkter. Med detta avses den kostnad som landstingen ska finansiera med skatter, generella statsbidrag och finansnetto. Det innebär att kostnader för verksamhet som landstinget producerat till andra än den egna befolkningen samt patientavgifter räknats av.
Nominellt värde 59	Beteckning för mått som inte tar hänsyn till prisnivåns förändring. En annan benämning för nominellt värde är värde i löpande pris.
Produktion 26, 40, 65, 66, 68, 69, 70, 71, 152, 177, 193	Produktion benämns i nationalräkenskaperna även produktionsvärde. Värdet av produktionen är ofta detsamma som omsättningen, men långt ifrån alltid. Det är framför allt handel och förmedlingstjänster som behandlas annorlunda. Här räknas enbart handelsmarginalen som produktion dvs. skillnaden mellan försäljningsvärde och inköpsvärde.
Pensionsgrundande belopp 134, 135	Pensionsgrundande belopp är ett beräkningsunderlag, inte en inkomst i egentlig mening. Pensionsrätt för pensionsgrundande belopp tillgodoräknas vid sjuk- och aktivitetsersättning, barnår, studier och pliktjänst.
Pensionsgrundande inkomster 134	Till pensionsgrundande inkomster räknas förutom lön ersättning från social- och arbetslöshetsförsäkringar
Produktions- subventioner	Statliga subventioner och subventioner från EU.
Produktskatter 65	Skatter som man är skyldig att betala per enhet av en vara eller tjänst som produceras eller ingår i en transaktion (ENS § 4.16). Importtullar, energiskatter och moms är exempel på produktskatter

Begrepp	Innebörd
Produktionsskatter 16, 65, 67	Övriga produktionsskatter består av alla skatter som ett företag åläggs som följd av deras produktionsaktiviteter, oberoende av kvantiteten eller värdet av de producerade eller sålda varorna och tjänsterna (ENS § 4.22).
Realekonomisk fördelning 75	Indelning av statens utgifter i konsumtion, investeringar, ränta och transfereringar
Riksgäldskontoret 52, 53, 54, 55, 64, 185	Den myndighet som sköter statens upplåning och förvaltar statsskulden.
Sociala avgifter 16, 30, 33, 34, 35, 65, 66, 67, 68, 69, 152	Består till störst del av arbetsgivarens obligatoriska faktiska kollektiva avgifter t.ex. sjukförsäkringsavgift, allmän pensionsavgift, arbetsmarknadsavgift samt föräldraförsäkringsavgift.
Sociala naturaförmåner 78, 79, 102	De sociala naturaförmånerna benämndes tidigare direktkonsumtion och består av varor och tjänster som tillkommer hushållen och som produceras av marknadsproducenter. Exempel på sociala naturaförmåner är vårdavtal, rehabilitering, tandvård.
Socialförsäkringssektorn 25, 30, 67, 133, 147, 148	Tidigare benämning på ålderspensionssystemet. Socialförsäkringssektorn utgörs från och med verksamhetsåret 1998 enbart av ålderspensionssystemet.
Stabilitets- och tillväxtpakten 28, 58	EU-fördrag som anger att medlemsstaternas stats-skuld får uppgå till högst 60 procent av BNP och att deras budgetunderskott får uppgå till högst 3 procent av BNP.
Statsbudgeten 14, 24, 28, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 69, 70, 75, 90, 133, 134, 135, 160, 178	Statsbudgeten är regeringens förslag till budget som läggs fram i två steg till riksdagen. Det första steget är i vårpropositionen, som innehåller riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Det andra steget är budgetpropositionen, som lämnas i september och innehåller förslag om hur statens medel ska fördelas till olika ändamål och beräkningar av statsinkomsterna för nästa år.

Begrepp	Innebörd
Statsbudgetens saldo 51, 90	Statens inkomster minus statens utgifter. Statsbudgetens saldo speglar statens lånebehov. Ett budgetöverskott innebär att staten kan betala av på statsskulden, ett underskott att staten måste låna pengar.
Sysselsatta 14, 17, 19, 32, 34, 37, 39, 41, 42, 43, 48, 141, 144, 149, 177, 180	Antalet sysselsatta redovisas i ett flertal källor, med olika mätmetoder och definitioner. Nationalräkenskaperna använder Arbetskraftsundersökningarna (AKU) som källa för att mäta totalt antal sysselsatta, men använder andra källor för att göra fördelningar per sektor och bransch. NR gör vissa tillägg till AKU, t.ex. för personer under 16 år och över 64 år (som inte ingår i AKU). NR skall liksom AKU mäta antal sysselsatta, dvs. inte omräknat till heltidspersoner. Den Registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken, RAMS, mäter också antalet sysselsatta. Här är mätperioden november månad, medan den i AKU är en mätvecka varje månad
Takbegränsade utgifter 56	De pengar som faktiskt förbrukas under budgetåret. Utgifterna under taket omfattar statsbudgetens och ålderspensionssystemets utgifter. I utgifterna ingår anslagna medel men också utnyttjande av sparade medel från föregående år. Utgiftsområde 26 (statskuldsräntor m.m.) ingår inte i de takbegränsade utgifterna.
Taxering 70	Inom skatterätten fastställelse av underlaget för uttag av en skatt eller avgift.
Transferering 13, 15, 17, 23, 28, 30, 31, 33, 34, 35, 36, 44, 45, 46, 47, 65, 66, 75, 76, 77, 78, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 90, 151, 167, 168, 179, 181, 182, 193	Ensidiga betalningar från en enhet till en annan. Ingen bestämd motprestation krävs som regel.
Utgiftstak 49, 55, 56, 58, 134	Maximal nivå för de statliga utgifterna. Utgiftstaken, beslutas av riksdagen, bestäms normalt 3 år i förväg.
Valutaskuld 52, 54	Statens upplåning i utländsk valuta.

Offentlig ekonomi 2007

ger en översikt över den offentliga sektorns ekonomi och verksamheter från ett makroekonomiskt perspektiv. I diagram och text visas utvecklingen i termer av inkomster och utgifter av olika slag för sektorn och dess delar – den statliga sektorn, den kommunala sektorn och ålderspensionssystemet. Vidare ingår olika mått på den offentliga sektorns storlek samt jämförelser av sektorns storlek i Sverige och övriga länder i EU och OECD.

I boken redogörs också för den offentliga sektorns ansvar och styrning samt statsbudgetens roll i den ekonomiska politiken. Statsskulden och hur Sveriges finansiella sparande beräknas enligt Maastricht-fördraget beskrivs.

Dessutom finns mer utförliga beskrivningar av transfereringarna till hushållen samt kostnader för, och omfattning av, de stora välfärdstjänsterna inom utbildning, vård och omsorg.

Boken innehåller också en beskrivning av de olika källor som använts för statistiksammanställningarna samt ett antal tabeller med grundläggande statistik.

Offentlig ekonomi 2007 är en faktaredovisning som vänder sig till alla som är intresserade av ekonomi och samhällsfrågor.

ISSN 1654-1227 (online)

ISSN 1653-5057 (print)

ISBN 978-91-618-1367-4 (print)

Publikationstjänsten:

E-post: publ@scb.se, tfn: 019-17 68 00, fax: 019-17 64 44. Postadress: 701 89 Örebro.

Information och bibliotek: E-post: information@scb.se, tfn: 08-506 948 01, fax: 08-506 948 99. Försäljning över disk, besöksadress: Biblioteket, Karlavägen 100, Stockholm.

Publication services:

E-mail: publ@scb.se, phone: +46 19 17 68 00, fax: +46 19 17 64 44. Address: SE-701 89 Örebro.

Information and Library: E-mail: information@scb.se, phone: +46 8 506 948 01, fax: +46 8 506 948 99. Over-the-counter sales: Statistics Sweden, Library, Karlavägen 100, Stockholm, Sweden.